

Okresowa ocena

**Planu zagospodarowania przestrzennego
województwa mazowieckiego**

tom 2

**Ocena realizacji inwestycji celu publicznego
o znaczeniu ponadlokalnym
i najważniejszych inwestycji strategicznych
zapisanych w planie zagospodarowania
przestrzennego województwa mazowieckiego**

seria **MAZOWSZE. Analizy i Studia** nr 4(54)2018

ISSN 1896-6322

Redaktor naczelny:

dr Elżbieta Kozubek

Dyrektor Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie

Przygotowano w Zespole Prognozowania Strategicznego pod kierunkiem

dr Elżbiety Kozubek

we współpracy z Oddziałami Terenowymi Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie,
departamentami Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego,
wojewódzkimi samorządowymi jednostkami organizacyjnymi oraz spółkami prawa handlowego

Korekta językowa:

Barbara Jaworska-Księżak

Adres redakcji:

Redakcja *MAZOWSZE. Analizy i Studia*
Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie
ul. Nowy Zjazd 1, 00-301 Warszawa
tel. 22 518 49 33, fax 22 518 49 49
e-mail: redakcja@mbpr.pl; www.mbpr.pl

Wydawca:

Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie
ul. Nowy Zjazd 1, 00-301 Warszawa
tel. 22 518 49 00, fax 22 518 49 49
e-mail: biuro@mbpr.pl; www.mbpr.pl

Redakcja techniczna, skład i łamanie:

Zespół Wydawniczy Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie

Druk:

Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie

Nakład:

100 egz.

Warszawa, lipiec 2018

Okresowa ocena
Planu zagospodarowania przestrzennego
województwa mazowieckiego

tom 2

Ocena realizacji inwestycji celu publicznego
o znaczeniu ponadlokalnym
i najważniejszych inwestycji strategicznych
zapisanych w planie zagospodarowania
przestrzennego województwa mazowieckiego

Spis treści

Wstęp	7
1. Ocena realizacji inwestycji zapisanych w <i>Planie</i> z punktu widzenia instrumentów jego realizacji	7
1.1. Problem skuteczności przenoszenia ustaleń <i>Planu</i> do aktów planowania miejscowego	7
1.2. Ocena realizacji art. 44 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w świetle praktyki i skutków prawnych stosowania przepisów	8
1.3. Ocena realizacji art. 49 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym przy ustalaniu inwestycji celu publicznego w planach miejscowych	9
2. Inwestycje z zakresu bezpieczeństwa	9
3. Inwestycje z zakresu infrastruktury społecznej	10
3.1. Inwestycje z zakresu infrastruktury społecznej – kultury	10
3.2. Inwestycje z zakresu infrastruktury społecznej – edukacji	12
3.3. Inwestycje z zakresu infrastruktury społecznej – zdrowia	13
3.4. Inwestycje z zakresu infrastruktury społecznej – sportu	15
3.5. Inwestycje z zakresu infrastruktury społecznej – innowacyjności	16
3.6. Inwestycje z zakresu infrastruktury społecznej – dziedzictwa kulturowego	18
4. Inwestycje z zakresu systemów energetycznych	18
4.1. System elektroenergetyczny	20
4.2. System gazowy	24
4.3. System paliw płynnych	27
5. Inwestycje z zakresu systemów telekomunikacyjnych	27
6. Inwestycje z zakresu gospodarki wodnej	28
7. Inwestycje z zakresu infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	38
8. Inwestycje z zakresu gospodarki odpadami	45
9. Inwestycje z zakresu infrastruktury transportowej	46
9.1. Drogi krajowe	46
9.2. Drogi wojewódzkie	53
9.3. Koleje dużych prędkości	64
9.4. Lotniska	65
9.5. Transport kolejowy	66
9.6. Transport metropolitalny	70
10. Podsumowanie	72
Źródła	74
Słownik skrótów	75
Spis tabel cz. 1	77
Spis tabel cz. II	77
Spis rycin cz. I	78
Spis rycin cz. II	79
Spis wykresów cz. I	80

Wstęp

Zgodnie z art. 39 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (UoPZP), w planie zagospodarowania przestrzennego województwa określa się w szczególności rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym. Ustawa ponadto doprecyzowuje, że w planie umieszcza się te inwestycje, które zostały ustalone w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa, zgodnie z ich właściwością.

W rozdziale IV przyjętego w 2014 r. *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego* wskazano inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym oraz najważniejsze inwestycje strategiczne służące realizacji zapisów dokumentu. Za inwestycje celu publicznego uznano te, które przyczyniają się do realizacji celów wymienionych w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami w zakresie bezpieczeństwa, infrastruktury społecznej, systemu przesyłowego paliw i energii, gospodarki wodnej, infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz infrastruktury drogowej i kolejowej. Uwzględniono inwestycje ujęte w dokumentach oraz zgłoszone przez podmioty odpowiedzialne za ich planowanie i realizację. W związku z tym uwzględniono również inwestycje w zakresie taboru szynowego. W wykazie inwestycji w *Planie* nie uwzględniono gospodarki odpadami, zaznaczono jednak potrzebę tworzenia zintegrowanego systemu gospodarki odpadami na podstawie ustalenia wojewódzkiego programu gospodarki odpadami (WPGO), dlatego w niniejszym raporcie opisano też realizację inwestycji ujętych w WPGO.

Podstawowymi źródłami informacji na temat planowanych inwestycji były: *Wieloletnia prognoza finansowa województwa mazowieckiego 2014–2039*, programy operacyjne z perspektywy 2007–2013, *Program operacyjny infrastruktura i środowiska (POIiŚ) 2014–2020*, *Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030 (KPZK)*, *Wojewódzki plan gospodarki odpadami dla Mazowsza na lata 2012–2017*, *Program małej retencji dla województwa mazowieckiego*, *Plan gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Wisły*, *Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych*, *Program budowy dróg krajowych na lata 2011–2015*, *Wieloletni program inwestycji kolejowych do roku 2015* oraz wnioski Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich i Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad. W przypadku inwestycji transportowych zaznaczono, które są na jakim etapie przygotowań i realizacji. Inwestycje zostały podzielone i ponumerowane tak samo jak w *Planie*.

Należy podkreślić, że inwestycje wymienione w *Planie* nie miały stanowić wyczerpującej listy przedsięwzięć realizowanych na terenie województwa. W dokumencie ujęto jedynie inwestycje uznane za kluczowe, przede wszystkim na podstawie wybranych dokumentów regionalnych i krajowych. Zaznaczono przy tym późniejsze zmiany zawartości niektórych z tych dokumentów.

1. Ocena realizacji inwestycji zapisanych w *Planie* z punktu widzenia instrumentów jego realizacji

Sporządzając *Ocenę realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym i najważniejszych inwestycji strategicznych* zawartych w *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego*, stanowiącą część *Okresowej oceny planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego*, której celem jest określenie aktualności ustaleń *Planu*, należy odnieść się do instrumentów jego wdrażania. To one decydują o możliwości realizacji ustaleń kierunkowych *Planu* w formie zadań i przedsięwzięć kształtujących zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym. Chodzi przede wszystkim o problem wprowadzania ustaleń planu województwa do dokumentów planowania miejscowego, tj. do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, biorąc pod uwagę procedury rezerwowania terenów pod przyszłe inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym oraz charakter i funkcje planu województwa.

1.1. Problem skuteczności przenoszenia ustaleń *Planu* do aktów planowania miejscowego

Ustalenia *Planu* przenoszone są do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin poprzez składanie wniosków i dokonywanie uzgodnień (SUiKZP). Studium gminy podlega uzgodnieniu z zarządem województwa w zakresie zgodności z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa, w szczególności w kontekście inwestycji celu publicznego.

W większości przypadków projekty studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin w drodze postanowienia uzyskują uzgodnienie w zakresie zgodności z ustaleniami *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego*. Od przyjęcia *Planu* w dniu 7 lipca 2014 r. odmówiono uzgodnienia jedynie dwóch studiów gminnych.

Należy jednak mieć na uwadze, że w chwili wejścia w życie *Planu* gros gmin województwa mazowieckiego miało uchwalone studia, a żaden przepis nie obliguje gmin do aktualizacji studiów z powodu ich niezgodności z uchwalonym *ex post* planem województwa, pomimo że inwestycje celu publicznego zawarte w planie województwa muszą być uwzględnione w studium. Tak więc instrument ten ma ograniczoną skuteczność, gdyż ma zastosowanie tylko w tych przypadkach, gdy gminy z własnej inicjatywy (i z różnych powodów) przystępują do aktualizacji studiów i tylko w zakresie dokonywanych zmian, które bardzo często mają charakter wycinkowy.

Zupełnie inaczej wygląda procedura przenoszenia ustaleń planu województwa do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (MPZP). W świetle przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz doktryny i orzecznictwa, procedury dotyczące rezerwowania terenów nastawione są na realizację tych inwestycji, w odniesieniu do których są zabezpieczone środki dla właścicieli nieruchomości na wypłaty odszkodowań. Tylko takie zadania mogą być bowiem wprowadzane do planów miejscowych, a tylko to gwarantuje, że w odniesieniu do takich rezerw będzie istniał zakaz ich zabudowy. To zaś oznacza, że wobec braku środków na wypłaty odszkodowań dla wszystkich właścicieli nieruchomości objętych uzasadnionymi potrzebami rozwojowymi, dalekosiężne cele i kierunki krajowej i wojewódzkiej polityki przestrzennej nie mogą być skutecznie zabezpieczone pod względem rezerw terenowych. Skuteczne rezerwowanie terenów (ograniczenie praw właścicielskich) jest bowiem możliwe tylko poprzez ustalenie planu miejscowego, a ten z kolei wywołuje określone skutki odszkodowawcze.

Art. 44 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wprowadza możliwość wystąpienia wyjątku od zasady zgodności MPZP ze studium gminy. Inwestycje celu publicznego o charakterze ponadlokalnym muszą być uwzględnione w studium, natomiast w planie miejscowym znajdują się jedynie te, które zostaną wprowadzone na zasadach i w trybie określonym w art. 44. Oznacza to, że do MPZP

wprowadzone zostają jedynie inwestycje o ustalonym terminie realizacji i zasadach zwrotu wydatków na odszkodowania przez samorząd lokalny i regionalny.

1.2. Ocena realizacji art. 44 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w świetle praktyki i skutków prawnych stosowania przepisów

Zgodnie z art. 44 UoPZP „ustalenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa wprowadza się do planu miejscowego po uprzednim uzgodnieniu terminu realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym i warunków wprowadzenia ich do planu miejscowego. [...] Koszty wprowadzania ustaleń planu zagospodarowania przestrzennego do planu miejscowego oraz zwrot wydatków na odszkodowania [z tytułu zmiany dotychczasowego przeznaczenia i zmiany wartości nieruchomości], a także kwoty przeznaczone na pokrycie zwiększonych kosztów realizacji zadań gminnych są ustalone w umowie zawartej pomiędzy marszałkiem województwa a wójtem, burmistrzem albo prezydentem miasta”. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu wskazuje, że „wprowadzanie rozwiązań przyjętych w planie zagospodarowania przestrzennego województwa do planu miejscowego nie ma charakteru automatycznego, lecz następuje w dwóch etapach. Najpierw konieczne jest bowiem uzgodnienie terminu wykonania planowanej inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym i warunków jej realizacji, innych niż koszty. Pojęcie terminu realizacji inwestycji powinno się co najmniej odnosić do konkretnej perspektywy czasowej, np. poprzez wskazanie daty finalizacji przedsięwzięcia. Następnie powinno dojść do zawarcia umowy, która z kolei określałaby finansowe konsekwencje realizacji inwestycji w sferze planowania przestrzennego. Nie można zatem wymagać arbitralnie i w sposób jednostronny, by organy gminy już z chwilą uchwalenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa uwzględniły poczynione tam ustalenia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego”¹.

Od momentu uchwalenia *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego* na podstawie przytoczonego powyżej przepisu miały miejsce dwa wystąpienia gmin skierowane do Marszałka Województwa Mazowieckiego, pierwsze dotyczyło stanowiska w sprawie budowy na ich terenie dróg wojewódzkich ujętych w *Planie*, natomiast drugie odnosiło się do warunków wprowadzania

¹ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 26 czerwca 2013 r., sygn. akt II SA Po 463/13.

inwestycji do dokumentów planowania miejscowego. Przedmiotowe inwestycje nie zostały przewidziane w Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa Mazowieckiego na lata 2017–2039, dlatego nie można było określić terminu ich realizacji i w związku z tym nie uzgodniono warunków wprowadzenia ich do planu miejscowego, a tym samym nie doszło do zawarcia stosownej umowy, o której mowa w art. 44 ust. 3 UoPZP.

W świetle przytoczonych uwarunkowań prawnych i w kontekście trwających obecnie prac nad zmianą *Planu*, zgodnie z art. 39 ust. 5. UoPZP właściwym wydaje się umieszczenie w zmienianym *Planie* tylko tych inwestycji celu publicznego (ICP), które zostały ustalone w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa, a zatem tych ICP, które mają zapewnione źródło finansowania. Pozostałe inwestycje, istotne z punktu widzenia samorządu województwa, powinny mieć formę postulatywną.

2. Inwestycje z zakresu bezpieczeństwa

Program inwestycji Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego w dziedzinie bezpieczeństwa (NATO Security Investment Programme – NSIP) został stworzony w celu finansowania projektów służących osiągnięciu przez Sojusz Północnoatlantyczny określonych zdolności obronnych. Obejmuje on realizację inwestycji związanych z infrastrukturą wojskową oraz zasobami materialnymi niezbędnymi do osiągnięcia tych zdolności. Inwestycje rzeczowe są finansowane ze składek państw członkowskich NATO. Cele i potrzeby określają Dowództwa Strategiczne NATO, a zadania akceptowane są przez Radę Północnoatlantycką (tabela 1).

1.3. Ocena realizacji art. 49 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym przy ustalaniu inwestycji celu publicznego w planach miejscowych

Art. 49 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w rozdziale dotyczącym planowania przestrzennego na szczeblu krajowym stwierdza, że „Ministrowie i centralne organy administracji rządowej występują do marszałka właściwego województwa z wnioskiem o wprowadzenie programu do planu zagospodarowania przestrzennego województwa”. W trakcie sporządzania *Planu* w latach 2011–2014 Samorząd Województwa Mazowieckiego nie otrzymał takiego wniosku, natomiast otrzymał pismo z Ministerstwa Infrastruktury, iż na terenie województwa mazowieckiego nie ma programu zadań rządowych w rozumieniu art. 48 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

W *Planie* zapisano trzy inwestycje ujęte w NSIP przewidziane do realizacji na terenie województwa mazowieckiego: modernizację lotniska Mińsk Mazowiecki, składnicy materiałów w Puszczy Mariańskiej oraz infrastruktury dla Systemu Dowodzenia i Kontroli w Pyrach. W przypadku lotniska Mińsk Mazowiecki, w pierwszym kwartale 2017 r. rozpoczęto przygotowania do przetargu międzynarodowego na modernizację i budowę lotniskowego składu paliw lotniczych. Również modernizacja bazy paliwowej w Puszczy Mariańskiej była w tym czasie w fazie przygotowań. W przypadku modernizacji infrastruktury dla Systemu Dowodzenia i Kontroli, Zakład Inwestycji Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego udzielił informacji, iż nie realizuje takiej inwestycji.

Tabela 1. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu bezpieczeństwa

Bezpieczeństwo				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja - gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stan realizacji inwestycji
1.	Modernizacja lotniska Mińsk Mazowiecki	Mińsk Mazowiecki, Jakubów	Program inwestycji Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego w dziedzinie bezpieczeństwa (NSIP)	nie zrealizowano
2.	Modernizacja składnicy materiałów pędnych i smarów (MPS) w Puszczy Mariańskiej	Puszcza Mariańska	Program inwestycji Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego w dziedzinie bezpieczeństwa	nie zrealizowano
3.	Modernizacja infrastruktury dla Systemu Dowodzenia i Kontroli w Pyrach	Warszawa	Program inwestycji Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego w dziedzinie bezpieczeństwa	nie zrealizowano

3. Inwestycje z zakresu infrastruktury społecznej

Do kategorii inwestycji celu publicznego z zakresu infrastruktury społecznej zakwalifikowano działania w zakresie kultury, edukacji, zdrowia, sportu, innowacyjności (nauki) i dziedzictwa kulturowego. Działania w tych obszarach (np. kultury i dziedzictwa kulturowego, edukacji i nauki) częściowo się przenikają, zatem klasyfikacja poszczególnych projektów musiała w niektórych przypadkach mieć charakter arbitralny. Stąd też uwzględniono szerszą kategorię infrastruktury społecznej.

3.1. Inwestycje z zakresu infrastruktury społecznej – kultury

Wśród instytucji kultury, w których przewidziano realizację zapisanych w *Planie* inwestycji, znalazły się muzea, biblioteka, opera oraz obiekty poświęcone sztuce współczesnej, kulturze audiowizualnej i kulturze romskiej. Łącznie w *Planie* uwzględniono 14 projektów, z których 10 zostało zrealizowanych do I kw. 2017 r.

Największą inwestycją pod względem wartości była rozbudowa i modernizacja Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego (ponad 59,5 mln zł). Na szczególną uwagę zasługują: budowa centrum kulturalno-rekreacyjnego w Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu (projekt o wartości około 55 mln zł, dzięki któremu w kompleksie muzealnym powstała nowoczesna baza noclegowa, rekreacyjna

i gastronomiczna), Mazowieckie Centrum Sztuki Współczesnej w budynku dawnej elektrociepłowni w Radomiu (ok. 25 mln zł) oraz oranżeria na terenie zespołu pałacowo-parkowego w Opinogórze (ok. 12 mln zł). Projekty te przyczyniły się do zwiększenia dostępności oferty kulturalnej dla społeczności lokalnej, w tym osób z niepełnosprawnościami, a także do rozwoju turystyki.

Inwestycje z zakresu kultury wpisują się w ustalenia *Zintegrowanej polityki opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej* oraz *Polityki rozwoju przemysłu i wzrostu konkurencyjności wybranych ośrodków osadniczych*, obejmującej adaptację obiektów przemysłowych na potrzeby kultury i adresowanej m.in. do metropolii warszawskiej, ośrodków regionalnych i subregionalnych oraz miast powiatowych.

Wśród projektów niezrealizowanych znalazł się „Romano Kher – Cygański Dom” w Radomiu, w przypadku którego beneficjent nie zapewnił wkładu własnego i projekt został usunięty z listy projektów kluczowych 27 maja 2014 r. Inwestycja została odłożona na nowy okres programowania. Z powodu braku środków na realizację na liście rezerwowej POIiŚ 2007–2013 pozostał też projekt budowy Muzeum Historii Polski w Warszawie. Z podobnych względów środki przeznaczone na przebudowę dziedzińca Muzeum Archeologicznego w Warszawie zostały przesunięte na budowę pracowni konserwacji drewna archeologicznego tej samej instytucji (tabela 2).

Tabela 2. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu infrastruktury społecznej – kultury

Infrastruktura społeczna – Kultura				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
K1	Zmiana sposobu użytkowania budynku elektrociepłowni na Mazowieckie Centrum Sztuki Współczesnej „Elektrownia” w Radomiu/ Mazowieckie Centrum Sztuki Współczesnej „Elektrownia” w Radomiu	Radom	Wykaz przedsięwzięć do WPF na lata 2014–2034	zrealizowano
K2	ROMANO KHER – CYGAŃSKI DOM- kultura i edukacja	Radom	Indykatorywny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007 - 2013	nie zrealizowano
K3	Budowa centrum kulturalno-rekreacyjnego w Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu	Sierpc	Wykaz przedsięwzięć do WPF na lata 2014–2034 Indykatorywny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007–2013	zrealizowano

Infrastruktura społeczna – Kultura				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
K4	Rozbudowa i modernizacja Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego/Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 Wykaz przedsięwzięć do WPF na lata 2014–2034	zrealizowano
K5	Poprawa funkcjonalności Teatru Wielkiego – Opery Narodowej w Warszawie	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
K6	Zwiększenie dostępu do nowoczesnej oferty kulturalnej dzięki budowie Muzeum Historii Polski w Warszawie	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	nie zrealizowano
K7	Budowa Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	nie zrealizowano
K8	Przebudowa dziedzina Arsenału Warszawskiego wraz z otoczeniem/Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie	Warszawa	Wykaz przedsięwzięć do WPF na lata 2014–2034 Indykatywny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007–2013	nie zrealizowano
K9	Modernizacja budynku „A” Narodowego Instytutu Audiowizualnego w Warszawie	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
K10	Zakup nieruchomości przy ul. Marszałkowskiej wraz z wyposażeniem – Mazowieckie Centrum Kultury i Sztuki w Warszawie	Warszawa	Wykaz przedsięwzięć do WPF na lata 2014–2034	zrealizowano
K11	Rozbudowa infrastruktury energetycznej Państwowego Muzeum Etnograficznego w Warszawie	Warszawa	Wykaz przedsięwzięć do WPF na lata 2014–2034	zrealizowano
K12	Budowa Pracowni konserwacji drewna archeologicznego/Muzeum Archeologiczne	Warszawa	Wykaz przedsięwzięć do WPF na lata 2014–2034	zrealizowano
K13	Zwiększenie atrakcyjności turystycznej północnego Mazowsza – Budowa Oranżerii z funkcją konferencyjno-kulturalną na terenie Zabytkowego Zespołu Pałacowo-Parkowego Muzeum Romantyzmu w Opinogórze – etap II	Opinogóra	Indykatywny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007–2013	zrealizowano
K14	Modernizacja i adaptacja budynku po dawnym przedszkolu na cele statutowe Muzeum Kolejnictwa w Warszawie- Muzeum Kolei Wąskotorowej w Sochaczewie	Sochaczew	Wykaz przedsięwzięć do WPF na lata 2014–2034	zrealizowano

3.2. Inwestycje z zakresu infrastruktury społecznej – edukacji

Sześć inwestycji dotyczących infrastruktury edukacyjnej ujętych w *Planie* (5 w Warszawie, 1 w Radomiu) przewidzianych było do realizacji z *Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007–2013*. Wszystkie zostały zrealizowane, a całkowity ich koszt wyniósł ok 200 mln zł. Inwestycje w zakresie edukacji były realizowane w ramach kierunków działań zapisanych w *Polityce rozwoju przemysłu i wzrostu konkurencyjności wybranych ośrodków osadniczych*. Wśród nich należy zwrócić uwagę na projekty dotyczące infrastruktury Akademii Sztuk Pięknych oraz Politechniki Warszawskiej. Najdroższą inwestycją stanowiła rozbudowa Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie

(ponad 54 mln zł). Przyczyniła się ona do poszerzenia oferty uczelni oraz zwiększenia dostępności edukacyjnej w zakresie sztuk pięknych poprzez umożliwienie przyjęcia większej liczby studentów. Rozbudowa Wydziału Elektroniki i Technik Informacyjnych oraz utworzenie sieci laboratoriów dydaktycznych na Politechnice Warszawskiej (koszt ponad 52 mln zł) wpłynęły na podniesienie jakości i atrakcyjności zajęć oraz efektywności kształcenia nowych inżynierów. Ważnymi inwestycjami były również rozbudowa i unowocześnienie Warszawskiego Centrum Biostruktury oraz przebudowa i wyposażenie budynku Wojskowej Akademii Technicznej, które przyczyniły się do umożliwienia studentom zdobycia wiedzy i umiejętności w dziedzinach określonych jako istotne w *Planie* (tabela 3).

Tabela 3. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu infrastruktury społecznej – edukacji

Infrastruktura społeczna – Edukacja				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stan realizacji inwestycji
E1	Budowa nowego budynku oraz rozbudowa istniejącego budynku Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
E2	Rozbudowa Wydziału EiTI Politechniki Warszawskiej oraz utworzenie sieci laboratoriów dydaktycznych	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
E3	Przebudowa budynku nr 36 na cele dydaktyczne Wydziału Mechatroniki i Lotnictwa Wojskowej Akademii Technicznej	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
E4	Rozbudowa i unowocześnienie Centrum Biostruktury w Warszawskim Uniwersytecie Medycznym	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
E5	Budowa Koncertowego Centrum Edukacji Muzycznej z infrastrukturą towarzyszącą – część dydaktyczna	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
E6	Rozbudowa i realizacja robót budowlanych w istniejącym budynku Zespołu Szkół Plastycznych przy ul. Grzecznarowskiego 13 w Radomiu	Radom	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano

3.3. Inwestycje z zakresu infrastruktury społecznej – zdrowia

Do I kw. 2017 r. zrealizowane zostały wszystkie spośród 20² inwestycji dotyczących opieki zdrowotnej ujętych w *Planie*. Inwestycje przyczyniły się do realizacji *Polityki rozwoju przemysłu i wzrostu konkurencyjności wybranych ośrodków osadniczych*.

Realizacja polityki PZPVM dotyczyła głównie budowy, rozbudowy i modernizacji placówek medycznych, w większości szpitali. Zakupiono nowoczesny specjalistyczny sprzęt medyczny, dzięki któremu wzrosła szansa na dokładną i precyzyjną diagnostykę. Zwiększyła się dostępność do śmigłowiecowej służby ratownictwa medycznego. Unowocześniono flotę poprzez zakup nowych, specjalistycznych ambulansów. Priorytetowe znaczenie dla poprawy jakości obsługi pacjentów i dostępności do e-usług medycznych miała rozbudowa infrastruktury informatycznej placówek medycznych. Wprowadzenie elektronicznej dokumentacji usprawniło pracę placówek. Znaczącym ogniwem inwestycji była termomodernizacja placówek medycznych, dająca bezpośrednie przełożenie na oszczędność energii oraz zmniejszenie kosztów ich utrzymania.

Inwestycje skoncentrowane były w Obszarze Metropolitalnym Warszawy (16 projektów) oraz miastach regionalnych (Płock, Radom – po 1 projekcie) i subregionalnych (Ciechanów, Ostrołęka – po 1 projekcie).

Skoncentrowanie projektów w Warszawie i jej otoczeniu wynika z usytuowania nie tylko znacznej części instytucji wojewódzkich, lecz również rządowych, które uzyskały dofinansowanie z PO Infrastruktura i Środowisko. Tym samym projekty wzmocniły funkcję Warszawy jako usytuowanego centralnie ośrodka, w którym pomoc znaleźć mogą osoby w szczególnie trudnych przypadkach.

Wśród podmiotów wojewódzkich, które uzyskały dofinansowanie, znalazły się m.in. Mazowieckie Specjalistyczne Centrum Zdrowia w Pruszkowie, Mazowieckie Centrum Neuropsychiatrii w Zagórz, Wojewódzki Szpital Zakaźny w Warszawie, Mazowieckie Centrum Psychiatrii w Żąbkach, Mazowiecki Szpital Wojewódzki w Ciechanowie, Mazowiecki Szpital Specjalistyczny w Ostrołęce, Wojewódzki Szpital Zespolony w Płocku i Szpital Specjalistyczny w Radomiu. W ramach POIiŚ zrealizowane zostały inwestycje m.in. w Szpitalu Specjalistycznym MSWiA w Otwocku, Instytucie Reumatologii, Centrum Zdrowia Dziecka (w tym budowa lądowiska dla helikopterów) i Instytucie Kardiologii. Dwa projekty dotyczyły kompleksowej informatyzacji w celu poprawy efektywności działania placówek i jakości obsługi pacjentów.

Najwyższe łączne nakłady finansowe w wysokości ponad 500 mln zł³ poniesione zostały na rzecz Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego/SPZOZ im. dr J. Psarskiego w Ostrołęce. Ponadto znaczne środki

Tabela 4. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu infrastruktury społecznej – zdrowia

Infrastruktura społeczna – Zdrowie				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło (programy/dokumenty/ wnioski)	Stan realizacji inwestycji
Z1	Rozbudowa, modernizacja i doposażenie Szpitalnego Oddziału Ratunkowego/Mazowiecki Szpital Wojewódzki	Ciechanów	WPF Województwa Mazowieckiego 2014-2039 PO Infrastruktura i Środowisko 2007-2013	zrealizowano
Z2	Mazowiecki Szpital Specjalistyczny im. dr Józefa Psarskiego	Ostrołęka	WPF Województwa Mazowieckiego 2014-2039	zrealizowano
Z3	Kompleksowa modernizacja Oddziału Przyjęciowego z Izbą Przyjęć Szpitala Tworowskiego /Mazowieckie Specjalistyczne Centrum Zdrowia im. Prof. Jana Mazurkiewicza	Pruszków	WPF Województwa Mazowieckiego 2014-2039	zrealizowano

² Lista inwestycji w *Planie* obejmowała 22 pozycje, lecz 2 z nich zostały wymienione podwójnie (Z16/Z17 oraz Z21/Z22).

³ Uchwała 11/14 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 15 grudnia 2014 r. zmieniająca Uchwałę w sprawie WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2014–2039 – łączne nakłady finansowe okres realizacji 2000–2014, str. 115.

Infrastruktura społeczna – Zdrowie				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło (programy/dokumenty/ wnioski)	Stan realizacji inwestycji
Z4	Przystosowanie na cele medyczne (etap I) – utworzenie Centrum Radiologii oraz Oddziału VII A Ogólnopsychiatrycznego wraz z zakupem aparatury medycznej w Szpitalu Tworzkowskim/ Mazowieckie Specjalistyczne Centrum Zdrowia im. prof. Jana Mazurkiewicza	Pruszków	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
Z5	Kompleksowa informatyzacja Szpitala Kolejowego im. dr. Med. Włodzimierza Roefflera SPZOZ	Pruszków	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
Z6	Rozbudowa Szpitala Specjalistycznego MSWiA w celu dostosowania oddziałów terapii uzależnień i rehabilitacji medycznej do wymagań prawnych	Otwock	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
Z7	Kompleksowa informatyzacja Mazowieckiego Centrum Neuropsychiatrii Sp. z o.o.	Zagórze	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
Z8	Budowa szpitala – dokapitalizowanie spółki Mazowiecki Szpital Wojewódzki Drewnica Sp. z o.o.	Ząbki	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
Z9	Wykonanie remontu oddziałów I AB i I CD/ Mazowieckie Centrum Psychiatrii „Drewnica” Sp. z o.o.	Ząbki	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
Z10	Zwiększenie dostępności i jakości usług medycznych w SP Specjalistycznym Szpitalu Zachodnim im. Jana Pawła II poprzez zakup specjalistycznego sprzętu medycznego z niezbędnym wyposażeniem	Grodzisk Mazowiecki	Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007–2013	zrealizowano
Z11	Rozbudowa Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego wraz z wyposażeniem	Płock	Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007–2013	zrealizowano
Z12	Budowa Pawilonu Ginekologiczno-położniczego wraz z jego wyposażeniem w Szpitalu Specjalistycznym im. Dr. Tytusa Chałubińskiego	Radom	Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007–2013	zrealizowano
Z13	Modernizacja i wyposażenie Pawilonu II wraz z dobudową wejścia SP ZOZ Wojewódzki Szpital Zakaźny	Warszawa	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
Z14	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury sieciowej, serwerowej i aplikacyjnej szpitala na Barskiej jako element informatyzacji obiektów publicznej ochrony zdrowia na Mazowszu	Warszawa	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
Z15	Podniesienie jakości i dostępności świadczeń zdrowotnych poprzez wymianę aparatury medycznej i modernizację klinik Instytutu Reumatologii	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
Z16	Modernizacja Oddziału Chorób Dziecięcych i Noworodkowych w Centrum Alergologii i Dermatologii Dziecięcej Centralnego Szpitala Klinicznego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano

Infrastruktura społeczna – Zdrowie				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło (programy/dokumenty/ wnioski)	Stan realizacji inwestycji
Z17	Poprawa jakości usług medycznych poprzez zakup angiografu oraz adaptacja pomieszczeń dla Wojskowego Instytutu Medycznego	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
Z18	Rozbudowa i Przebudowa Kliniki Anestezjologii i Intensywnej Terapii w Instytucie „Pomnik Centrum Zdrowia Dziecka” (Blok Operacyjny, OIT, OIT II i OIT III) oraz budowa ładowiska dla śmigłowców	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
Z19	Wzmocnienie systemu wielokierunkowej diagnostyki i terapii pacjentów wymagających wdrożenia procedur wczesnej interwencji medycznej poprzez doposażenie w sprzęt medyczny Szpitala Dzieciątka Jezus	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
Z20	Poprawa jakości diagnostyki i leczenia kardiologiczno-kardiologicznego poprzez zakup specjalistycznego sprzętu medycznego i modernizację budynków Instytutu Kardiologii	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano

zostały wydane na rozbudowę i przebudowę Kliniki Anestezjologii i Intensywnej Terapii w Instytucie „Pomnik-Centrum Zdrowia Dziecka” oraz budowę ładowiska dla śmigłowców (inwestycja osiągnęła wartość ponad 100 mln zł). Projekt miał na celu wsparcie infrastrukturalne jednego z największych specjalistycznych szpitali pediatrycznych w Polsce, który jako instytut badawczy, działa na rzecz nowoczesnej pediatrii w Polsce. Rozbudowa Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego wraz z wyposażeniem w Płocku, którego całkowita wartość wyniosła ok 70 mln zł, wpłynęła na poprawę dostępności i bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców subregionu płockiego. Realizacja inwestycji polegająca na zakupie specjalistycznego sprzętu medycznego oraz modernizacji budynków Instytutu Kardiologii w Warszawie (koszt 32 mln zł) wpłynęła na poprawę dostępności, jakości i efektywności specjalistycznych świadczeń zdrowotnych w zakresie chorób układu sercowo-naczyniowego (tabela 4).

3.4. Inwestycje z zakresu infrastruktury społecznej – sportu

W *Planie* wskazano osiem inwestycji sportowych, w większości hal sportowych, ujętych w programach rozwoju bazy sportowej województwa mazowieckiego na lata 2012 i 2013. Ponadto w wykazie znalazła się budowa pływalni w ramach tego samego programu, dofinansowana z poziomu rządowego budowa Cen-

trum Sportowo-Rehabilitacyjnego Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego i dofinansowana z RPO budowa kompleksu hotelowo-rekreacyjno-konferencyjnego z przystanią wodną w Murzynie. Do I kw. 2017 r. zrealizowane zostały wszystkie inwestycje z wyjątkiem tej w Murzynie, której budowę skomplikowały problemy geologiczne związane z budową kondygnacji podziemnej poniżej lustra Wisły.

Całkowity koszt wszystkich zrealizowanych inwestycji wyniósł ok. 150 mln złotych, z czego 115 mln zł przeznaczono na budowę Centrum Sportowo-Rehabilitacyjnego Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego w Warszawie. Najmniej przeznaczono na budowę hali sportowej w Maciejowicach (powiat garwoliński) - ok. 3,5 mln zł, jednak inwestycja ta ma duże znaczenie dla społeczności lokalnej. Obiekt sportowy będzie służył mieszkańcom, umożliwiając im rozwój fizyczny oraz organizowanie imprez kulturalnych. Największa liczba inwestycji z zakresu infrastruktury sportowej zrealizowana została w powiecie przasnyskim (3 z 7). Realizacja inwestycji przyczyniła się do realizacji zapisów *Polityki wzrostu atrakcyjności turystycznej*, jako że stanowią one element infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (tabela 5).

Tabela 5. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu infrastruktury społecznej – sportu

Infrastruktura społeczna – Sport				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło (programy/dokumenty/ wnioski)	Stan realizacji inwestycji
S1	Budowa hali sportowej wraz z boiskiem wielofunkcyjnym	Rzewnie	Program Rozwoju Bazy Sportowej Województwa Mazowieckiego na 2013 r.	zrealizowano
S2	Budowa hali sportowej	Maciejowice	Program Rozwoju Bazy Sportowej Województwa Mazowieckiego na 2012 r.	zrealizowano
S3	Budowa hali sportowej	Miński Mazowiecki	Program Rozwoju Bazy Sportowej Województwa Mazowieckiego na 2013 r.	zrealizowano
S4	Budowa Centrum Sportowo-Rehabilitacyjnego WUM	Warszawa	Program inwestycji o szczególnym znaczeniu dla sportu, tzw. inwestycje strategiczne	zrealizowano
S5	Budowa Kompleksu Hotelowo-Rekreacyjno-Konferencyjnego z przystanią wodną w Murzynie	Murzynowo	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2007–2013	w trakcie realizacji
S6	Budowa hali widowiskowo-sportowej	Jednorozec	Program Rozwoju Bazy Sportowej Województwa Mazowieckiego na 2012 r.	zrealizowano
S7	Budowa hali sportowej	Przasnysz	Program Rozwoju Bazy Sportowej Województwa Mazowieckiego na 2012 r.	zrealizowano
S8	Budowa krytej pływalni	m. Chorzele	Program Rozwoju Bazy Sportowej Województwa Mazowieckiego na 2013 r.	zrealizowano

3.5. Inwestycje z zakresu infrastruktury społecznej – innowacyjności

Spośród 14 wskazanych w *Planie* inwestycji dotyczących innowacyjności ujętych w wykazie projektów kluczowych RPO oraz w PO Innowacyjna Gospodarka, 12 zostało zrealizowanych. Dwa pozostałe zostały usunięte z wykazu projektów kluczowych (projekt rozbudowy laboratoriów Instytutu Wysokich Ciśnień) lub przesunięte na listę rezerwową (Centrum Innowacji w Grodzisku Mazowieckim). Z wyjątkiem Płockiego Parku Przemysłowo-Technologicznego (wspólnego przedsięwzięcia Miasta Płocka i PKN ORLEN), wszystkie projekty realizowane były w Warszawie lub jej bezpośrednim otoczeniu. Rozbudowa infrastruktury badawczo-rozwojowej w obszarze stołecznym realizuje zapisy *Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 r. Innowacyjne Mazowsze*, zgodnie z którą specjalizacją Warszawy jest innowacyjna gospodarka. Analogiczne zapisy znalazły się w *Planie*, gdzie wśród specjalizacji Warszawy na pierwszym miejscu wskazano naukę i innowacje.

Wśród projektów kluczowych, zrealizowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego, znalazły się centrum badawcze odnawialnych źródeł energii Polskiej Akademii Nauk, Park Innowacyjny Unipress Celestynów mający ułatwiać wdrażanie osiągnięć naukowych w życie, park naukowo-technologiczny Instytutu Problemów Jądrowych w Świerku oraz cztery projekty w ramach „Warszawskiej Przestrzeni Technologicznej”: inkubator Centrum Przedsiębiorczości Smolna 6, Centrum Kreatywności Targowa mające służyć rozwojowi sektora kreatywnego oraz Centrum Innowacji Filtrowa i Centrum Zarządzania Innowacjami i Transferem Technologii Politechniki Warszawskiej – mające przyczynić się do komercjalizacji rezultatów prac naukowo-badawczych. Warszawska Przestrzeń Technologiczna to program m.st. Warszawy, który zakłada współpracę ze środowiskiem naukowym i badawczym, zmierzającą do zwiększenia efektywności transferu wiedzy z sektora nauki do gospodarki stolicy. Dofinansowanie z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka otrzymało Centrum Zaawansowanych Materiałów i Technologii (CeZaMaT), mające stać się wiodącym ośrodkiem badań w zakresie funkcji bezprzewodowych sieci czujników jako istotnego elementu internetu rzeczy.

Tabela 6. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu infrastruktury społecznej – innowacyjności

Infrastruktura społeczna – Innowacyjność				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stan realizacji inwestycji
I1	Centrum Badawcze Polskiej Akademii Nauk „Konwersja Energii i Źródła Odnawialne w gminie Jabłonna”	Jabłonna	Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007–2013	zrealizowano
I2	Utworzenie Interdyscyplinarnego Centrum Innowacji w Grodzisku Mazowieckim dla rozwoju innowacyjności na Mazowszu	Natolin – gmina Grodzisk Mazowiecki	Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007–2013	nie zrealizowano
I3	Park Innowacyjny Celestynów Unipress – budowa infrastruktury technicznej	Celestynów	Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007–2013	zrealizowano
I4	Budowa Parku Naukowo-Technologicznego wraz z modernizacją infrastruktury towarzyszącej ośrodka w Świerku	Otwock – Świerk	Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007–2013	zrealizowano
I5	Płocki Park Przemysłowo-Technologiczny I	Płock	Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007–2013	zrealizowano
I6	Centrum Zaawansowanych Materiałów i Technologii	Warszawa	Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007–2013	zrealizowano
I7	Aparatura WBC Weterynaryjne Centrum Badawcze	Warszawa	Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007–2013	zrealizowano
I8	Warszawska Przestrzeń Technologiczna – Centrum Kreatywności Targowa 56	Warszawa	Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007–2013	zrealizowano
I9	Warszawska Przestrzeń Technologiczna – Centrum Innowacji Filtrowa 1a	Warszawa	Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007–2013	zrealizowano
I10	Warszawska Przestrzeń Technologiczna – Centrum Zarządzania Innowacjami i Transferem Technologii Politechniki Warszawskiej	Warszawa	Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007–2013	zrealizowano
I11	Rozbudowa laboratoriów i stworzenie prototypów linii doświadczalnych dla innowacyjnych technologii przygotowanych do wdrożenia przez grupy badawcze Instytutu Wysokich Ciśnień Polskiej Akademii Nauk	Warszawa	Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007–2013	nie zrealizowano
I12	Mazowieckie Centrum Laboratoryjne Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego	Warszawa	Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007–2013	zrealizowano

Infrastruktura społeczna – Innowacyjność				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stan realizacji inwestycji
I13	Warszawska Przestrzeń Technologiczna – Centrum Przedsiębiorczości Smolna 6	Warszawa	Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007–2013	zrealizowano
I14	Centrum Innowacyjnych Technologii Lotniczych i Kosmicznych	Warszawa	Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007–2013	zrealizowano

3.6. Inwestycje z zakresu infrastruktury społecznej – dziedzictwa kulturowego

W *Planie* ujęto 13 inwestycji dotyczących dziedzictwa kulturowego. Wszystkie zostały zrealizowane, a całkowity ich koszt wyniósł ponad 253 mln zł. Wśród siedmiu projektów na terenie Warszawy znalazły się dwa dotyczące obiektów sakralnych (Bazyliki Archikatedralnej i Kościoła Świętego Krzyża), dwa – teatrów (Polskiego i Wielkiego), dwa – zespołów pałacowo-parkowych (Łazienek Królewskich i Pałacu w Wilanowie) oraz jeden – dawnego obiektu militarnego (Cytadeli Warszawskiej). Projekty z tych samych kategorii realizowane były w Płocku, Szydłowcu, Węgrowie, Sannikach i Otrębusach. W Radomiu dofinansowanie z POIiŚ otrzymał projekt modernizacji zabytkowego budynku Zespołu Szkół Plastycznych im. Józefa Brandta w Radomiu oraz dobudowy nowego skrzydła szkoły.

Najdroższa inwestycja (ponad 48 mln zł) związana była z konserwacją i remontem Pałacu na Wodzie w Łazienkach Królewskich. Najniższy (poniżej 5 mln zł) był koszt prac na przedpolu Pałacu w Wilanowie, które mimo to dotyczyły względnie dużego obszaru. Ze względu na zakres prowadzonych prac interesującym przykładem jest inwestycja na obszarze Cytadeli

Warszawskiej, obejmująca kilka odrębnych obiektów w większym kompleksie. Jako przykład inwestycji mającej wpływ na lokalną społeczność można wskazać rewitalizację Rynku Mariackiego w Węgrowie. Efektem tej inwestycji była przebudowa najważniejszego placu w mieście, jednak zakres działań (m.in. iluminacje dwóch zabytków, w tym Bazyliki Mniejszej, zmiana organizacji ruchu, instalacja monitoringu) nie ograniczył się jedynie do dziedzictwa kulturowego, lecz objął również inne dziedziny, np. turystykę czy infrastrukturę techniczną.

Wszystkie inwestycje wpisują się w ustalenia *Zintegrowanej polityki opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej*. Inwestycje zrealizowane w stolicy przyczyniły się dodatkowo do „wzmocnienia rangi Warszawy w sieci metropolii europejskich” poprzez „rewitalizację obiektów zabytkowych i ich adaptację na potrzeby turystyki i kultury” w ramach *Polityki rozwoju przemysłu i wzrostu konkurencyjności wybranych ośrodków osadniczych*. Większość analizowanych inwestycji wpłynęła również na realizację *Polityki wzrostu atrakcyjności turystycznej* poprzez wdrażanie ustaleń planu, w tym: „podniesienie ekspozycyjności obiektów zabytkowych, w tym obiektów poprzemysłowych oraz zwiększenie dostępności obiektów zabytkowych dla osób niepełnosprawnych” (tabela 7).

4. Inwestycje z zakresu systemów energetycznych⁴

Wśród ujętych w *Planie* inwestycji celu publicznego związanych z systemem elektroenergetycznym, gazowym i paliw płynnych znalazło się wiele inwestycji liniowych i punktowych. Nastąpił rozwój i dywersyfikacja źródeł i kierunków dostaw gazu ziemnego (terminal LNG w Świnoujściu) i energii elektrycznej (połączenie Polska – Litwa), jak też rozbudowa istotnych

⁴ W *Planie* ujęte jako „Inwestycje z zakresu systemów elektroenergetycznych, gazowniczych i przesyłu paliw płynnych”.

elementów systemów przesyłowych (m.in. magistrali gazowej Rembelszczyzna – Gustorzyn i wschodniego odcinka ropociągu „Przyjaźń”). Ww. inwestycje realizowane były przez operatorów poszczególnych systemów – spółki Skarbu Państwa. Zapisane w PZP WM kierunki rozwoju w zakresie systemu elektroenergetycznego wymagają aktualizacji, gdyż na poziomie krajowym zostały ustalone nowe inwestycje – m.in.

Tabela 7. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu infrastruktury społecznej – dziedzictwa kulturowego

Infrastruktura społeczna – Dziedzictwo kulturowe				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło (programy/dokumenty/ wnioski)	Stopień realizacji
D1	Rewitalizacja zabytkowych budynków dawnego kolegium i dawnej kolegiaty Św. Michała w Płocku	Płock	Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007 – 2013	zrealizowano
D2	Rewitalizacja zabytkowych obiektów i przestrzeni publicznej w Szydłowcu	Szydłowiec	Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007 – 2013	zrealizowano
D3	Skarbiec dziedzictwa kultury – Bazylika Archikatedralna i Muzeum Archidiecezji Warszawskiej	Warszawa	Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007 – 2013	zrealizowano
D4	Renowacja Kościoła Świętego Krzyża wraz z zabudowaniami poklasztorowymi w Warszawie	Warszawa	Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007 – 2013	zrealizowano
D5	Rewaloryzacja i adaptacja przedpola Pałacu w Wilanowie – etap I	Warszawa	Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007 – 2013	zrealizowano
D6	Rewitalizacja i modernizacja oddziału – Cytadeli Warszawskiej – w szczególności X Pawilonu, XI Pawilonu, Bramy Bielańskiej i dziedzińca	Warszawa	Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007 – 2013	zrealizowano
D7	Modernizacja z elementami przebudowy zabytkowego budynku Teatru Polskiego im. Arnolda Szyfmana w Warszawie	Warszawa	Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007 – 2013	zrealizowano
D8	Prace konserwatorskie elewacji Teatru Wielkiego – Opery Narodowej w Warszawie, Etap IV–VIII	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
D9	Generalna konserwacja i remont Pałacu na Wodzie w Muzeum Łazienki Królewskie	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
D10	Rozbudowa i realizacja robót budowlanych w istniejącym budynku Zespołu Szkół Plastycznych przy ul. Grzeczmarowskiego 13 w Radomiu	Radom	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
D11	Rewitalizacja Rynku Mariackiego w Węgrowie	Węgrów	Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007 – 2013	zrealizowano
D12	Rewaloryzacja Zespołu Pałacowo-Parkowego im. Fryderyka Chopina	Sanniki	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
D13	Zabytkowy Park Mazowska wizytówką regionu	Otrębusy	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano

w Ustawie z dnia 24 lutego 2017 r. o zmianie ustawy o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych oraz Liście projektów strategicznych dla infrastruktury energetycznej, w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020.

Oprócz inwestycji w systemach przesyłowych, w Planie uwzględniono także rozwój źródeł energii w regionie, w tym rozbudowę elektrowni systemowych: Kozienice i Ostrołęka – co zostało uznane za inwestycje strategiczne (budowa urządzeń wytwórczych energii nie jest inwestycją celu publicznego). W analizowanym okresie została rozpoczęta budowa nowego bloku elektroenergetycznego w Kozienicach. Należy podkreślić, że bezpieczeństwo energetyczne województwa mazowieckiego wzrosło również poprzez rozwój rozproszonych źródeł OZE (w tym mikroźródeł prosumenckich), co zostało omówione w *Raporcie o zmianie stanu zagospodarowania przestrzennego*.

Do połowy 2017 r. wykonano 26% inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym z zakresu systemów energetycznych wskazanych w PZPWM, a 19% było w trakcie realizacji. Niektóre inwestycje nie były realizowane ze względu na występujące protesty społeczne (w szczególności linia 400 kV Kozienice – Ołtarzew i gazociąg wysokiego ciśnienia Rembelszczyzna – Mory – Wola Karczewska). Należy przy tym zaznaczyć, że za realizację ICP z zakresu systemów energetycznych nie był odpowiedzialny Samorząd Województwa Mazowieckiego, lecz operatorzy poszczególnych systemów, będący spółkami Skarbu Państwa.

W celu przyspieszenia realizacji inwestycji energetycznych, w 2014 r. znowelizowano *Ustawę z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu* (nowelizację ogłoszono 2 dni po uchwaleniu PZPWM), zaś w lipcu 2015 r. (w czasie trwania protestów przeciwko lokalizacji linii 400 kV Kozienice – Ołtarzew) przyjęto ustawę o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych (znowelizowaną w 2017 r.). Obie ustawy zezwalają na realizację zamierzeń inwestycyjnych z pominięciem przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w związku z czym zadania te nie muszą być wprowadzane do planów miejscowych, a w rezultacie Samorząd Województwa Mazowieckiego nie ma obowiązku przeprowadzania uzgodnień z władzami lokalnymi w zakresie terminu realizacji i warunków wprowadzenia inwestycji do planów miejscowych w trybie art. 44 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

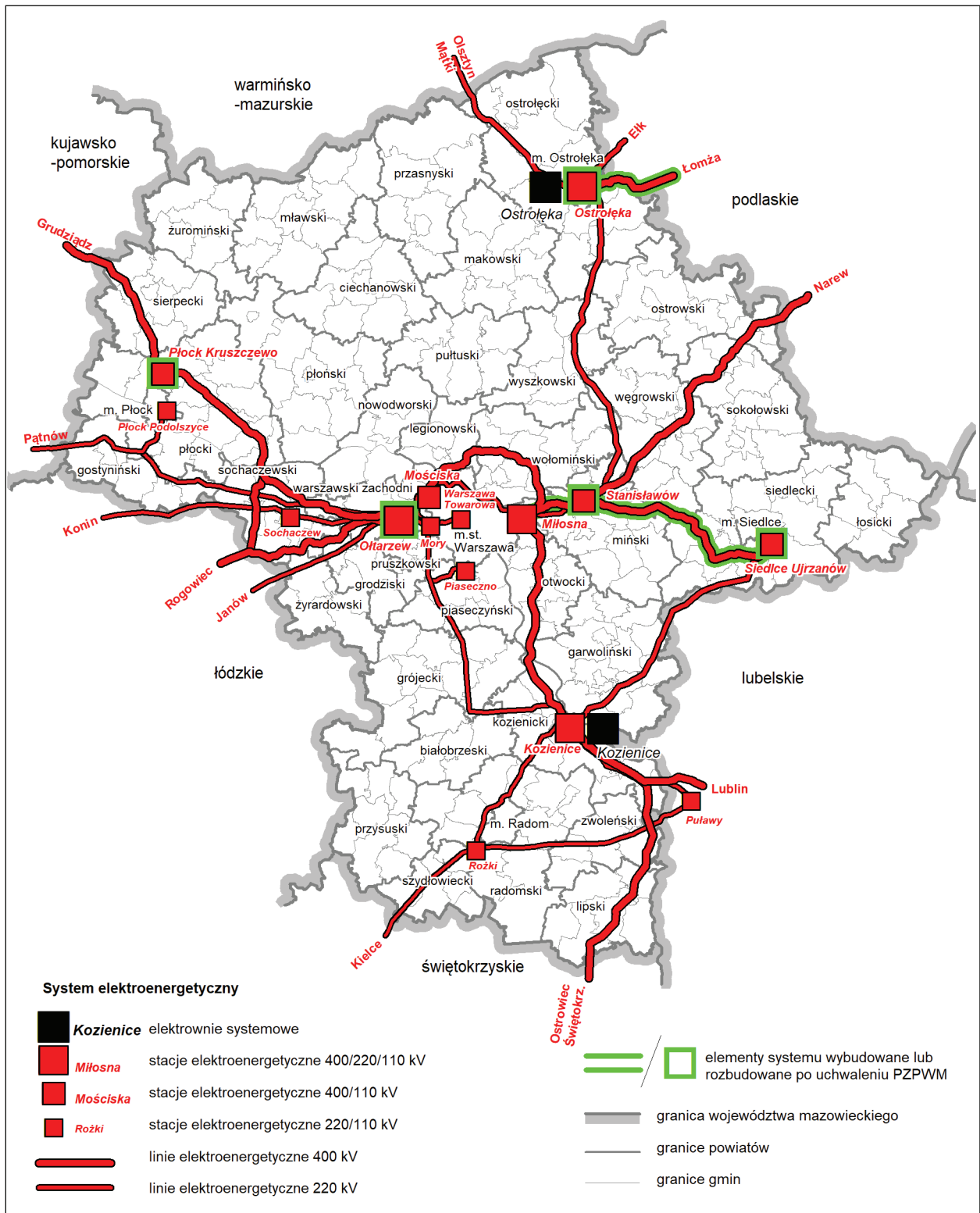
4.1. System elektroenergetyczny

Od czasu uchwalenia *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego* system elektroenergetycznych sieci przesyłowych został częściowo rozbudowany (ryc. 1). Najważniejszym przedsięwzięciem było sfinalizowanie I etapu projektu „Połączenie elektroenergetyczne Polska – Litwa”, realizowanego przez operatora systemu przesyłowego – Polskie Sieci Elektroenergetyczne SA w celu rozwoju transeuropejskich sieci energetycznych. Wykonanie zadania pozwoliło na uruchomienie w grudniu 2015 r. wymiany energii elektrycznej między systemami Polski i Litwy, co przyczyniło się do wzmocnienia bezpieczeństwa energetycznego Europy oraz zwiększenia niezawodności zasilania centralnej i północno-wschodniej Polski. W ramach tego zadania na terenie Mazowsza wybudowano:

- jednotorową linię 400 kV Miłosna – Siedlce Ujrzanów o długości 89 km wraz ze stacją 400/110 kV w Ujrzanowie (gm. Siedlce),
- stację 400 kV w Stanisławowie (rozbudowaną o rozdzielnię 110 kV w ramach innego zadania inwestycyjnego),
- stację 400/220/110 kV Ostrołęka (poprzez rozbudowę stacji 220/110 kV),
- dwutorową linię 400 kV Ostrołęka – Łomża o długości 6 km w województwie mazowieckim,
- stację 400/220/110 kV Ołtarzew na terenie gminy Ożarów Mazowiecki.

II etap projektu, zmierzający do osiągnięcia pełnych zdolności przesyłu mocy pomiędzy Polską i Litwą, przewidziany został do wykonania w latach 2015–2020. W celu przyspieszenia i usprawnienia procesu realizacji kluczowych inwestycji w ramach ww. projektu oraz innych niezbędnych zadań w zakresie rozbudowy sieci przesyłowych, przyjęta została *ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych*. W trybie „specustawy przesyłowej” można realizować większość planowanych linii elektroenergetycznych najwyższych napięć uwzględnionych w PZPWM. Jednocześnie ustawa pozwala pomijać zapisy dokumentów planistycznych przy ustalaniu przebiegu linii (decyzja o lokalizacji inwestycji ma pierwszeństwo przed studium uwarunkowań i kierunków oraz miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego). 8 kwietnia 2017 r. weszła w życie nowelizacja specustawy przesyłowej⁵, rozszerzająca wykaz strategicznych in-

⁵ Ustawa z dnia 24 lutego 2017 r. o zmianie ustawy o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 635)

Ryc. 1. Rozbudowa systemu elektroenergetycznego najwyższych napięć po uchwaleniu PZPWW (stan na 30 czerwca 2017 r.)

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie danych operatorów

westycji o zadania na terenie województwa mazowieckiego nieujęte w PZPWM: budowę linii 400 kV Kozienice – Miłosna, budowę linii 400 kV wraz ze zmianą układu sieci NN pomiędzy aglomeracją warszawską a Siedlcami (pomiędzy nacięciami linii Stanisławów –Narew, Stanisławów – Siedlce Ujrzanów, Kozienice – Siedlce Ujrzanów), rozbudowę lub przebudowę linii 220 kV Kozienice – Rożki oraz linii 220 kV Rożki – Kielce.

Dwie spośród inwestycji objętych przepisami ww. ustawy na terenie województwa mazowieckiego są w trakcie zaawansowanej realizacji:

- budowa linii 400 kV Kozienice – Siedlce Ujrzanów,
- budowa linii 400 kV Ostrołęka – Olsztyn Mątki.

Ponadto na Mazowszu realizowana jest największa inwestycja energetyczna w kraju, polegająca na budowie nowoczesnego bloku energetycznego opalanego węglem kamiennym o mocy 1075 MW w Elektrowni Kozienice. Pozwoli to na zwiększenie mocy wytwórczej elektrowni o ponad 30%. Należy jednak zauważyć, że istniejący układ sieci przesyłowych nie zapewnia niezawodnego wyprowadzenia uzyskanej mocy.

Spośród 25 inwestycji dotyczących systemu elektroenergetycznego ujętych w PZPWM, zrealizowano 7, a 4 były w trakcie realizacji. Pozostałych 14 inwestycji, uwzględnionych na podstawie zapisów *Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju* (w tym budowa nowych linii i stacji), niezrealizowano - wg stanu na 30 czerwca 2017 r. (ryc. 1, tabela 8).

Tabela 8. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu systemu elektroenergetycznego

System elektroenergetyczny				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja- gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
1.	Budowa nowego bloku elektroenergetycznego o mocy około 1000 MW w elektrowni systemowej Kozienice	Kozienice	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	w trakcie realizacji
2.	Budowa nowego bloku elektroenergetycznego o mocy około 1000 MW w elektrowni systemowej Ostrołęka	m. Ostrołęka	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	nie zrealizowano
3.	Budowa linii 400 kV Kozienice – Ołtarzew	Kozienice, Głowaczów, Stromiec, Białostrzegi, Promna, Jasieniec, Grójec, Chynów, Tarczyn, Żabia Wola, Radziejowice, Baranów, Jaktorów, Grodzisk Mazowiecki, Brwinów, Ożarów Mazowiecki	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	nie zrealizowano
4.	Budowa linii 400 kV Kozienice – Siedlce Ujrzanów z częściowym wykorzystaniem trasy istniejącej linii 220 kV	Kozienice, Maciejowice, Sobolew, Żelechów, Miastków Kościelny, Wodynie, Domanice, Wiśniew, Zbuczyn, Siedlce	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	w trakcie realizacji
5.	Budowa linii 400 kV Miłosna – Siedlce Ujrzanów	m. Sulejówek, Halinów, Dębe Wielkie, Stanisławów, Jakubów, Kałuszyn, Grębków, Kotuń, Skórzec, Wiśniew, Zbuczyn, Siedlce	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
6.	Budowa linii 400 kV Ostrołęka – Łomża	m. Ostrołęka, Rzekuń	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano

System elektroenergetyczny				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja- gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
7.	Budowa linii 400 kV Ostrołęka – Olsztyn Mątki z częściowym wykorzystaniem trasy istniejącej linii 220 kV	m. Ostrołęka, Rzekuń, Lelis, Olszewo-Borki, Kadzidło, Baranowo, Czarnia	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	w trakcie realizacji
8.	Budowa linii 400 kV Płock – Olsztyn Mątki	Stara Biała, Gozdowo, Mochowo, Sierpc, Szczutowo	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	nie zrealizowano
9.	Budowa stacji 400/110 kV Siedlce – Ujrzanów	Siedlce	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
10.	Budowa stacji 400/220/110 kV Ołtarzew	Ożarów Mazowiecki	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
11.	Rozbudowa stacji 400/220/110 kV Kozienice	Kozienice	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	w trakcie realizacji
12.	Budowa stacji 400/220/110 kV Ostrołęka poprzez rozbudowę istniejącej stacji 220/110 kV	m. Ostrołęka	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
13.	Rozbudowa stacji 400/110 kV Płock	Stara Biała	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	zrealizowano
14.	Budowa linii 220 kV EC Siekierki – Piaseczno	Warszawa, Konstancin-Jeziorna, Piaseczno	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	nie zrealizowano
15.	Budowa stacji 220/110 kV EC Siekierki poprzez rozbudowę istniejącej stacji 110/SN EC Siekierki	Warszawa	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	nie zrealizowano
16.	Budowa stacji 220/110 kV Warszawa Praga (poprzez rozbudowę istniejącej stacji 110/SN Warszawa Wschodnia) z wprowadzeniem linii 220 kV Miłosna – Mory	Warszawa	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	nie zrealizowano
17.	Budowa linii 400 kV Lublin Wschód – Siedlce Ujrzanów	w trakcie analiz	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	nie zrealizowano
18.	Budowa linii 400 kV Ostrołęka – Stanisławów z częściowym wykorzystaniem trasy istniejącej linii 220 kV	m. Ostrołęka, Rzekuń, Troszyn, Czerwin, Goworowo, Wąsewo, Długosiodło, Brańszczyk, Wyszków, Łochów, Jadów, Strachówka, Korytnica, Dobrze, Stanisławów	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	nie zrealizowano
19.	Budowa stacji 400/110 kV Wyszków z wprowadzeniem linii 400 kV Ostrołęka – Stanisławów	Turzyn, Brańszczyk	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	nie zrealizowano

System elektroenergetyczny				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
20.	Budowa stacji 400 kV Stanisławów z wprowadzeniem linii Miłosna –Narew, Miłosna – Siedlce Ujrzanów, Miłosna – Ostrołęka	Stanisławów	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
21.	Budowa linii 220 kV Miłosna – EC Siekierki	Wiązowna, m. Sulejówek, Warszawa	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	nie zrealizowano
22.	Wprowadzenie linii 400 kV Kozienice – Ostrowiec do stacji Puławy	w trakcie analiz	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	nie zrealizowano
23.	Budowa linii 400 kV Siedlce Ujrzanów – Linia Narew – Stanisławów	Siedlce, Suchożebry, Bielan, Sokołów Podlaski, Liw, Miedzna	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	nie zrealizowano
24.	Budowa linii 400 kV Ostrołęka – Ełk z częściowym wykorzystaniem trasy istniejącej linii 220 kV	Ostrołęka, Rzekuń, Lelis	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	nie zrealizowano
25.	Budowa linii 220 kV EC Siekierki – Warszawa Towarowa	Warszawa	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	nie zrealizowano

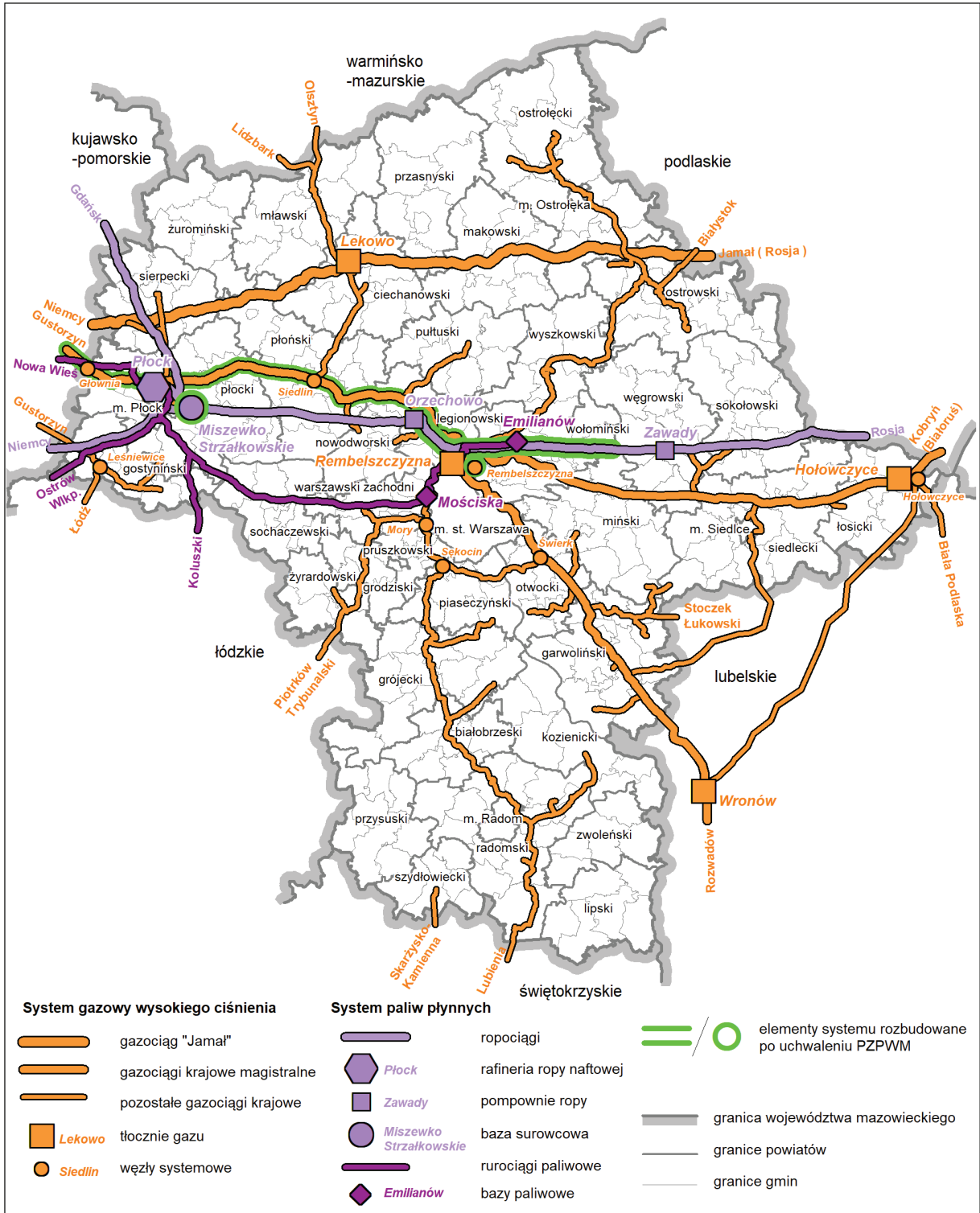
4.2. System gazowy

Od 2016 r. dostawa gazu ziemnego do Warszawy i pozostałych obszarów województwa mazowieckiego, realizowana jest m.in. z nowego źródła, jakim jest terminal do odbioru i regazyfikacji skroplonego gazu ziemnego (LNG) w Świnoujściu, który został oddany do użytku pod koniec 2015 r. Jego realizacja była przedsięwzięciem strategicznym, poprawiającym bezpieczeństwo energetyczne Polski, a tym samym województwa mazowieckiego, ze względu na możliwość importu gazu ziemnego drogą morską z dowolnego kierunku na świecie. Transport gazu w kraju odbywa się systemem rozbudowanych w północnej Polsce gazociągów magistralnych, alternatywnych w stosunku do magistral w linii dotychczasowego głównego kierunku dostaw ze wschodu (Rosji).

Działania w zakresie rozwoju systemu gazowniczego wysokiego ciśnienia, które realizowane były w województwie mazowieckim po uchwaleniu PZPMM (ryc. 2), dotyczyły przede wszystkim inwestycji towarzyszących ww. terminalowi, przygotowywanych i budowanych na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu. Nowelizacja tej ustawy, która weszła w życie 24 lipca 2014 r., wprowadziła możliwość stosowania tych

przepisów wobec wszystkich planowanych inwestycji w systemie gazowym wysokiego ciśnienia uwzględnionych w PZPMM. W analizowanym okresie realizowane lub przygotowywane były następujące:

- rozbudowa magistrali Rembelszczyzna – Gustorzyn – zakończona w 2015 r., polegała na dobudowie trzeciego gazociągu o średnicy wewnętrznej ok. 700 mm (DN 700) i długości 176 km (132 km w obszarze województwa mazowieckiego) wraz z rozbudową węzła Rembelszczyzna; umożliwiła zmianę systemu zasilania centralnej Polski, w tym zasilenie Warszawy w gaz z terminalu oraz zwiększenie przesyłu gazu do północno-wschodniej części kraju;
- rozbudowa tłoczni gazu Rembelszczyzna – realizowana od 2014 r., polega na zwiększeniu parametrów ciśnieniowych przesyłu gazu oraz poprawie zdolności przesyłowych;
- prace przygotowawcze w zakresie rozbudowy tzw. „pierścienia warszawskiego” – w 2016 r. rozpoczęto działania projektowe w zakresie etapu I, polegającego na budowie gazociągu wysokiego ciśnienia DN 700 Rembelszczyzna – Mory o długości ok. 28 km; inwestycja ma na celu przede wszystkim poprawę bezpieczeństwa dostaw gazu dla mieszkańców Warszawy oraz umożliwienie wykorzystywania gazu w ciepłowniach i elektrociepłowniach miejskich, ale także poprawę pewności dostaw gazu w całym województwie mazowieckim;

Ryc. 2. Rozbudowa systemu gazowego wysokiego ciśnienia i systemu paliw płynnych po uchwaleniu PZPWW (stan na 30 czerwca 2017 r.)

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie danych operatorów

– prace przygotowawcze dotyczące budowy gazociągu EC Żerań – Tłocznia Rembelszczyzna – w 2016 r. rozpoczęto działania projektowe; inwestycja polega na budowie gazociągu wysokiego ciśnienia o DN 500 i długości ok. 10 km, który umożliwi przesył gazu ziemnego do nowego bloku gazowo-parowego na terenie Elektrociepłowni Żerań, wpłynie na poprawę bezpieczeństwa energetycznego Warszawy oraz ograniczy emisję zanieczyszczeń z tego źródła energii.

Najważniejszymi ponadlokalnymi inwestycjami w gazowym systemie dystrybucyjnym były:

– budowa gazociągu podwyższonego średniego ciśnienia DN 250 Rojków (gm. Poświętne) – Stanisławów – Królewiec (gm. Mińsk Mazowiecki) – zakończona w 2015 r.;

– będąca w trakcie realizacji budowa gazociągu podwyższonego średniego ciśnienia DN 250 Lekowo (Regimin) – Przasnysz – Chorzele – w 2016 r. zakończono jej I etap polegający na budowie ok. 30 km odcinka Przasnysz – Chorzele.

Spośród pięciu inwestycji ujętych w *Planie* na podstawie KPZK, do połowy 2017 r. nie zrealizowano trzech: drugiego rurociągu Wronów–Rembelszczyzna, międzysystemowego gazociągu Polska–Litwa oraz gazociągu przesyłowego gazu łupkowego Wronów–Gustorzyn. Realizacja dwóch z ww. gazociągów uzależniona była od wyników analiz ekonomicznych i badań celowości wydobycia gazu łupkowego (tabela 9).

Tabela 9. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu systemu gazowego

System gazowy				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty /wnioski)	Stopień realizacji
1.	Rozbudowa gazociągu Rembelszczyzna – Gustorzyn (budowa trzeciego rurociągu)	Nieporęt, Wieliszew, Serock, Pomiechówek, Nasielsk, Joniec, Załuski, Płońsk, m. Płońsk, Dzierżążnia, Starożreby, Radzanowo, Bielsk, Stara Biała, Brudzeń Duży	Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu	zrealizowano
2.	Rozbudowa tłoczni Rembelszczyzna	Nieporęt	Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	w trakcie realizacji
3.	Rozbudowa gazociągu przesyłowego Wronów – Rembelszczyzna (budowa drugiego rurociągu)	Trojanów, Sobolew, Górzno, m. Garwolin, Garwolin, Pilawa, Kołbiel, Celestynów, Otwock, Wiązowna, Sulejówek, Zielonka, Ząbki, Marki, Warszawa, Nieporęt (ewentualnie Halinów, Poświętne, Wołomin, Kobyłka, Radzymin)	Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju	nie zrealizowano
4.	Budowa gazociągu międzysystemowego Polska – Litwa (w zależności od wyników analiz ekonomicznych)	Nieporęt, Radzymin, Serock, Pokrzywnica, Pułtusk, Szelków, Rzewnie, Różan, Młynarze, Olszewo-Borki, Ostrołęka, Lelis	Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju	nie zrealizowano
5.	Budowa gazociągu przesyłowego gazu łupkowego Wronów – Gustorzyn (koncepcja)	Lokalizacja orientacyjna – powiaty: kozienicki, grójceki, żyrardowski, gostyniński	Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju	nie zrealizowano

4.3. System paliw płynnych

Realizowane w ostatnich latach inwestycje w system przesyłu paliw płynnych dotyczyły wschodniego odcinka ropociągu „Przyjaźń” relacji Adamowo (woj. podlaskie) – Płock. Od 13 lat prowadzona była jego rozbudowa, polegająca na dobudowie trzeciej nitki o średnicy DN 800 i długości ok. 250 km, którą ostatecznie zakończono pod koniec 2016 r. W okresie po uchwaleniu PZPWM ukończono budowę jej brakującego fragmentu na terenie powiatów: wołomińskiego i legionowskiego (ryc. 2). Oddanie do użytku całego trzeciego rurociągu (w poprzednich latach w systemie pracowały tylko jego fragmenty) zwiększa przepustowość ropociągu „Przyjaźń” na odcinku wschodnim o ponad 20% oraz umożliwia rozpoczęcie prac remontowych pierwszego rurociągu, wybudowanego 50 lat temu.

Trzecia nitka ropociągu na odcinku Adamowo (woj. podlaskie) – Płock w dotychczasowych koncep-

cjach przewidziana była do wykorzystania w planowanym systemie przesyłowym ropy naftowej z rejonu Morza Kaspijskiego Odessa–Brody–Płock (z możliwością jego przedłużenia do Gdańska). Do połowy 2017 r. ujęta w PZPWM budowa rurociągu naftowego Odessa–Brody–Płock nie została zrealizowana. W październiku 2016 r. Rada Ministrów Wspólnoty Energetycznej (łączącej Unię Europejską i państwa Europy Południowo-Wschodniej) zatwierdziła nową listę projektów wspólnego zainteresowania. Jako jedyny projekt istotny dla rozwoju infrastruktury przesyłowej ropy naftowej wskazano budowę rurociągu naftowego Brody – Adamowo, który ma połączyć istniejący ropociąg Odessa – Brody (Ukraina) z systemem ropociągów „Przyjaźń”. Nowy rurociąg ma być zlokalizowany na wschód od granicy województwa mazowieckiego. W analizowanym okresie zakończono również I etap rozbudowy bazy surowcowej Miszewko Strzałkowskie koło Płocka, polegającej na zwiększeniu jej pojemności o ok. 16% (tabela 10).

Tabela 10. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu systemu przesyłu paliw płynnych

System przesyłu paliw płynnych				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
1.	Budowa rurociągu naftowego Odessa – Brody – Płock (z możliwością jego przedłużenia do Gdańska) z częściowym wykorzystaniem trasy istniejącego ropociągu „Przyjaźń”	Repki, Sokołów Podlaski, m. Sokołów Podlaski, Węgrów, Liw, Dobrze, Korytnica, Strachówka, Tuszcz, Klembów, Radzymin, Nieporęt, Legionowo, Wieliszew, Pomiechówek, Zakroczym, Załuski, Naruszewo, Bulkowo, Bodzanów, Słupno (ewentualnie na odcinku Płock – Gdańsk: Słupno, Radzanowo, Bielsk, Gozdowo, Mochowo, Sierpc, Szczutowo)	Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 Polityka Energetyczna Polski do 2030 Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.	w trakcie realizacji

5. Inwestycje z zakresu systemów telekomunikacyjnych

Sieci szkieletowe największych operatorów telekomunikacyjnych w województwie są zbudowane na bazie infrastruktury światłowodowej, uzupełnianej innymi technologiami (kablami miedzianymi, połączeniami bezprzewodowymi). Po uchwaleniu PZPWM w województwie mazowieckim nastąpił dynamiczny przyrost infrastruktury sieciowej przewodowej i bezprzewodowej, m.in. wybudowano kilka tysięcy kilometrów sieci światłowodowej, w tym:

– w grudniu 2015 r. zakończona została budowa regionalnej sieci szerokopasmowej w ramach projektu „Internet dla Mazowsza”, realizowanego

przez samorząd Województwa Mazowieckiego - powstała sieć szkieletowo-dystrybucyjna o długości 3640 km z 308 węzłami dystrybucyjnymi i 42 węzłami szkieletowymi, w kilkudziesięciu miejscowościach wybudowano również sieć dostępową NGA-FTTB umożliwiającą dostęp z przepływnością minimum 30 Mbit/s (ryc. 3, tabela 11);

– wzdłuż trzeciej nitki odcinka wschodniego rurociągu „Przyjaźń” Przedsiębiorstwo Eksploatacji Rurociągów Naftowych SA wybudowało ok. 160 km nowoczesnej linii światłowodowej z Warszawy do Siemiatycz;

- na linii kolejowej E20 (będącej częścią paneuropejskiego korytarza transportowego łączącego Berlin z Moskwą) z Kunowic przez Poznań, Warszawę, Siedlce do Terespoła powstał nowy system łączności radiowej GSM-R, który jest częścią Europejskiego Systemu Zarządzania Ruchem Kolejowym; wzdłuż linii kolejowej w woj. mazowieckim wybudowano linie światłowodowe;
- na terenach miejskich komercyjni operatorzy telekomunikacyjni rozbudowali własne sieci światłowodowe, oferując prędkość transmisji danych sięgającą od kilkudziesięciu do kilkuset Mbit/s.

Realizacja projektu „Internet dla Mazowsza” przez samorząd Województwa Mazowieckiego przyczyniła

się do zwiększenia dostępu do infrastruktury telekomunikacyjnej na obszarach peryferyjnych województwa mazowieckiego. Dzięki tej inwestycji około 90% mieszkańców Mazowsza ma dostęp do szerokopasmowego Internetu, co umożliwia podniesienie konkurencyjności gospodarczej i społecznej województwa, a także przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia cyfrowego. Dostęp do nowoczesnej infrastruktury sieciowej i dostępowej następnej generacji (NGN/NGA) o wysokiej przepustowości rzędu 30 Mbit/s i więcej, umożliwia świadczenie wielu usług drogą elektroniczną. Niemniej, zapotrzebowanie na dostęp do szybkich sieci o dużej przepustowości stale rośnie.

Tabela 11. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu systemów telekomunikacyjnych

Systemy telekomunikacyjne				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło	Stopień realizacji
1.	Budowa telekomunikacyjnej sieci szkieletowo-dystrybucyjnej oraz dostępowej w ramach projektu „Internet dla Mazowsza”	Wszystkie powiaty województwa z wyjątkiem: grodziskiego, pruszkowskiego, Radomia, m. Siedlce	Indykatorywny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych dla RPO WM 2007–2013	zrealizowano

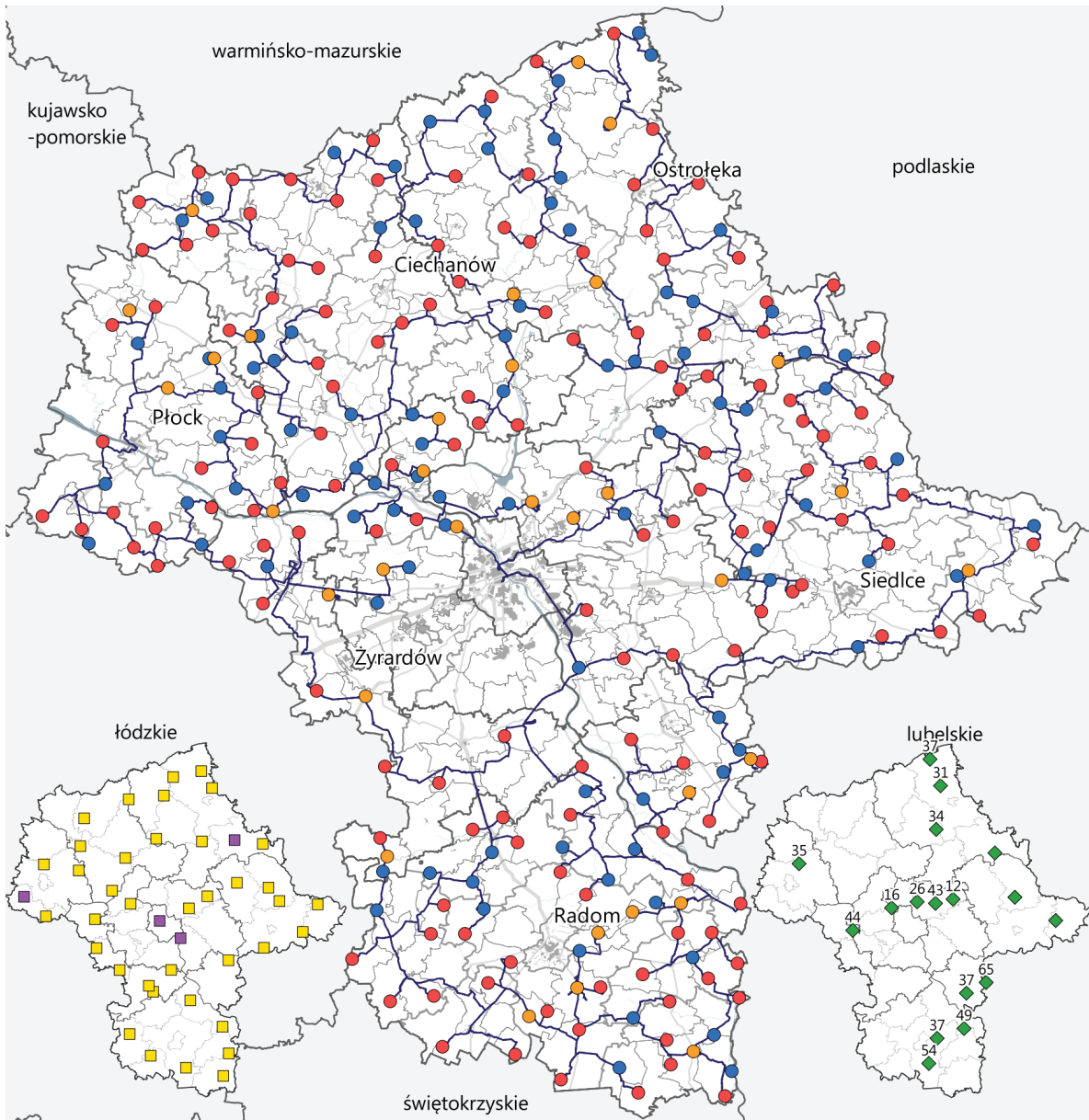
6. Inwestycje z zakresu gospodarki wodnej

Znacząca liczba inwestycji z zakresu gospodarki wodnej ujętych w *Planie* (126) wynika z opracowania (wykonanego na zlecenie samorządu województwa) – kompleksowego programu małej retencji, powstałego jako uzupełnienie wojewódzkiego programu ochrony środowiska. Głównym założeniem programu jest określenie działań mających na celu wydłużenie czasu obiegu wody w zlewni cieków. Program obejmuje analizę przyrodniczych uwarunkowań oraz możliwości retencjonowania wód w obszarze województwa, jak też koncepcję lokalizacji obiektów i urządzeń małej retencji. Dokument może stanowić merytoryczną podstawę do oceny zasadności podejmowanych rozwiązań technicznych lub nietechnicznych zmierzających do poprawy retencji na poziomie lokalnym.

Powstały w 2007 r. *Program małej retencji województwa mazowieckiego* ma charakter fakultatywny, w momencie opracowywania PZPWM w 2014 r. stanowił podstawowe źródło informacji z zakresu gospodarki wodnej. Ponadto istotnym czynnikiem był horyzont czasowy dokumentu. Choć jako domyślny termin realizacji zapisów dokumentu wskazano rok 2015, w szczegółowych zestawieniach obiektów małej retencji wskazane zostały także obiekty do reali-

zacji po 2015 r., czyli nie przewidziane do realizacji w okresie, którego dotyczy niniejsza ocena. Mając na uwadze fakt, że od 2007 r. część inwestycji, często systemowych – obejmujących całe województwo, mogła ulec dezaktualizacji, w zapisach *Planu* uwzględniono wnioski o sporządzenie aktualizacji programu małej retencji z uwzględnieniem inwestycji priorytetowych.

Jako że dokument nie był powiązany z konkretnym źródłem finansowania, zrealizowano 6 z przewidzianych w nim ponad 90 inwestycji (licząc jako pojedyncze pozycje zbiorcze, takie jak modernizacja 1257 przegród rzek o wysokości piętrzenia poniżej 4m), a jedna była w trakcie realizacji. Niski stopień realizacji inwestycji zapisanych w programie wynika także z dezaktualizacji części zapisów. Do I kwartału 2017 r. jeden zbiornik wodny o powierzchni ponad 20 ha został zrealizowany w Wiązownicy, drugi – zmodernizowany w Grabinie-Łącku, a trzeci – był w realizacji w Jednorozcu. Ponadto zmodernizowano dwie inwestycje przegradzające koryta rzek o wysokości piętrzenia powyżej 4m: na Tuchełce i Płodownicy. Wybudowano też urządzenia melioracji wodnych w Chełchach w powiecie makowskim i przegrodę dolinową na Moltawie w Stanowie w powiecie płockim. W planach

—	mikrokanalizacja	■	węzły techniczne
●	węzły NGA	■	węzły szkieletowe
●	węzły WDA	◆	klastry NGA
●	węzły WDB		

Ryc. 3. Schemat sieci szerokopasmowej "Internet dla Mazowsza" (IDM)PZPWM (stan na 30 czerwca 2017 r.)

Źródło: <http://www.kbto.pl/mapa-sieci-idm>

pozostała zaś m.in. budowa systemów melioracyjnych (nawodnień podsiąkowych), jak też rewitalizacja lub modernizacja obszarów mokradłowych.

Mniejszym zakresem i wyższym stopniem realizacji cechowały się inwestycje wynikające z *Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*, przyjętego na poziomie rządowym w 2011 r. Z 14 inwestycji wykonanych zostało 11 (w tym 4 jako projekty kluczowe RPOWM), jedna była w realizacji, a 2 nie zostały zrealizowane (w przypadku gdy nazwa zrealizowanej inwestycji różniła się od tej zapisanej w PZPWM, pełną nazwę tej pierwszej przytoczono w tabeli i zaznaczono pismem pochyłym). Nie zostały

zrealizowane przebudowy koryt rzek Łydyni i Płonki, za to wykonano inwestycje w poprawę bezpieczeństwa powodziowego, w tym wały przeciwpowodziowe.

Największą liczbę (ponad 20) inwestycji zrealizowano na podstawie *Wieloletniego planu finansowego województwa mazowieckiego 2014–2039*. Wśród nich znalazły się przebudowy rzek, rozbudowa wału Wisły, budowa urządzeń melioracji wodnych i jazów, jak też budowa i odbudowa zbiorników wodnych. Odbudowa jednego z jazów była jedynym projektem zapisanym w PZPWM i WPF, który nie został zrealizowany do I kwartału w 2017 r. Oba były wtenczas w trakcie realizacji (tabela 12).

Tabela 12. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu gospodarki wodnej

Gospodarka wodna				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
1.	Budowa systemów melioracyjnych (nawodnienia podsiąkowe) o powierzchni >500 ha	Kłudno-Głuszyna, gm. Klwów, pow. przysuski	Program małej retencji dla województwa mazowieckiego	nie zrealizowano
2.		Kurówko, gm. Gozdowo, pow. sierpecki		nie zrealizowano
3.		Kowalewo-Bombalice, gm. Gozdowo, pow. sierpecki		nie zrealizowano
4.	Budowa zbiorników wodnych o powierzchni > 20 ha	Kolonia Nadwiślańska, gm. Solec nad Wisłą, pow. lipski	Program małej retencji dla województwa mazowieckiego	nie zrealizowano
5.		Wola Solecka II, gm. Lipsko, pow. lipski		nie zrealizowano
6.		rz. Zagożdżonka, gm. Pionki, pow. radomski		nie zrealizowano
7.		rz. Łydynia, gm. Regimin, pow. ciechanowski		nie zrealizowano
8.		rz. Dzierżążnia, gm. Dzierżążnia, pow. płoński		nie zrealizowano
9.		rz. Wiązownica, gm. Potworów, pow. przysuski		zrealizowano
10.		rz. Jabłonica, gm. Przysucha, pow. przysuski		nie zrealizowano
11.		rz. Bosak, gm. Zakrzew, pow. radomski		nie zrealizowano
12.		rz. Wilga, gm. Garwolin, pow. garwoliński		nie zrealizowano
13.		Łęgonice, gm. Nowe Miasto nad Pilicą, pow. grójecki		nie zrealizowano
14.		Topór, gm. Osieck, pow. otwocki		nie zrealizowano

Gospodarka wodna				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
15.		Starogród, gm. Siennica, pow. miński		nie zrealizowano
16.		Gołków, gm. Piaseczno, pow. piaseczyński		nie zrealizowano
17.		Baranowo, gm. Baranowo, pow. ostrołęcki		nie zrealizowano
18.		rz. Różanica, gm. Różan, pow. makowski		nie zrealizowano
19.		Drozdowo Nowe, gm. Rzewnie, pow. makowski		nie zrealizowano
20.		Nowy Podoś, gm. Płoniawy-Bramura, pow. makowski		nie zrealizowano
21.		Młodzianowo, gm. Płoniawy-Bramura, pow. makowski		nie zrealizowano
22.		Jednoróżec, gm. Jednoróżec, pow. przasnyski		w trakcie realizacji
23.		Wyszków, gm. Wyszków, pow. wyszkowski		nie zrealizowano
24.		Słuchocin, gm. Grębków, pow. węgrowski		nie zrealizowano
25.		rz. Mławka, gm. Lipowiec Kościelny, pow. mławski		nie zrealizowano
26.		gm. Strzegowo, pow. mławski		nie zrealizowano
27.		rz. Wkra, gm. Sochocin, pow. płoński		nie zrealizowano
28.		Luberadz, gm. Ojrzeń, pow. ciechanowski		nie zrealizowano
29.		rz. Wkra, gm. Nowe Miasto, pow. płoński		nie zrealizowano
30.		rz. Raciążnica, gm. Raciąż, pow. płoński		nie zrealizowano
31.		rz. Raciążnica, gm. Baboszewo, pow. płoński (2 obiekty)		nie zrealizowano
32.		rz. Płonka, gm. Płońsk, pow. płoński		nie zrealizowano
33.		rz. Sona, gm. Nowe Miasto, pow. płoński		nie zrealizowano
34.		Zawady-Gnatowice, gm. Kampinos, pow. warszawski zachodni		nie zrealizowano
35.		rz. Ugoszcz, gm. Stoczek, pow. węgrowski		nie zrealizowano
36.		rz. Szabasówka Lewa, gm. Chlewiska, pow. szydłowiecki		nie zrealizowano
37.		Trzciniac, gm. Radzanów, pow. mławski		nie zrealizowano

Gospodarka wodna				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
38.		Unierzyż, gm. Strzegowo, pow. mławski		nie zrealizowano
39.		Kargoszyn, gm. Ciechanów, pow. ciechanowski		nie zrealizowano
40.	Budowa inwestycji przegradzających koryta rzek o wysokości piętrzenia > 4 m	rz. Rozoga, gm. Myszyniec, pow. ostrołęcki	Program małej retencji dla województwa mazowieckiego	nie zrealizowano
41.		rz. Węgierka, gm. Przasnysz, pow. przasnyski		nie zrealizowano
42.		rz. Turka, gm. Nowe Miasto, pow. płoński		nie zrealizowano
43.	Modernizacja zbiorników wodnych o powierzchni >20 ha	Natolin, gm. Osieck, pow. otwocki	Program małej retencji dla województwa mazowieckiego	nie zrealizowano
44.		Rębkowo, gm. Winnica, pow. pułtowski		nie zrealizowano
45.		Dziekanów Polski, gm. Łomianki, pow. warszawski zachodni		nie zrealizowano
46.		Wydmusy, gm. Myszyniec, pow. ostrołęcki		nie zrealizowano
47.		Brzoze Małe, gm. Rzewnie, pow. makowski		nie zrealizowano
48.		Karwacz, gm. Przasnysz, pow. przasnyski		nie zrealizowano
49.		Bądzyn, gm. Lubowidz, pow. żuromiński		nie zrealizowano
50.		Lubowidz, gm. Lubowidz, pow. żuromiński		nie zrealizowano
51.		Przerodki, gm. Lubowidz, pow. żuromiński		nie zrealizowano
52.		Swojęcín-Obręb, gm. Lutocin, pow. żuromiński		nie zrealizowano
53.		Nowe Miasto, gm. Nowe Miasto, pow. płoński		nie zrealizowano
54.		Luszyn, gm. Pacyna, pow. gostyniński		nie zrealizowano
55.		Wola Polska, gm. Puszcza Mariańska, pow. żyrardowski		nie zrealizowano
56.		Soczewka, gm. Nowy Duniów, pow. płoński		nie zrealizowano
57.		Budy Kraszewskie, gm. Raciąż, pow. płoński		nie zrealizowano
58.		Natolin i Henryków, gm. Grodzisk Mazowiecki, pow. grodziski		nie zrealizowano

Gospodarka wodna				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
59.		Grabina-Łąck, gm. Łąck, pow. płocki		zrealizowano
60.		Zębiec, gm. Iłża, pow. radomski		nie zrealizowano
61.	Modernizacja inwestycji przegradzających koryta rzek o wysokości piętrzenia > 4m	rz. Iłżanka, gm. Iłża, pow. radomski	Program małej retencji dla województwa mazowieckiego	nie zrealizowano
62.		rz. Szkwa, gm. Lelis, pow. ostrołęcki (2 obiekty)		nie zrealizowano
63.		rz. Wilga, gm. Borowie, pow. garwoliński		nie zrealizowano
64.		rz. Liwiec, gm. Łochów, pow. węgrowski		nie zrealizowano
65.		rz. Orz, gm. Goworowo, pow. ostrołęcki		nie zrealizowano
66.		rz. Morawka, gm. Przasnysz, pow. przasnyski		nie zrealizowano
67.		rz. Tuchełka, gm. Brańszczyk, pow. wyszkowski		zrealizowano
68.		rz. Sierpienica Zachodnia, gm. Bielsk, pow. płocki (3 obiekty)		nie zrealizowano
69.		rz. Skrwa, gm. Nowy Dunińów, pow. płocki		nie zrealizowano
70.		rz. Płodownica, gm. Baranowo, pow. ostrołęcki (2 obiekty)		zrealizowano
71.		rz. Piasecznica, gm. Lelis, pow. ostrołęcki (2 obiekty)		nie zrealizowano
72.		rz. Rozoga, gm. Lelis, pow. ostrołęcki		nie zrealizowano
73.	Modernizacja systemów melioracyjnych (nawodnienia podsiąkowe) o powierzchni > 500 ha	gm. Biezuń, pow. żuromiński	Program małej retencji dla województwa mazowieckiego	nie zrealizowano
74.		gm. Wiśniewo, pow. mławski		nie zrealizowano
75.		gm. Lubowidz, pow. żuromiński		nie zrealizowano
76.		gm. Gąbin, pow. płocki		nie zrealizowano
77.	Rewitalizacja lub modernizacja obszarów mokradłowych o powierzchni > 500 ha	Łukówiec, gm. Latowicz, pow. miński	Program małej retencji dla województwa mazowieckiego	nie zrealizowano
78.		Stare Czerwińskie, gm. Baranowo, pow. ostrołęcki		nie zrealizowano
79.		Sieczychy, gm. Długosiodło, pow. wyszkowski		nie zrealizowano
80.		Kowalewo, gm. Strzegowo, pow. mławski		nie zrealizowano

Gospodarka wodna				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
81.	Poprawa bezpieczeństwa powodziowego stopnia wodnego Włocławek poprzez rozbudowę zapory bocznej Borowiczki i wałów wstecznych Słupianki i Rosicy oraz przebudowę zapory Jordanów-Tokary-Radziwie w gminach: Gąbin, Słupno, Płock, Nowy Duninów, Stara Biała Przebudowa i remont obiektów Stopnia Wodnego we Włocławku oraz rozbudowa zapory bocznej Borowiczki i wałów wstecznych Słupianki i lewego wału Rosicy	Gminy: Gąbin, Słupno, Płock, Nowy Duninów, Stara Biała	Plan gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Wisły	zrealizowano
82.	Zabezpieczenie skarpy w miejscowości Wyszogród na odcinku od istniejącego ubezpieczenia brzegu Wisły w km 586+800 do ubezpieczeń przy nowym moście.	m. Wyszogród	Plan gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Wisły	zrealizowano
83.	Poprawa bezpieczeństwa powodziowego w newralgicznych miejscach na Wiśle	gm. Maciejowice i m. Wyszogród	Plan gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Wisły	zrealizowano
84.	Remont Śluzy na Żeraniu i Kanału Żerań – Zegrze Przebudowa śluzy Żerań	Warszawa	Plan gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Wisły	zrealizowano
85.	Remont zapór bocznych Jeziora Zegrzyńskiego Kania – Popowo i Arciechów – Kuligów wraz z umocnieniem prawego brzegu rzeki Bug w miejscowości Kania Polska Remont zapory bocznej Jeziora Zegrzyńskiego Kania-Popowo; Odbudowa zapory bocznej Jeziora Zegrzyńskiego na odcinku Łacha – Kania; Umocnienie prawego brzegu rzeki Bug w miejscowości Kania Polska	gm. Serock	Plan gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Wisły Wykaz projektów kluczowych RPO Województwa Mazowieckiego 2007–2013	zrealizowano
86.	Udrożnienie ujściowego odcinka rzeki Bug od ujścia do rzeki Narew do km 3+300 Udrożnienie ujściowego odcinka rzeki Bug od ujścia do rz. Narew do km 5+000 – Etap I	gm. Serock	Plan gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Wisły Wykaz projektów kluczowych RPO Województwa Mazowieckiego 2007–2013	zrealizowano
87.	Wykonanie ubezpieczenia prawego brzegu Bugu w km 4,2 – 4,8 w miejscowości Kania Polska	gm. Serock	Plan gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Wisły	zrealizowano

Gospodarka wodna				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
88.	Przebudowa wału przeciwpowodziowego prawobrzeżnej doliny Wisły na odcinku: Antoniówka, Świerżowska – Kolonia Bączki Przebudowa wału przeciwpowodziowego kl. II w km 23+040-35+000 prawobrzeżnej doliny Wisły na odcinku Bączki– Antonówka Świerżowska gm. Maciejowice, pow. garwoliński– etap I w km 30+900 do 35+000	gm. Maciejowice	Plan gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Wisły Wykaz projektów kluczowych RPO Województwa Mazowieckiego 2007–2013	zrealizowano
89.	Modernizacja wału przeciwpowodziowego na odcinku Wisły w km 525+000-537+400	gm. Łomianki	Plan gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Wisły	zrealizowano
90.	Przebudowa wału przeciwpowodziowego rzeki Wisły w km 541+400-546+800	gm. Czosnów	Plan gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Wisły Wykaz projektów kluczowych RPO Województwa Mazowieckiego 2007–2013	zrealizowano
91.	Przebudowa zbiornika wodnego „Ruda”, gm. Lipowiec Kościelny, pow. mławski, woj. mazowieckie i gm. Iłów – Osada, pow. działdowski, woj. warmińsko–mazurskie	gm. Lipowiec Kościelny	Plan gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Wisły	w trakcie realizacji
92.	Modernizacja przekroju podłużnego i poprzecznego koryta rzeki Łydyny od km 23+300 do km 28+350 wraz z budowlami	gm. Ciechanów	Plan gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Wisły	nie zrealizowano
93.	Przebudowa (modernizacja) przekroju podłużnego i poprzecznego koryta rzeki Płonki od km 12+700 do km 19+000 w miejscowości Płońsk	gm. Płońsk, Dzierżążnia	Plan gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Wisły	nie zrealizowano
94.	Budowa budowli wodnych wraz z remontem koryta rzeki – rzeka Węgierka w km 0+000-17+600 Budowa budowli wodnych wraz z przebudową rzeki Węgierka, zadanie 1., etap I w km 0+000-9+700, gm. Płoniawy-Bramura, pow. makowski	gm. Płoniawy-Bramura i Przasnysz	Plan gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Wisły	zrealizowano
95.	Budowa systemów melioracyjnych (nawodnienia podsiąkowe) o powierzchni < 500 ha (24 obiekty)	województwo mazowieckie	Program małej retencji dla województwa mazowieckiego	nie zrealizowano
96.	Budowa zbiorników wodnych o powierzchni < 20 ha (127 obiektów)	województwo mazowieckie	Program małej retencji dla województwa mazowieckiego	nie zrealizowano
97.	Budowa inwestycji przegradzających koryta rzek o wysokości piętrzenia < 4m (152 obiekty)	województwo mazowieckie	Program małej retencji dla województwa mazowieckiego	nie zrealizowano

Gospodarka wodna				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
98.	Modernizacja zbiorników wodnych o powierzchni <20 ha (332 obiekty)	województwo mazowieckie	Program małej retencji dla województwa mazowieckiego	nie zrealizowano
99.	Modernizacja inwestycji przegradzających koryta rzek o wysokości piętrzenia < 4m (1257 obiektów)	województwo mazowieckie	Program małej retencji dla województwa mazowieckiego	nie zrealizowano
100.	Modernizacja systemów melioracyjnych (nawodnienia podsiąkowe) o powierzchni <500 ha (26 obiektów)	województwo mazowieckie	Program małej retencji dla województwa mazowieckiego	nie zrealizowano
101.	Rewitalizacja lub modernizacja obszarów mokradłowych o powierzchni < 500 ha (75 obszarów)	województwo mazowieckie	Program małej retencji dla województwa mazowieckiego	nie zrealizowano
102.	Przebudowa cieków i działania renaturyzacyjne	Powiaty: grodziski; grójecki (3 zadania); kozienicki (4); legionowski; mławski; piaseczyński; m.st. Warszawa, zwolenński (2)	Program małej retencji dla województwa mazowieckiego	nie zrealizowano
103.	Budowa urządzeń melioracji wodnych szczegółowych - zadanie Chełchy, gm. Karniewo, pow. makowski	Karniewo	Program małej retencji dla województwa mazowieckiego	zrealizowano
104.	Rzeka Mołtawa – budowa przegród dolinowej w miejscowości Stanowo, gm. Bodzanów	Bodzanów	Program małej retencji dla województwa mazowieckiego WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
105.	Regulacja – kształtowanie przekroju podłużnego i poprzecznego oraz układu poziomego koryta rzeki Radomki w km 43+500-46+800, gm. Jedlińsk	Jedlińsk	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
106.	Budowa budowli wodnych wraz z przebudową rzeki Węgierka, zadanie 1., etap I w km 0+000-9+700, gm. Płoniawy Bramura, pow. makowski	Płoniawy-Bramura	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
107.	Przebudowa – kształtowanie przekroju podłużnego i poprzecznego cieku Zanoski w km 0+000-2+500 i rzeki Myśli w km 8+750-9+750	-	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
108.	Przebudowa – kształtowanie przekroju podłużnego i poprzecznego cieku Zanoski w km 2+500-7+000 gm. Repki, pow. sokołowski	Repki	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
109.	Przebudowa wałów przeciwpowodziowych rzeki Wisły, Królewski Las zad. II, na odcinku Królewski Las–Kępa Radwankowska – 2,8 km	-	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano

Gospodarka wodna				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
110.	Budowa urządzeń melioracji wodnych szczegółowych zadanie „Pukawka II” gm. Szulborze Wielkie, pow. ostrowski	Szulborze Wielkie	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
111.	Budowa urządzeń melioracji wodnych szczegółowych „Skaszewo I”, gm. Gzy, pow. pułtowski	Gzy	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
112.	Budowa urządzeń melioracji wodnych szczegółowych „Skaszewo II”, gm. Gzy, pow. pułtowski	Gzy	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
113.	Melioracje użytków rolnych w ramach zadania inwestycyjnego Turna Łuzki VII gm. Jabłonna Lacka, pow. sokołowski	Jabłonna Lacka	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
114.	Melioracje użytków rolnych w ramach zadania inwestycyjnego Kamieńczyk–Sewerynowka IV gm. Sterdyń, pow. sokołowski	Sterdyń	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
115.	Przebudowa – kształtowanie przekroju podłużnego i poprzecznego rz. Wilgi w km 24+600-26+600 z odbudową 2 stopni i remontem 1 stopnia, m. Garwolin i wieś Czyszkówki, gm. Garwolin, pow. garwoliński	Garwolin	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
116.	Archutowo III etap II – melioracja gruntów gm. Bulkowo	gm. Bulkowo	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
117.	Budowa jazu na rz. Trybówka i zastawki na Kanale Księży Lasek w m. Brzozowy Kąt, gm. Czarnia, pow. ostrołęcki	gm. Czarnia	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
118.	Budowa zbiornika wodnego w miejscowości Jagodno na rzece Wiązownicy w km 1+928-3+500, gm. Przytyk – czasza zbiornika, jaz piętrzący i zaporę czołową	gm. Przytyk	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
119.	Helenów Suserski i Dobrów – melioracja użytków rolnych, gm. Szczawin Kościelny	gm. Szczawin Kościelny	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
120.	Jaz na rzece Łasica w miejscowości Łasice i Tułowice w gminie Brochów	gm. Brochów	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
121.	Myszki Żuki II – melioracje użytków rolnych, gm. Mochowo i Gozdowo, pow. sierpecki	gm. Mochowo i Gozdowo	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
122.	Odbudowa jazu na rzece Tuchelka w m. Udarzynek, gm. Brańszczyk, pow. wyszkowski	gm. Brańszczyk	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
123.	Odbudowa jazu na rzece Wymakracz w m. Chrzczanka Włosciańska, gm. Długosiodło, pow. wyszkowski	gm. Długosiodło	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	w trakcie realizacji

Gospodarka wodna				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
124.	Odbudowa zbiornika wodnego (Staw Św. Jana) wraz z budową urządzenia wodnego – budowli piętrzącej o wysokości piętrzenia 1,5 m w m. Chlewiska	m. Chlewiska	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
125.	Odbudowa zbiornika wodnego w miejscowości Zwolen na rzece Zwolence w km 31+350, gm. Zwolen	gm. Zwolen	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
126.	Rozbudowa wału lewego rzeki Wisły na odcinku Boiska – Jarentowskie Pole w km 1+596-5+915, gm. Chotcza	gm. Chotcza	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano

7. Inwestycje z zakresu infrastruktury wodno-kanalizacyjnej

Realizacja polityki *Planu* w zakresie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej polegała na zapewnieniu adekwatnie do potrzeb zaopatrzenia w wodę o odpowiedniej jakości bez zakłóceń naturalnej równowagi w środowisku. Ponadto realizowano ustalone w *Planie* zadania z zakresu porządkowania gospodarki ściekowej na podstawie *Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (KPOŚK)*⁶ wyznaczającego aglomeracje ściekowe.

W latach 2012–2016 łączna długość sieci wodociągowej rozdzielczej (bez przyłączy) na terenie województwa wzrosła o 2865,8 km (z 41 729,8 km do 44 595,6 km). Najwięcej sieci wodociągowej wybudowano na obszarach wiejskich (1998,9 km), w tym powyżej 100 km w powiatach: ostrołęckim, wołomińskim, wyszkowskim i piaseczyńskim.

Rozwój sieci kanalizacyjnej nadal nie nadąza za wzrostem sieci wodociągowej. Pomimo znacznego wzrostu długości sieci kanalizacyjnej w latach 2012–2016 (o 3206,6 km), jej długość w dalszym ciągu jest prawie 3-krotnie niższa w stosunku do długości sieci wodociągowej.

Występujące dysproporcje pomiędzy siecią wodociągową a kanalizacyjną świadczą o niedoinwestowaniu rozwoju systemów kanalizacyjnych. Gospodarka wodno-ściekowa wymaga dużych nakładów finansowych. Dla poprawy istniejącej sytuacji wymagane będzie dalsze wsparcie budowy i modernizacji systemów wodno-kanalizacyjnych ze środków publicznych.

⁶ AKPOŚK 2017 – V Aktualizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych – zatwierdzona przez Radę Ministrów 31.07.2017 r.

Równolegle powinny być podejmowane działania wspierające bardziej zwartą zabudowę, ograniczające tym samym koszty rozwoju sieci. Zrównoważony rozwój systemów przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców oraz ochrony środowiska.

Do I kwartału 2017 r. zrealizowana została zdecydowana większość (80%) spośród 64 inwestycji z zakresu infrastruktury wodno-kanalizacyjnej ujętych w *Planie*. Można przypuszczać, że tak wysoki odsetek realizacji tych inwestycji jest związany potrzebą realizacji zapisów Dyrektywy 91/271/EWG dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych. Należy sądzić, że pozostałe inwestycje będą realizowane w najbliższym czasie w celu uniknięcia poboru podwyższonych opłat i kar m.in. od oczyszczalni ścieków za wprowadzanie ścieków do wód czy ziemi⁷.

Dzięki środkom europejskim w ramach *Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007–2013*, wykonane zostały inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej w stolicy województwa oraz wszystkich miastach regionalnych i subregionalnych poza Ostrołęką, na terenie której *Plan* nie przewidywał żadnej inwestycji z zakresu infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. Inwestycje te zostały wskazane w *Krajowym programie oczyszczania ścieków komunalnych (KPOŚK)*, podobnie jak większość strategicznych inwestycji wodno-kanalizacyjnych ujętych w *Planie*. Pozostałymi dokumentami źródłowymi były *Regionalny*

⁷ Zgodnie z ustawą z dnia 16 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz ustawy o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji termin, od którego będą naliczane kary został przesunięty na 31 grudnia 2018 r.

program operacyjny województwa mazowieckiego na lata 2007–2013 oraz Program rozwoju obszarów wiejskich 2007–2013.

Wśród beneficjentów ponad 50 zrealizowanych projektów znalazły się również gminy usytuowane w otoczeniu Warszawy, takie jak Marki, Łomianki czy Józefów, jak też mniejsze miejscowości z pozostałych subregionów, w tym ostrołęckiego. Projekty te umożliwiły modernizację i rozbudowę takich elementów gospodarki wodno-ściekowej jak sieć kanalizacyjna, oczyszczalnie ścieków i stacje uzdatniania wody. Powinno to przełożyć się na ograniczenie zanieczyszczenia wód oraz poprawę jakości wody dostarczanej do odbiorców.

Projekty w trakcie realizacji na początku 2017 r. dotyczą rozbudowy kanalizacji sanitarnej w gminie Michałowice (zadanie kontynuowane jest ze środków własnych samorządu) oraz rozbudowy oczyszczalni ścieków w Otwocku. Częściowo zrealizowane zostały zapisy dotyczące gospodarki wodno-ściekowej w Biało-brzegach i Tarczynie (wykonano projekty z PO-iiŚ, do realizacji pozostały te dotyczące oczyszczalni ścieków zapisane w KPOŚK) oraz budowy kanalizacji

sanitarnej w miejscowościach Hołubla, Stasin, Pa-protnia, Podawce, Grabowiec, Uziębły, Rzeszotków (do realizacji pozostała część dotycząca dwóch ostatnich miejscowości). Nie zrealizowano ośmiu projektów dotyczących budowy i modernizacji oczyszczalni ścieków zapisanych w KPOŚK, przy czym część z nich jest przewidziana do realizacji w perspektywie 2014–2020. Przykładowo, budowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Ojrzeń znalazła się na siódmym (z 225) miejscu wśród projektów przewidzianych do wsparcia w ramach odpowiedniego poddziałania Programu rozwoju obszarów wiejskich 2014–2020.

Pomimo znacznych działań w zakresie rozbudowy infrastruktury kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków, część nieczystości płynnych nadal trafia do wód lub do ziemi w formie nieoczyszczonej. Działania podejmowane w celu zmniejszenia skali tego zjawiska przyniosły spadek ilości ścieków nieoczyszczonych. W 2012 r. ewidencjonowane ścieki nieoczyszczone stanowiły około 10,8% ścieków ogółem, a w 2016 r. 1,2%, co jest pozytywnym wynikiem w zakresie porządkowania gospodarki wodno-ściekowej na Mazowszu (tabela 13).

Tabela 13. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu infrastruktury wodno-kanalizacyjnej

Infrastruktura wodno-kanalizacyjna				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło (program/ dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
1.	Racjonalna gospodarka wodą w aspekcie społeczno-gospodarczego rozwoju Gmin Mazowska Zachodniego – Gmina Radziejowice	gmina Radziejowice powiat żyrardowski	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
2.	Uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie miasta Płocka (etap II)	Płock	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
3.	Budowa kanalizacji sanitarnej na obszarze aglomeracji miasta Marki	Marki	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
4.	„Czyste Życie” – kompleksowa gospodarka wodno-ściekowa na terenie gminy Brwinów	gmina Brwinów	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
5.	Zaopatrzenie w wodę i oczyszczanie ścieków w Warszawie - faza IV – rozbudowa sieci kanalizacyjnej	Warszawa	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano

Infrastruktura wodno-kanalizacyjna				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło (program/ dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
6.	Modernizacja i rozbudowa gospodarki wodno-ściekowej na terenie aglomeracji Radom – II etap	Radom	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
7.	Rozbudowa oczyszczalni ścieków, budowa kolektorów i modernizacja systemu kanalizacyjnego m. Siedlce	Siedlce	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
8.	Modernizacja i rozbudowa systemu wodno-kanalizacyjnego aglomeracji Ciechanów I etap – miasto Ciechanów, zad.2.7.– budowa stacji termicznej utylizacji osadów ściekowych wraz z gospodarką ciepłą i modernizacją obiektów towarzyszących	Ciechanów	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
9.	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy Łomianki	gmina Łomianki	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
10.	Piaseczyński program rozwoju infrastruktury wodno-ściekowej	Piaseczno	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
11.	Budowa kanalizacji sanitarnej w dzielnicy Bukowiec i Grudzie w Legionowie – IV etap	Legionowo	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
12.	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w gminie Raszyn - faza II	gmina Raszyn	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
13.	Budowa kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy Nieporęt	gmina Nieporęt	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
14.	Rozwój systemu kanalizacji ściekowej na terenie aglomeracji Mińsk Mazowiecki	gmina Mińsk Mazowiecki	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
15.	Poprawa gospodarki wodno-ściekowej miasta Sochaczew - II etap (część I)	Sochaczew	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
16.	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Stare Babice	gmina Stare Babice	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
17.	Modernizacja i rozbudowa systemu infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej Gminy Milanówek	gmina Milanówek	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
18.	Rozbudowa kanalizacji sanitarnej w aglomeracji Pułtusk	aglomeracja Pułtusk	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
19.	Modernizacja oczyszczalni ścieków, budowa i rozbudowa sieci kanalizacyjnej w Węgrowie i gminie Liw	Węgrów i gmina Liw	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano

Infrastruktura wodno-kanalizacyjna				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło (program/ dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
20.	Budowa wydzielonej komory fermentacji z urządzeniami budowlanymi oraz przebudowa maszynowni wydzielonej komory fermentacji Miejskiej Oczyszczalni Ścieków	Sokołów Podlaski	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
21.	Budowa oczyszczalni ścieków w Józefowie	Józefów	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
22.	Realizacja przedsięwzięcia związanego z gospodarką osadową na oczyszczalni Południe	Warszawa	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych	zrealizowano
23.	Modernizacja i rozbudowa ciągu mechaniczno-biologicznego oczyszczalni ścieków – etap II	Radom	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych	zrealizowano
24.	Rozbudowa systemu kanalizacji zbiorczej w aglomeracji Pruszków przez budowę kanalizacji sanitarnej w gminie Michałowice	gmina Michałowice, aglomeracja Pruszków	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych	W trakcie realizacji (kanalizowane są na bieżąco nowe tereny gminy – realizacja ze środków własnych)
25.	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Otwocku ze względu na przepustowość wraz z jednoczesną modernizacją lub rozbudową części obiektów	Otwock	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych	W trakcie realizacji (inwestycja podzielona na 4 etapy – 3 etapy zaawansowana realizacja, 1 etap wstępna realizacja)
26.	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Radzyminie ze względu na przepustowość wraz z jednoczesną modernizacją lub rozbudową części obiektów	Radzymin	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych	zrealizowano
27.	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Garwolinie ze względu na przepustowość wraz z jednoczesną modernizacją lub rozbudową części obiektów	Garwolin	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych	nie zrealizowano
28.	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Sulejówku ze względu na przepustowość wraz z jednoczesną modernizacją lub rozbudową części obiektów	Sulejówek	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych	zrealizowano
29.	Budowa kanalizacji sanitarnej w gminie Mszczonów oraz rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w miejscowości Grabce Józefpolskie	Grabce Józefpolskie, aglomeracja Mszczonów	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych Regionalny Program Operacyjny WM 2007–2013	zrealizowano
30.	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Lipsku ze względu na przepustowość wraz z jednoczesną modernizacją lub rozbudową części obiektów	Lipsko	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych	zrealizowano

Infrastruktura wodno-kanalizacyjna				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło (program/ dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
31.	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Gostyninie ze względu na przepustowość wraz z jednoczesną modernizacją lub rozbudową części obiektów	Gostynin	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych	nie zrealizowano
32.	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Pionkach ze względu na jakość odprowadzanych ścieków	Pionki	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych	nie zrealizowano
33.	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Zwoleniu ze względu na jakość odprowadzanych ścieków	Zwoleń	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych	nie zrealizowano
34.	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Żurominie ze względu na jakość odprowadzanych ścieków	Żuromin	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych	nie zrealizowano
35.	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Zakroczymiu ze względu na jakość odprowadzanych ścieków	Zakroczym	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych	zrealizowano
36.	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Białobrzegach ze względu na przepustowość	miasto i gmina Białobrzegi	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych	nie zrealizowano
37.	Uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej na obszarach Natura 2000 na terenie gminy Białobrzegi	miasto i gmina Białobrzegi	Regionalny Program Operacyjny WM 2007–2013	zrealizowano
38.	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Myszynie ze względu na przepustowość	Myszyniec	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych	nie zrealizowano
39.	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Tarczynie ze względu na przepustowość wraz z jednoczesną modernizacją lub rozbudową części obiektów	miasto i gmina Tarczyn	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych	nie zrealizowano
40.	Rozbudowa infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej w gminie Tarczyn	miasto i gmina Tarczyn	Program rozwoju obszarów wiejskich 2007–2013	zrealizowano
41.	Budowa kanalizacji sanitarnej w gminie Wiskitki	gmina Wiskitki, powiat żyrardowski	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych Regionalny Program Operacyjny WM 2007–2013	zrealizowano
42.	Budowa kanalizacji sanitarnej w gminie Żabia Wola	gmina Żabia Wola	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych Regionalny Program Operacyjny WM 2007–2013	zrealizowano
43.	Uporządkowanie gospodarki ściekowej w zlewni jezior Ciechomickiego, Górskiego i Zdwojskiego w gminie Łąck- etap I	gmina Łąck	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych Regionalny Program Operacyjny WM 2007–2013	zrealizowano

Infrastruktura wodno-kanalizacyjna				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło (program/ dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
44.	Kompleksowa kanalizacja miasta i gminy – jako realizacja programu ochrony środowiska wschodniego Mazowsza	miasta i gmina Łosice	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych Regionalny Program Operacyjny WM 2007–2013	zrealizowano
45.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Hołubla, Stasin, Paprotnia, Podawce, Grabowiec, Uziębły, Rzeszotków	gmina Paprotnia, powiat siedlecki	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych Regionalny Program Operacyjny WM 2007–2013	zrealizowano częściowo (III etap inwestycji dotyczący budowy kanalizacji w miejscowościach Uziębły i Rzeszotków nie został zrealizowany)
46.	Przebudowa z rozbudową oczyszczalni ścieków w Jedlni-Letnisko	Jedlnia-Letnisko, powiat radomski	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych Program rozwoju obszarów wiejskich 2007–2013	zrealizowano
47.	Poprawa stanu środowiska naturalnego i wzrost atrakcyjności gminy Skórzec poprzez rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz budowę i rozbudowę oczyszczalni ścieków	gmina Skórzec powiat siedlecki	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych Program rozwoju obszarów wiejskich 2007–2013	zrealizowano
48.	Budowa kanalizacji sanitarnej w gminie Puszcza Mariańska oraz rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w miejscowości Bartniki	gmina Puszcza Mariańska powiat żyrardowski	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych Program rozwoju obszarów wiejskich 2007–2013	zrealizowano
49.	Budowa gminnej oczyszczalni ścieków w miejscowości Ojrzeń wraz budową sieci kanalizacyjnej oraz przebudową stacji uzdatniania wody wraz z budową zbiorników retencyjnych i przebudową sieci wodociągowej	gmina Ojrzeń pow. ciechanowski	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych Program rozwoju obszarów wiejskich 2007–2013	nie zrealizowano
50.	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni w miejscowości Bielsk	gmina Bielsk pow. płocki	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych Program rozwoju obszarów wiejskich 2007–2013	zrealizowano
51.	Dokończenie budowy systemu odprowadzenia ścieków w miejscowości Soczewka, (gmina Nowy Duninów) wokół zbiornika Soczewka. Rozbudowa istniejącej oczyszczalni ścieków w Nowym Duninowie	gmina Nowy Duninów pow. płocki	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych Program rozwoju obszarów wiejskich 2007–2013	zrealizowano
52.	Budowa oczyszczalni ścieków w Nowym Mieście wraz z systemem odprowadzenia ścieków z terenu wokół zbiornika wodnego	Nowe Miasto pow. płoński	Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych	nie zrealizowano

Infrastruktura wodno-kanalizacyjna				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło (program/ dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
53.	Budowa oczyszczalni i sieci kanalizacyjnej w miejscowości Radzanów	gmina Radzanów pow. mławski	Program rozwoju obszarów wiejskich 2007–2013	zrealizowano
54.	Budowa stacji uzdatniania wody w miejscowości Kozły, gmina Tłuszcz	gmina Tłuszcz powiat wołomiński	Program rozwoju obszarów wiejskich 2007–2013	zrealizowano
55.	Budowa stacji uzdatniania wody dla gminy Poświętne	gmina Poświętne powiat wołomiński	Program rozwoju obszarów wiejskich 2007–2013	zrealizowano
56.	Budowa stacji uzdatniania wody i sieci wodociągowej w gminie Strachówka	gmina Strachówka powiat wołomiński	Program rozwoju obszarów wiejskich 2007–2013	zrealizowano
57.	Budowa oczyszczalni w miejscowości Pokrzywnica	gmina Pokrzywnica pow. pułtuski	Program rozwoju obszarów wiejskich 2007–2013	zrealizowano
58.	Budowa i przebudowa stacji uzdatniania wody w Jastrzębi	gmina Jastrzębia powiat radomski	Program rozwoju obszarów wiejskich 2007–2013	zrealizowano
59.	Budowa oczyszczalni ścieków Krzesk w miejscowości Tęczki – etap I	gmina Zbuczyn pow. siedlecki	Program rozwoju obszarów wiejskich 2007–2013	zrealizowano
60.	Budowa kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków w miejscowości Romany-Sebory	Krzynowłoga Mała pow. przasnyski	Program rozwoju obszarów wiejskich 2007–2013	zrealizowano
61.	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej gminy Wyśmierzyce poprzez budowę sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej oraz modernizacji stacji uzdatniania wody	gmina Wyśmierzyce pow. białobrzeski	Program rozwoju obszarów wiejskich 2007–2013	zrealizowano
62.	Gospodarka wodno-ściekowa w gminie Nowe Miasto nad Pilicą	gmina Nowe Miasto nad Pilicą pow. grójecki	Program rozwoju obszarów wiejskich 2007–2013	zrealizowano
63.	Budowa wodociągu we wsi Czarnia i wsi Surowe	gmina Czarnia pow. ostrołęcki	Program rozwoju obszarów wiejskich 2007–2013	zrealizowano
64.	Budowa wodociągu od miejscowości Długa Brzezina do miejscowości Hucisko wraz z miejscowością Hucisko Gmina Przysucha	gmina Przysucha pow. przysuski	Program rozwoju obszarów wiejskich 2007–2013	zrealizowano
65.	Budowa stacji uzdatniania wody wraz z wyposażeniem odpływowym wód popłuczynowych i sieci wodociągowej w miejscowości Zalesie, Gmina Głinojeck	gmina Głinojeck pow. ciechanowski	Program rozwoju obszarów wiejskich 2007–2013	zrealizowano
66.	Budowa Stacji Uzdatniania Wody w Chełstach i sieci wodociągowej we wsiach: Chełsty, Dąbrówka, Kaszewiec	gmina Różan pow. makowski	Program rozwoju obszarów wiejskich 2007–2013	zrealizowano

8. Inwestycje z zakresu gospodarki odpadami

Dokumentem regulującym gospodarkę odpadami w województwie w latach uwzględnionych w niniejszym opracowaniu był plan gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego (WPGO 2012–2023). W *Planie* za inwestycje celu publicznego uznano budowę i utrzymywanie urządzeń służących do odzysku i unieszkodliwiania odpadów wynikające z *Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2012–2017 z uwzględnieniem lat 2018–2023* (Uchwała Sejmiku Województwa Mazowieckiego nr 211/12 z dnia 22 października 2012 r.) Dnia 19 grudnia 2016 r. Sejmik Województwa Mazowieckiego, zobowiązany przepisami prawa do aktualizacji dokumentu, uchwalił Plan gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2022 wraz z załącznikami, zw. dalej PGO WM 2022 (Uchwała Sejmiku Województwa Mazowieckiego nr 209/16)⁸, w którym dokonano rewizji funkcjonującego systemu gospodarki odpadami.

W analizowanym okresie zrealizowane zostały liczne inwestycje w zakresie budowy i rozbudowy instalacji do zagospodarowania odpadów i dostosowania ich do pełnienia funkcji regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) oraz w zakresie zamykania i rekultywacji składowisk. Wśród takich inwestycji znalazły się m.in.: oddany do eksploatacji Regionalny Zakład Gospodarki Odpadami w Woli Pawłowskiej (gm. Ciechanów), nowe kwatery do składowania odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Kosinach Bartosowych (gm. Wiśniewo), w Kobiernikach (gm. Stara Biała) i w Starych Lipinach (gm. Wołomin), instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych w miejscowości Goworki (gm. Rzekuń) oraz zmodernizowana sortownia i kompostownia odpadów w Woli Suchożebrskiej. Łącznie do wymogów RIPOK dostosowanych zostało 11 instalacji wskazanych w WPGO 2012–2023⁹.

Obecnie na terenie województwa mazowieckiego funkcjonuje 31 instalacji RIPOK oraz 20 instalacji zastępczych, a bilans mocy przerobowych tych instalacji sugeruje, że istniejąca infrastruktura jest w stanie zagospodarować cały strumień powstających odpadów na tym terenie. Inwestycje te, mające na

celu stworzenie zintegrowanego systemu gospodarki odpadami przy jednoczesnym dążeniu do zwiększenia udziału odzysku, a w szczególności recyklingu, przyczyniły się do pozytywnych zmian skutkujących m.in.: ograniczeniem masy odpadów deponowanych na składowiskach, wzrostem udziału odpadów zebranych selektywnie (z 12,2% w 2012 r. do 26,4% w 2016 r.), objęciem wszystkich mieszkańców regionu zorganizowanym systemem odbioru oraz selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (w 2012 r. 76,6% ludności było objętych tym systemem), składowaniem odpadów komunalnych na składowiskach wyłącznie spełniających wszystkie wymagania techniczne, osiągnięciem założonych w danych latach poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku 4 frakcji odpadów komunalnych: papieru, metalu, tworzyw sztucznych i szkła (w 2015 r. – województwo osiągnęło poziom 58,2% recyklingu odpadów opakowaniowych, w tym: szkła - 59,4%, papieru i tektury – 80,7%, tworzywa sztucznego – 30,1%)¹⁰, ograniczeniem masy składowanych odpadów ulegających biodegradacji (w 2014 r. zakładany 50% poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych, ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania osiągną 91% gmin).

W związku z wymogiem określonym w Krajowym planie gospodarki odpadami 2022 redukcji składowania odpadów komunalnych do maksymalnie 10% do 2030 r. w PGO WM 2022 nie przewidziano budowy nowych składowisk odpadów. Natomiast uwzględniając założenie, że do 2020 r. udział masy termicznie przekształcanych odpadów komunalnych oraz odpadów pochodzących z przetworzenia odpadów komunalnych w stosunku do wytworzonych odpadów komunalnych nie może przekraczać 30%, uwzględniona została niezrealizowana dotychczas budowa instalacji do termicznego przekształcania odpadów. PGO WM 2022 przewiduje spalarnie w Płocku, Pruszkowie i Radomiu, które będą mogły w ramach swojej działalności przetwarzać również odpady pochodzące ze strumienia odpadów komunalnych (tabela 14).

⁸ Rozstrzygnięciem nadzorczym z dnia 26 stycznia 2017 r. Wojewody Mazowieckiego PGO WM 2022 został unieważniony, w związku z czym wykonanie Uchwały 209/16 zostało wstrzymane z dniem doręczenia rozstrzygnięcia, tj. 30 stycznia 2017 r.

⁹ Uchwała Sejmiku Województwa Mazowieckiego nr 211/12 w sprawie uchwalenia *Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2012–2017 z uwzględnieniem lat 2018–2023 z załącznikami*.

¹⁰ Dane Ministerstwa Środowiska

Tabela 14. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi

Gospodarka odpadami komunalnymi				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
1.	Dostosowanie do wymogów RIPOK zakładów mechaniczno-biologicznego przetwarzania	Wola Pawłowska k. Ciechanowa	Plan gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego	zrealizowano
2.		Stare Lubiejewo		zrealizowano
3.		Pruszków		zrealizowano
4.		Goworki k. Ostrołęki		zrealizowano
5.	Dostosowanie do wymogów RIPOK kompostowni	Radom	Plan gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego	zrealizowano
6.		Pruszków		zrealizowano
7.		Wola Pawłowska k. Ciechanowa		zrealizowano
8.		Stare Lubiejewo		zrealizowano
9.		Wola Suchożebrska k. Siedlec		zrealizowano
10.		Goworki k. Ostrołęki		zrealizowano
11.		Poświętne k. Płońska		zrealizowano
12.	Budowa nowych instalacji termicznego przekształcenia odpadów	Płock	Plan gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego	nie zrealizowano
13.		gmina Bodzanów		nie zrealizowano
14.		Pruszków		nie zrealizowano
15.		Radom		nie zrealizowano
16.	Budowa zaplanowanych składowisk w nowych lokalizacjach	gmina Mrozy	Plan gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego	nie zrealizowano
17.		gmina Góra Kalwaria		nie zrealizowano
18.		gmina Zielonka		nie zrealizowano
19.		Kalinowiec gm. Płoniawy-Bramura		nie zrealizowano
20.		Warka		nie zrealizowano
21.		Cieszewo gm. Drobin		nie zrealizowano

9. Inwestycje z zakresu infrastruktury transportowej

W *Planie* ujęto niemal 200 inwestycji transportowych. Dotyczyły one przede wszystkim infrastruktury, lecz uwzględniono również plany zakupu taboru kolejowego i tramwajowego. Ponad 70% inwestycji odnosiło się do infrastruktury drogowej a 20% – infrastruktury kolejowej (w tym jedna – do kolei dużych prędkości). Jedenaście inwestycji zostało zaklasyfikowanych do kategorii transportu metropolitalnego (w tym prace na linii kolejowej do lotniska Modlin i zakup taboru kolejowego), a trzy – infrastruktury lotniskowej.

9.1. Drogi krajowe

Spośród 48 inwestycji w zakresie dróg krajowych wskazanych w *Planie*, w pełni zrealizowane zostało dziesięć, w tym budowa węzła drogowego nad torami PKP w ciągu drogi krajowej nr 9 – ulicy Żółkiewskiego w Radomiu oraz pięć inwestycji dotyczących drogi ekspresowej S8. W trakcie realizacji robót budowlanych jest kolejne 11 zadań, w tym pięć inwestycji dotyczących drogi S8, dwa odcinki drogi S7 na południu województwa, dwa odcinki drogi S17 w południo-

wowschodniej części regionu oraz droga ekspresowa S2 przez Warszawę, docelowo łącząca wraz z drogą S8 odcinki autostrady A2 po obu stronach stolicy. W przypadku sześciu inwestycji zrealizowano remont na części długości dróg krajowych, na których Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad wносиła o uwzględnienie planowanej rozbudowy. 21 inwestycji na początku 2017 r. pozostawało przed etapem realizacji w terenie, przy czym w większości (12 z 21) przypadków trwały prace przygotowawcze (projektowe lub przetargowe).

Część inwestycji drogowych została przeniesiona do planu realizacji w ramach perspektywy finansowania UE w latach 2014–2020 – głównie drogi S2, odcinki drogi S7 oraz drogi S10 i S12. Dodatkowymi przyczynami przedłużających się realizacji zadań inwestycyjnych są protesty społeczne, długotrwałe procedury przetargowe oraz administracyjne.

W związku z realizacją inwestycji celu publicznego w zakresie dróg krajowych przybyło w województwie

14 km dróg ekspresowych. W ramach strategicznego układu budowy dróg w województwie mazowieckim określonego w *Polityce poprawy dostępności i efektywności transportowej województwa* zrealizowano 5 inwestycji w zakresie budowy i przebudowy dróg ekspresowych – w ciągu drogi S8. Z zakresu budowy i przebudowy dróg krajowych zrealizowano w całości 5 inwestycji, a odcinkowo – 7. W części dotyczącej budowy obwodnic w ciągu dróg krajowych w budowie jest jedynie obwodnica Góry Kalwarii.

Ukończone oraz będące w trakcie budowy odcinki dróg ekspresowych przyczynią się do zwiększenia dostępności województwa z kierunku północno-wschodniego (S8) i południowo-wschodniego (S17). W kwestii poprawy dostępności Płocka należy zwiększyć starania dot. budowy drogi S10. Z kolei budowa i eksploatacja ekspresowej obwodnicy Warszawy (S2, S8 i S17) spowoduje zwiększenie uciążliwości dla mieszkańców warszawskich dzielnic Bemowa i Ursynowa (tabela 15).

Tabela 15. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu infrastruktury transportowej – dróg krajowych

Drogi krajowe				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
Autostrada A2: (Berlin) – granica państwa – Świecko – Poznań – Warszawa – Siedlce – granica państwa				
1.	Budowy autostrady A2 węzeł Lubelska – Siedlce do węzła Ujrzanów	Wiązowna, Halinów, Dębe Wielkie, Kałuszyn, Mrozy, Kotuń, Skórzec, Siedlce, m. Siedlce, Zbuczyn	Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/WAP.5.10400/4/2012	nie zrealizowano; w realizacji postępowanie przetargowe dotyczące realizacji projektu i budowy na odcinku w. Lubelska – Mińsk Maz., w przygotowaniu przetarg na realizację koncepcji programowej na odcinku Kałuszyn-Siedlce, brak przygotowań na odc. Siedlce – gr. państwa
2.	Budowa autostrady A2 Warszawa – wschodnia granica państwa bez obwodnicy Mińska Mazowieckiego	Warszawa, Wiązowna, Halinów, Dębe Wielkie, Kałuszyn, Mrozy, Kotuń, Skórzec, Siedlce, m. Siedlce, Zabuczyn	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011–2015 – zał. 2	nie zrealizowano; w realizacji postępowanie przetargowe na realizację projektu i budowy na odcinku w. Lubelska – Mińsk Maz., w przygotowaniu przetargu na realizację koncepcji programowej na odcinku Kałuszyn – Siedlce, brak przygotowań na odc. Siedlce – gr. państwa

Drogi krajowe				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
Droga ekspresowa S2: węzeł Konotopa – węzeł Lubelska				
3.	Budowa drogi ekspresowej S2 węzeł Puławska – węzeł Lubelska	Warszawa, Wiązowna	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011–2015 – zał. 2 i 5 (projekt) Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/WAP.5.10400/4/2012 PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 – lista rezerwowa PO Infrastruktura i Środowisko 2014–2020	W realizacji roboty budowlane w dzielnicy Ursynów, trwa procedura uzyskania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, w realizacji opracowywanie projektów wykonawczych, w realizacji przetarg na roboty budowlane na odc. Wiązowna - w. Lubelska
Droga ekspresowa S7/E77: Gdańsk – Ostróda – Płońsk – Warszawa – Janki – Grójec – Radom – Kielce – Kraków – granica państwa				
4.	Budowa drogi ekspresowej S7 Olsztynek (S51) – Płońsk (S10), odc. Nidzica – Płońsk (S10 w. Siedlin)	Wieczfnia Kościelna, Mława, Wiśniewo, Strzegowo, Głinojeck, Baboszewo, Płońsk	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011–2015 – zał. 1a Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/WAP.5.10400/4/2012 PO Infrastruktura i Środowisko 2014–2020	nie zrealizowano; w realizacji postępowanie przetargowe na realizację projektu i budowy
5.	Budowa drogi ekspresowej S7 Radom (Jedlińsk) – Jędrzejów, odc. Radom (Jedlińsk) – Skarżysko Kamienna i odc. w. Chęciny – Jędrzejów (pocz. obwodnicy)	Jedlińsk, Zakrzew, Radom, Wolanów, Orońsko, Szydłowice	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011–2015 – zał. 1a i 5 Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/WAP.5.10400/4/2012 PO Infrastruktura i Środowisko 2014–2020	w realizacji roboty budowlane
6.	Budowa drogi ekspresowej S7 Płońsk (S10) – Warszawa (S8)	Płońsk, Załuski, Zakroczym, Czosnów, Łomianki, Warszawa	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011–2015 – zał. 2 Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/WAP.5.10400/4/2012 PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 – lista rezerwowa	nie zrealizowano; w realizacji prace projektowe nad studium techniczno-ekonomiczno-środowiskowym
7.	Przebudowa drogi ekspresowej S7 Warszawa – obwodnica Grójca	Warszawa, Raszyn, Lesznowola, Piaseczno, Tarczyn, Grójec	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011–2015 – zał. 2 Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/WAP.5.10400/4/2012 PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 – lista rezerwowa	nie zrealizowano; w realizacji postępowanie przetargowe na realizację projektu i budowy
Droga ekspresowa S8: Wrocław - Piotrków Trybunalski – Warszawa - Białystok				
8.	Przebudowa drogi ekspresowej S8 odc. Powązkowska – Marki (ul. Piłsudskiego), odc. w. Powązkowska – w. Modlińska	Warszawa	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011–2015 – zał. 1a	zrealizowano

Drogi krajowe				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
9.	Budowa drogi ekspresowej S8 na odcinku Salomea – Wolica wraz z powiązaniem z DK7 z wyłączeniem odc. miejskiego	Ożarów Mazowiecki, Piastów	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011–2015 – zał. 1a PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 – lista rezerwowa	zrealizowano
10.	Przebudowa drogi ekspresowej S8 Piotrków Trybunalski – Warszawa odc. Radziejowice (DK50) bez węzła Warszawa – w. Paszków	Radziejowice, Żabia Wola, Nadarzyn	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011–2015 – zał. 1a i 5 PO Infrastruktura i Środowisko 2014–2020 Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/ WAP.5.10400/4/2012	w realizacji roboty budowlane
11.	Budowa drogi ekspresowej S8 na odcinku od ul. Piłsudskiego w Markach (węzeł Marki) do węzła „Drewnica” wraz z węzłem	Marki, Zielonka	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011–2015 – zał. 1a	w realizacji roboty budowlane
12.	Budowa drogi ekspresowej S8 Radzymin – Marki stanowiąca obwodnicę Marek	Marki	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011–2015 – zał. 1a	w realizacji roboty budowlane
13.	Budowa drogi ekspresowej S8 węzeł Paszków (z węzłem) – węzeł Opacz (bez węzła) – węzeł Łopuszańska (bez węzła) poza granicami Warszawy	Opacz	Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/ WAP.5.10400/4/2012	zrealizowano
14.	Budowa drogi ekspresowej S8 węzeł Janki Małe – skrzyżowanie z DW 721	Raszyn	Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/ WAP.5.10400/4/2012	zrealizowano
15.	Budowa drogi ekspresowej S8 Marki – Radzymin	Marki, Słupno, Radzymin	Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/ WAP.5.10400/4/2012	w realizacji roboty budowlane
16.	Przebudowa drogi krajowej DK8 z dostosowaniem do parametrów drogi ekspresowej na odcinku Wyszaków – Białystok	Wyszaków, Brańszczyk, Brok, Ostrów Mazowiecka	Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/ WAP.5.10400/4/2012 Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011–2015 – zał. 1a	w realizacji roboty budowlane
17.	Uwzględnienie w ramach węzła warszawskiego drogi ekspresowej S8 Prymasa Tysiąclecia – Marki etap I i II	Warszawa, Marki	Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/ WAP.5.10400/4/2012	zrealizowano

Drogi krajowe				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
Droga krajowa nr 9/E371: Radom – Ostrowiec Świętokrzyski – Rzeszów – Barwinek – granica państwa				
18.	Budowa obwodnicy Iłży w ciągu drogi krajowej DK9	Iłża	Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/ WAP.5.10400/4/2012 Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011–2015 – zał. 2	nie zrealizowano; w realizacji postępowanie przetargowe na optymalizację projektu i budowę
19.	Budowa węzła drogowego nad torami PKP w ciągu DK9 – ulicy Żółkiewskiego w Radomiu	Radom	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
Droga ekspresowa S10 (Szczecin – Płock – Płońsk) w przebiegu wg KPZK				
20.	Budowa drogi ekspresowej S10 od A6 (Szczecin) – Piła – Bydgoszcz – Toruń – Płońsk (S7)	Brudzeń Duży, Stara Biała, Bielsk, Radzanowo, Staroźreby, Dzierżążnia, Płońsk	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011–2015 – zał. 2 PO Infrastruktura i Środowisko 2014–2020	nie zrealizowano
Droga ekspresowa S12: granica państwa – Żary – Kalisz – Sieradz – Piotrków Trybunalski – Przysucha – Radom – Zwoleń – Puławy – Kurów – Lublin – Chełm – Dorohusk – granica państwa				
21.	Budowa drogi ekspresowej S12 odcinek Sulejów – Radom – Puławy – Kurów	Gielniów, Przysucha, Wieniawa, Wolanów, Radom, Jedlnia Letnisko, Gózd, Tczów, Zwoleń, Policzna, Przyłęk	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011–2015 – zał. 2 Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/ WAP.5.10400/4/2012 PO Infrastruktura i Środowisko 2014–2020	nie zrealizowano; w realizacji postępowanie przetargowe na wykonanie studium techniczno-ekonomiczno-środowiskowe
Droga ekspresowa S17/E372: (Warszawa) Zakręt – Garwolin – Ryki – Lublin – Piaski – Zamość – Hrebenne – granica państwa				
22.	Budowa drogi ekspresowej S17, odcinek Warszawa (węzeł Zakręt) – Garwolin	Wesoła, Wiązowna, Otwock, Celestynów, Kołbiel, Piława, Garwolin	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011–2015 – zał. 2 i 5 Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/ WAP.5.10400/4/2012 PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 – lista rezerwowa, PO Infrastruktura i Środowisko 2014–2020	w realizacji roboty budowlane
23.	Budowa drogi ekspresowej S17 Garwolin – Kurów	Garwolin, Górzno, Sobolew, Trojanów	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011–2015 – zał. 2 i 5 Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/ WAP.5.10400/4/2012 PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 – lista rezerwowa, PO Infrastruktura i Środowisko 2014–2020	w realizacji roboty budowlane
24.	Budowa drogi ekspresowej S17 w. Drewnica – w. Zakręt	Ząbki, Zielonka, Warszawa	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011–2015 – zał. 2 Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/ WAP.5.10400/4/2012	nie zrealizowano. Złożono wniosek o wydanie nowej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach inwestycji dla nowych wariantów przebiegu

Drogi krajowe				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
25.	Uwzględnienie w ramach węzła warszawskiego drogi ekspresowej S17 Marki – Lubelska	Marki, Ząbki, Zielonka, Warszawa, Sulejówek	Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/WAP.5.10400/4/2012	nie zrealizowano; w realizacji prace nad materiałami do wniosku o otrzymanie nowej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach inwestycji i nowym wariantem przebiegu
Droga ekspresowa S19: granica państwa – Kuźnica Białostocka – Białystok – Lublin – Kraśnik – Rzeszów				
26.	Budowa drogi ekspresowej S19, odcinek Białystok – Międzyrzec Podlaski	Sarnaki, Platerów, Łosice, Olszanka, Huszlew	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 – lista rezerwowa Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011–2015 – zał. 2	nie zrealizowano
Droga krajowa nr 50: Ciechanów – Płońsk – Sochaczew – Mszczonów – Grójec – Góra Kalwaria – Mińsk Mazowiecki – Ostrów Mazowiecka				
27.	Rozbudowa drogi krajowej DK 50 na odcinku Płońsk – Wyszogród	Płońsk, Naruszewo, Wyszogród	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011–2015 – zał. 1a	zrealizowano remont na dł. 1 km
28.	Przebudowa drogi krajowej DK 50 na odcinku Płońsk – Wyszogród z obejściem Rębowa	Płońsk, Naruszewo, Wyszogród	Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/WAP.5.10400/4/2012	nie zrealizowano
29.	Uwzględnienie planowanej rozbudowy drogi krajowej DK 50 Mińsk Mazowiecki – Łochów	Mińsk Mazowiecki, Stanisławów, Strachówka, Jadów, Łochów	Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/WAP.5.10400/4/2012	zrealizowano remont na dł. 2 km
30.	Uwzględnienie planowanej rozbudowy drogi krajowej DK 50 Łochów – Ostrówek	Łochów	Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/WAP.5.10400/4/2012	zrealizowano remont na dł. 5 km
Droga krajowa nr 53: Olsztyn – Szczytno – Myszyniec – Ostrołęka				
31.	Uwzględnienie planowanej rozbudowy drogi krajowej DK 53: granica województwa – Ostrołęka	Myszyniec, Kadzidło, Lelis, Ostrołęka	Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/WAP.5.10400/4/2012	zrealizowano remont na odc. Dylewo – Ostrołęka
Droga krajowa nr 57: Bartoszyce – Szczytno – Przasnysz – Maków Mazowiecki – Pułtusk				
32.	Uwzględnienie planowanej rozbudowy drogi krajowej DK 57: Przasnysz – Maków Mazowiecki	Przasnysz, Płoniawy-Bramura, Maków Mazowiecki	Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/WAP.5.10400/4/2012	zrealizowano remont na dł. 4,7 km
33.	Uwzględnienie planowanej rozbudowy drogi krajowej DK 57: Przasnysz – granica województwa	Przasnysz, Krzynowłoga Mała, Chorzele	Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/WAP.5.10400/4/2012	zrealizowano remont na dł. 11,3 km

Drogi krajowe				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
Droga krajowa nr 60: Łęczyca – Kutno – Gostynin – Płock – Ciechanów – Ostrów Mazowiecka				
34.	Uwzględnienie planowanej rozbudowy drogi krajowej DK 60 Goślice – Raciąż z obwodnicami Drobin i Bielska	Bielsk, Drobin, Raciąż	Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/WAP.5.10400/4/2012	nie zrealizowano
Droga krajowa nr 61: Warszawa – Jabłonna – Legionowo – Serock – Różan – Ostrołęka – Łomża – Augustów				
35.	Budowa wiaduktu w Legionowie na drodze nr 61 odcinek III – od wiaduktu do rejonu skrzyżowania z ul. Wolską	Legionowo	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011–2015 – zał. 1a	nie zrealizowano; w realizacji postępowanie przetargowe na realizację budowy
36.	Uwzględnienie planowanej budowy obwodnicy Pułtuska w ciągu drogi krajowej DK 61	Pułtusk	Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/WAP.5.10400/4/2012	nie zrealizowano
37.	Uwzględnienie planowanej rozbudowy drogi krajowej DK 61 Legionowo – Zegrze	Legionowo, Wieliszew, Zegrze	Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/WAP.5.10400/4/2012	zrealizowano
38.	Budowa drogi ekspresowej S61 od S8: (Ostrów Mazowiecka) – Łomża – Stawiski – Szczuczyn – Ełk – Raczki – Suwałki – Budzisko (granica państwa)	Ostrów Mazowiecka, Stary Lubotyń	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011–2015 – zał. 2 PO Infrastruktura i Środowisko 2014–2020	nie zrealizowano; w realizacji prace projektowe oraz postępowanie przetargowe na realizację wybranych odcinków
Droga krajowa nr 62: Strzelno – Włocławek – Płock – Wyszogród – Serock – Wyszaków – Łochów – Węgrów – Drohiczyn – Anusin				
39.	Rozbudowa drogi krajowej DK 62 przejście przez Wyszaków	Wyszaków	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011–2015 – zał. 1a	zrealizowano
40.	Rozbudowa drogi krajowej DK 62: Wyszaków – Skuszew	Wyszaków	Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/WAP.5.10400/4/2012	nie zrealizowano
41.	Rozbudowa drogi krajowej DK 62: granica województwa – Płock	Nowy Duninów, Płock	Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/WAP.5.10400/4/2012	zrealizowano na dł. 15 km
42.	Rozbudowa drogi krajowej DK 62: Wyszogród – Serock	Wyszogród, Czerwińsk n. Wisłą, Zakroczym, Nowy Dwór Mazowiecki, Pomiechówek, Serock	Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/WAP.5.10400/4/2012	nie zrealizowano
43.	Uwzględnienie planowanej rozbudowy drogi krajowej DK 62: Wierzbica – Wyszaków	Wyszaków, Somianka, Serock	Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/WAP.5.10400/4/2012	nie zrealizowano

Drogi krajowe				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
44.	Uwzględnienie planowanej rozbudowy drogi krajowej DK 62: Wyszaków – Łochów	Wyszaków, Łochów	Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/WAP.5.10400/4/2012	nie zrealizowano
Droga krajowa nr 79: Warszawa – Kozienice – Zwolen – Sandomierz – Połaniec – Kraków – Jaworzno – Katowice – Bytom				
45.	Budowa obwodnicy Góry Kalwarii na drodze krajowej DK 50/79 wraz z dojazdem do granic miasta Warszawa	Góra Kalwaria	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011–2015 – zał. 2 i 6 Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/WAP.5.10400/4/2012 PO Infrastruktura i Środowisko 2014–2020	w realizacji prace budowlane
46.	Planowana rozbudowa drogi krajowej DK 79: Mniszew – Magnuszew	Magnuszew	Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/WAP.5.10400/4/2012	zrealizowano
47.	Planowana przebudowa drogi krajowej DK 79: Ryczywół – Kozienice, Potycz – Pilica, Lipsko – Kostusin	Magnuszew, Kozienice, Lipsko	Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/WAP.5.10400/4/2012	zrealizowano
48.	Planowana budowa obwodnicy Lipska w ciągu drogi krajowej DK 79	Lipsko	Wniosek Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad GDDKiAO/WAP.5.10400/4/2012	nie zrealizowano; w realizacji prace projektowe

9.2. Drogi wojewódzkie

Z uwagi na zakładany długi okres realizacji (nawet po 2035 r.) wszystkich inwestycji w zakresie dróg wojewódzkich wnioskowanych przez MZDW zrealizowano w pełni jedynie dziesięć spośród 89 inwestycji wskazanych w *Planie*. Zrealizowano większość inwestycji współfinansowanych z funduszy unijnych na lata 2007–2013 oraz ujętych w prognozie finansowej województwa. W I kw. 2017 r. kolejne siedem inwestycji było w trakcie realizacji robót budowlanych lub częściowo zrealizowane, w tym odcinki drogi wojewódzkiej 747 między Solcem nad Wisłą a Lipskiem. W przypadku 12 inwestycji zrealizowano remont na części długości dróg wojewódzkich, których dotyczyły inwestycje ujęte w *Planie*. Na początku 2017 r. 60 inwestycji pozostawało przed etapem realizacji w terenie, przy czym w przypadku 21 z nich trwały prace przygotowawcze (projektowe lub przetargowe).

W zakresie inwestycji celu publicznego zrealizowanych w całości znajdują się inwestycje dotyczące:

- budowy mostu na Wiśle w Solcu w ciągu DW747,
- rozbudowy odcinka DW 631 Zielonka – granica Warszawy do przekroju dwujezdniowego,
- budowy I etapu obwodnicy centrum Nowego Miasta nad Pilicą w ciągu drogi wojewódzkiej nr 728 i rozbudowy tejże

na dwudziestokilometrowych odcinku między Grójcem a Mogielnicą,

– budowy DW 627 w miejscu linii kolejowej w relacji Sokołów Podlaski – Ostrów Mazowiecka (wybudowano odcinek Kosów Lacki – Treblinka).

W ramach częściowej realizacji inwestycji wykonano remonty na odcinkach dróg wojewódzkich, m. in:

- 28 km drogi wojewódzkiej 575,
- 20 km drogi wojewódzkiej 727,
- 20 km drogi wojewódzkiej 541,
- 17,5 km drogi wojewódzkiej 544, w tym wybudowano część obwodnicy Żuromina,
- 17 km drogi wojewódzkiej 801,
- 11 km drogi wojewódzkiej 637.

Budowa i modernizacja sieci dróg wojewódzkich przyczyniają się do poprawy spójności wewnętrznej województwa. Wysiłki zarządcy dróg skupiają się na poprawie stanu technicznego dróg w połączeniach pomiędzy miastami powiatowymi a stolicą oraz miastami regio- i subregionalnymi. W ramach zaplanowanych zadań większą uwagę należy zwrócić na realizację obwodnic miejscowości (tabela 16).

Tabela 16. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu infrastruktury transportowej – dróg wojewódzkich

Drogi wojewódzkie				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
Droga wojewódzka nr 541: granica województwa – Żuromin – Biezuń – Sierpc – granica województwa				
1.	Droga wojewódzka nr 541: odcinek Mochowo – granica województwa warmińskomazurskiego (II etap)	Mochowo, Sierpc, Rościszewo, Biezuń, Żuromin, Lubowidz	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano częściowo – na długości 20 km. W realizacji prace projektowe na odc. 38,17-38,662; 39,268-51,500.
2.	Sierpc – obejście dla dróg 541 i 560	Sierpc	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano; w realizacji prace projektowe nad budową drogi wojewódzkiej na odc. DW560 - DK10
3.	Droga nr 541 – obejście m. Biezuń i Lubowidz	Biezuń, Lubowidz	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
Droga wojewódzka nr 544: granica województwa – Mława – Przasnysz – Krasnosielc – Ostrołęka				
4.	Ostrołęka – Ciechanów (drogi nr 544 i 617), Ostrołęka – Krasnosielc – Przasnysz – Ciechanów (Wielka Pętla Mazowska); wykorzystanie istniejącego przebiegu z niezbędnymi obejściami Krasnosielc, Przasnysz (70%)	Ostrołęka, Krasnosielc, Płoniawy-Bramura, Przasnysz, Opinogóra Górna, Ciechanów obejście Krasnosielca	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
5.	Regionalny szlak północny (drogi nr 563 i 544): (Łomża) Ostrołęka – Przasnysz – Mława (węzeł z S7) – Żuromin – Rypin; wykorzystanie istniejącego przebiegu z niezbędnymi obejściami (Przasnysz, Mława, Żuromin oraz wsi)	obejścia m. Krasnosielc, Czernice Borowe, Grudusk, Szydłowo, Turza Wlk., Lipowiec Kościelny, Kuczbork Osada, Będzimin obejście Przasnysza – DW544 i Żuromina – DW 563 obejście Mławy Ostrołęka, Olszewo-Borki, Krasnosielc, Płoniawy-Bramura, Przasnysz, Czernice Borowe, Grudusk, Szydłowo, Mława, Lipowiec Kościelny, Kuczbork Osada, Żuromin	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	zrealizowano remont DW544 na dł. 17,5 km. W realizacji przetarg na projekt obwodnicy Mławy
6.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 544 na odcinku od km 161+587 do km 161+806 wraz z przebudową istniejącego mostu przez rzekę Omulew w miejscowości Dreżewo	Olszewo-Borki	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano

Drogi wojewódzkie				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
Droga wojewódzka nr 559: granica województwa – Brudzeń Duży – Sikórz – Płock				
7.	Droga wojewódzka nr 559 – obejście m. Maszewo Duże, Sikórz i Brudzeń	Brudzeń Duży, Stara Biała	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
8.	Rozbudowa skrzyżowania drogi wojewódzkiej nr 559 z drogą powiatową nr 2907W w kierunku m. Wyszyna w m. Mańkowo od km 42+300 do km 42+700 – dł. 0,4 km	-	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
Droga wojewódzka nr 560: granica województwa – Sierpc – Bielsk				
9.	Sierpc – obejście dla dróg 541 i 560	Sierpc	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano; w realizacji prace projektowe nad budową drogi wojewódzkiej na odc. DW560 - DK10
10.	Opracowanie dokumentacji projektowej dotyczącej zadania o nazwie: rozbudowa drogi woj. nr 560 relacji Sierpc – Bielsk, na odcinku Bonisław – Bielsk km 69+800 do km 76+105 na terenie gminy Gozdowo powiat sierpecki i gminy Bielsk powiat płocki	Gozdowo, Bielsk	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
Droga wojewódzka nr 563: granica województwa – Żuromin – Mława				
11.	Regionalny szlak północny (563 + 544): (Łomża) Ostrołęka – Przasnysz – Mława (węzeł z S7) – Żuromin – Rypin – wykorzystanie istniejącego przebiegu z niezbędnymi obejściami (Przasnysz, Mława, Żuromin oraz wsi)	obejścia m. Krasnosielc, Czernice Borowe, Grudusk, Szydłowo, Turza Wielka, Lipowiec Kościelny, Kuczbork Osada, Będzimin obwodnica Mławy Ostrołęka, Olszewo-Borki, Krasnosielc, PłoniawyBramura, Przasnysz, Czernice Borowe, Grudusk, Szydłowo, Mława, Lipowiec Kościelny, Kuczbork Osada, Żuromin	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	zrealizowano część obwodnicy Żuromina, remont DW544 na dł. 17,5 km. W realizacji przetarg na projekt obwodnicy Mławy
Droga wojewódzka nr 571: Naruszewo – Nasielsk – Winnica – Pułtusk				
12.	Nasielsk – obejście dla dróg 571 i 632	Nasielsk	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
Droga wojewódzka nr 575: Płock – Dobrzyków – Słubice – Iłów – Kamion – Śladów – Secymin Polski – Nowy Kaziń				
13.	Droga wojewódzka nr 575 Płock – Kaziń Nowy	Płock, Gąbin, Słubice, Iłów, Młodzieszyn, Brochów, Leoncin, Czosnów	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano remont na dł. 28 km

Drogi wojewódzkie				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
14.	Do granicy miasta Płocka (DW 575) – Sochaczew (DK 50) – Iłów – Dobrzyków (DK60); wykorzystanie istniejącego przebiegu DW 575 z lokalnymi obejściami, nowy przebieg Iłów – Giżyce (577) oraz 577 Giżyce – DK50	577 – Młodzieszyn, Sanniki, Gąbin, Łąck 575 – Młodzieszyn, Iłów, Słubice, Słupno	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
Droga wojewódzka nr 577: Łąck – Gąbin – Sanniki – Ruszki				
15.	Do granicy miasta Płocka (DW 575) – Sochaczew (DK 50) – Iłów – Dobrzyków (DK 60) – wykorzystanie istniejącego przebiegu 575 z lokalnymi obejściami, nowy przebieg Iłów – Giżyce (577) oraz 577 Giżyce – DK 50	577 – Młodzieszyn, Sanniki, Gąbin, Łąck 575 – Młodzieszyn, Iłów, Słubice, Słupno	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
16.	Droga wojewódzka nr 577 – obejście m. Gąbin	Gąbin	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012 WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	nie zrealizowano; w realizacji prace projektowe
Droga wojewódzka nr 579: Kazuń Polski – Leszno – Błonie – Grodzisk Mazowiecki – Radziejowice				
17.	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 579: Kazuń – Błonie. Etap II	Czosnów, Leszno, Błonie	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	nie zrealizowano; w realizacji prace projektowe
18.	Droga wojewódzka nr 579 relacji Kazuń Polski – Radziejowice: Budowa obwodnicy centrum Błonia wraz z budową wiaduktu nad torami PKP i budową mostu przez rz. Rokitnicę	Błonie	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039 Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano; w realizacji prace projektowe
19.	Budowa zachodniej obwodnicy Grodziska Mazowieckiego w ciągu drogi wojewódzkiej nr 579 z wyłączeniem odcinka z węzłem autostradowym w miejscowości Tłuste	Grodzisk Mazowiecki	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012 Wykaz projektów kluczowych RPO Województwa Mazowieckiego 2007–2013 – lista rezerwowa	nie zrealizowano; w realizacji prace projektowe
20.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 579 relacji: Kazuń Polski – Leszno – Błonie – Grodzisk Mazowiecki – Radziejowice na odcinku: od km 41+272 do km 52+714 na terenie gmin: Grodzisk Mazowiecki, Radziejowice, powiatów: grodziskiego, żyrardowskiego, województwa mazowieckiego (odc. Grodzisk Mazowiecki – Radziejowice)	Grodzisk Mazowiecki, Radziejowice	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	nie zrealizowano; w realizacji prace projektowe, uzyskano decyzje o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej
21.	Droga wojewódzka nr 579: wschodnia obwodnica Błonia (Kłudzienko – DK 2) – nowy przebieg	Błonie	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano

Drogi wojewódzkie				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
22.	Droga wojewódzka nr 579 przedłużenie zachodniej obwodnicy Grodziska Mazowieckiego w kierunku Radziejowic – nowy przebieg	Grodzisk Mazowiecki, Radziejowice	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
Droga wojewódzka nr 580: Warszawa – Leszno – Kampinos – Żelazowa Wola – Sochaczew				
23.	Droga wojewódzka nr 580: Warszawa – Leszno – nowy docelowy przebieg	Warszawa, Leszno	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
Droga wojewódzka nr 615: Mława – Ciechanów				
24.	Droga wojewódzka nr 615: odcinek Ciechanów – skrzyżowanie z drogą nr 544	Ciechanów, Regimin, Stupsk, Szydłowo	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano remont na dł. 2 km
25.	Drogi wojewódzkie nr 618 + 615: Wyszków (DK 62) – Pułtusk – Ciechanów – Mława (DK 7); wykorzystanie przebiegu drogi 618 Wyszków – Pułtusk, obejście Pułtuska (DK 61), wykorzystanie przebiegu DW 618: Pułtusk – Gołymin Ośrodek (z niezbędnymi obejściami), obejście Ciechanowa (DK 60) i wykorzystanie przebiegu DW 615 z niezbędnymi obejściami	Wyszków, Zatory, Pułtusk, GołyminOśrodek, Ciechanów, Regimin, Stupsk, Szydłowo, Mława	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	zrealizowano remont na dł. 7,9 km
Droga wojewódzka nr 618: GołyminOśrodek – Pułtusk – Ciechanów				
26.	Droga wojewódzka nr 618 + 615: Wyszków (DK 62) – Pułtusk – Ciechanów – Mława (DK 7); wykorzystanie przebiegu drogi 618 Wyszków – Pułtusk, obejście Pułtuska (DK 61), wykorzystanie przebiegu DW 618 Pułtusk – GołyminOśrodek (z niezbędnymi obejściami), obejście Ciechanowa (DK 60) i wykorzystanie przebiegu DW 615 z niezbędnymi obejściami	Wyszków, Zatory, Pułtusk, GołyminOśrodek, Ciechanów, Regimin, Stupsk, Szydłowo, Mława	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	zrealizowano remont na dł. 7,9 km
Droga wojewódzka nr 627: Ostrołęka – Ostrów Mazowiecka – Małkinia – Kosów Lacki – Sokołów Podlaski				
27.	Budowa drogi wojewódzkiej nr 627 na odcinku od km 60+600 do km 76+350	Małkinia Górna	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	nie zrealizowano
28.	Ostrów Mazowiecka – Ostrołęka – wykorzystanie istniejącej drogi nr 627 z niezbędnymi obejściami (90%)	Ostrów Mazowiecka, Czerwin, Troszyn, Rzekuń	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	zrealizowano remont na dł. 2,45km

Drogi wojewódzkie				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
29.	Sokołów Podlaski – Ostrów Mazowiecka – nowy przebieg śladem dawnej linii kolejowej, obejście Małkini Górnej, wykorzystanie istniejącego odcinka Małkinia Górna – Ostrów Mazowiecka, obejście Ostrowi Mazowieckiej, dowiązanie do projektowanej S61	Sokołów Podlaski – Kosów Lacki Kosów Lacki – Małkinia Górna Małkinia Górna – Ostrów Mazowiecka	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	zrealizowano na odc. Kosów Lacki–Treblinka
Droga wojewódzka nr 630: Nowy Dwór Mazowiecki – Jabłonna				
30.	Droga wojewódzka nr 630: Jabłonna (od DK 62) – zachodnia część obwodnicy Jabłonna	Jabłonna	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
31.	Droga wojewódzka nr 630: Jabłonna – Nowy Dwór Mazowiecki – dobudowa drugiej jezdni	Jabłonna, Nowy Dwór Mazowiecki	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
32.	Droga wojewódzka nr 630: łącznik z Trasą Olszyny Grochowskiej (631) – nowy przebieg	Nieporęt, Legionowo, Wieliszew, Nowy Dwór Mazowiecki	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
Droga wojewódzka nr 631: Nowy Dwór Mazowiecki – Zegrze – Nieporęt – Marki – Warszawa				
33.	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 631: Nowy Dwór Mazowiecki – Warszawa: Przebudowa odcinka Nowy Dwór Mazowiecki (DK 85) – Zielonka (wybrane odcinki) wraz z budową nowego przebiegu drogi w Nowym Dworze Mazowieckim	Nowy Dwór Mazowiecki, Zielonka	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	nie zrealizowano; w realizacji przetarg na projekt przebudowy na odc. DK61 do DW634
34.	Droga wojewódzka nr 631: granica Warszawy – Struga (DK 8) – dobudowa drugiej jezdni	Zielonka, Marki	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano; w realizacji przetarg na projekt przebudowy na odc. DK61 do DW634
35.	Droga wojewódzka nr 631 odcinek Łąjski – Modlin – nowy przebieg do lotniska Modlin i DK 62	Nowy Dwór Mazowiecki, Stara Olszewnica	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
36.	Rozbudowa odcinka Zielonka – granica Warszawy do przekroju dwujezdniewego	Zielonka, Warszawa	Wykaz projektów kluczowych RPO Województwa Mazowieckiego 2007–2013 WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
Droga wojewódzka nr 632: Płońsk – Nowe Miasto – Nasielsk – Dębe – Legionowo – Rembelszczyzna – Marki				
37.	Nasielsk – obejście dla dróg 571 i 632	Nasielsk	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano

Drogi wojewódzkie				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
Droga wojewódzka nr 634: Warszawa – Zielonka – Wołomin – Miąse – Tuszcz – Wólka Kozłowska				
38.	Droga wojewódzka nr 634: granica Warszawy – Zielonka – Wołomin – Tuszcz – Wólka Kozłowska	Warszawa, Zielonka, Wołomin, Tuszcz,	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	nie zrealizowano; w realizacji prace projektowe nad rozbudową drogi w gm. Zielonka, Kobyłka i Wołomin
39.	Droga wojewódzka nr 634: Warszawa – DW 631 – nowy przebieg (Nowo-Ziemowita)	Warszawa, Ząbki	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
40.	Droga wojewódzka nr 634: DW 631 – DW 635 – dobudowa drugiej jezdni	Radzymin	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
41.	Droga wojewódzka nr 634: Wołomin – Duczki – nowy przebieg	Wołomin	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
Droga wojewódzka nr 635: Radzymin – Wołomin				
42.	Droga wojewódzka nr 635 na odcinku DK 17 w Wiązownie – DK 8 w Strudze	Wiązowna, Halinów, Sulejówek, Zielonka, Poświętne, Wołomin, Radzymin	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
43.	Budowa drogi wojewódzkiej nr 635 na odcinku od istniejącej drogi wojewódzkiej nr 635 do węzła „Wołomin” na drodze krajowej S8; budowa drogi dojazdowej do węzła „Wołomin” umożliwiającej wjazd na planowaną drogę ekspresową S8		WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	nie zrealizowano; w realizacji prace projektowe nad budową drogi na odcinku od DW635 do w. Wołomin na S8
Droga wojewódzka nr 636: Wola Rasztowska – Wólka Kozłowska – Jadów – Zawiszyn				
44.	Droga wojewódzka nr 636 – obejścia m. Wola Rasztowska, Roszczep, Wólka Kozłowska, Jadów	Klembów, Tuszcz, Jadów	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
Droga wojewódzka nr 637: Warszawa – Stanisławów – Węgrów				
45.	Droga wojewódzka nr 637: Warszawa – Węgrów	Warszawa, Sulejówek, Zielonka, Halinów, Stanisławów, Dobre, Korytnica, Liw, Węgrów	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano remont na dł. 11 km
46.	Droga wojewódzka nr 637: Sulejówek – Okuniew – nowy przebieg (obejście)	Sulejówek, Halinów	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
47.	Droga wojewódzka nr 637: Okuniew – Stanisławów – Węgrów – wykorzystanie istniejącego przebiegu z niezbędnymi obejściami, w tym Stanisławów, Liw, Węgrów	Halinów, Stanisławów, Dobre, Korytnica, Liw, Węgrów	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano

Drogi wojewódzkie				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
Droga wojewódzka nr 638: Sulejówek – Warszawa				
48.	Opracowanie dokumentacji projektowej przebudowy DW nr 638: ul. Piłsudskiego w Sulejówku	Sulejówek	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	nie zrealizowano
Droga wojewódzka nr 694: Przyjmy – Brok – granica województwa				
49.	Droga wojewódzka nr 694 – obejścia m. Brok, Małkinia Górna i Nur	Brok, Małkinia Górna, Nur	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
Droga wojewódzka nr 698: Siedlce – Łosice – granica województwa				
50.	Droga wojewódzka nr 698 – obejścia m. Stok Lacki i Łosice	Siedlce, Mordy, Łosice, Stara Kornica	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
Droga wojewódzka nr 701: Józefów – Domaniew – Żbików – Duchnice – Ożarów – (Strzykuły)				
51.	Paszkowianka (DW 720, 701 i 898) na odcinku DK 8 w Pruszkowie – DK 7 w Łomiankach	Pruszków, Ożarów Mazowiecki, Stare Babice, Izabelin, Łomianki	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano; w realizacji prace projektowe na odc. DW719 - A2
Droga wojewódzka nr 718: Borzęcin – Ołtarzew – Pruszków				
52.	Droga wojewódzka nr 718: Borzęcin – Pruszków	Stare Babice, Ożarów Mazowiecki, Pruszków	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	nie zrealizowano; w realizacji prace projektowe nad budową wiaduktu w gm. Pruszków oraz prace projektowe nad rozbudową drogi na odc. DW580 - A2 (w. Pruszków)
Droga wojewódzka nr 719: Warszawa – Pruszków – Żyrardów – Kamion				
53.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 719 relacji Warszawa – Kamion	Warszawa, Pruszków, Brwinów, Milanówek, Grodzisk Mazowiecki, Jaktorów, Żyrardów, Wiskitki, Puszcza Mariańska	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano remont na dł. 7 km
54.	Droga wojewódzka nr 719: Pruszków – Grodzisk Mazowiecki, w tym dobudowa drugiej jezdni na odcinku Partyzantów – Bohaterów Warszawy, dobudowa drugiej jezdni na odcinku Pruszków – Milanówek	Pruszków, Brwinów, Milanówek, Grodzisk Mazowiecki	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
55.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 719 relacji Warszawa – Kamion na odcinku od ul. Partyzantów do ul. Bohaterów Warszawy w Pruszkowie	Pruszków	Wykaz projektów kluczowych RPO Województwa Mazowieckiego 2007–2013 – lista rezerwowa	nie zrealizowano; w realizacji prace przetargowe
Droga wojewódzka nr 720: Błonie – Brwinów – Otrębusy – Nadarzyn				
56.	Paszkowianka (DW 720, 701 i 898) na odcinku DK 8 w Pruszkowie – DK 7 w Łomiankach	Brwinów, Pruszków, Piastów	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano; w realizacji prace projektowe na odc. DW719 - A2

Drogi wojewódzkie				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
57.	Droga wojewódzka nr 720: zachodnie ramię Paszkowianki do węzła Grodzisk na A2 – nowy przebieg wzdłuż A2	Brwinów, Pruszków, Piastów	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
Droga wojewódzka nr 721: Nadarzyn – Piaseczno – Wiązowna – Duchnow				
58.	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 721 relacji Nadarzyn – Duchnow – rozbudowa odcinka w granicach miasta Piaseczno do przekroju dwujezdniowego – przebudowa odcinka od DK 7 do DK 8	Nadarzyn, Lesznówola, Piaseczno, Konstancin-Jeziorna, Józefów, Wiązowna	Wykaz projektów kluczowych RPO Województwa Mazowieckiego 2007–2013 – lista rezerwowa	zrealizowano remont na odc. 1 km, w realizacji prace projektowe nad odcinkiem w Piasecznie
59.	Budowa obwodnicy Lesznówoli w ciągu drogi wojewódzkiej DW 721 (nowy przebieg)	Lesznówola	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	nie zrealizowano; w realizacji prace projektowe nad budową drogi od DK7 do ul. Mleczarskiej w Piasecznie
60.	Droga wojewódzka nr 721 na odcinku drogi krajowej DK 17 w Wiązownie do DK 7 w Sękocinie	Wiązowna, Józefów, Konstancin-Jeziorna, Piaseczno, Lesznówola	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	zrealizowano remont na odc. 1 km
Droga wojewódzka nr 724: Warszawa – KonstancinJeziorna – Góra Kalwaria				
61.	Droga wojewódzka nr 724: Warszawa – Góra Kalwaria – nowy docelowy przebieg	Warszawa, Konstancin-Jeziorna, Góra Kalwaria	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano; w realizacji prace projektowe
Droga wojewódzka nr 727: Klwów – Przysucha – Szydłowiec – Wierzbiica				
62.	Droga wojewódzka nr 727: Klwów – Szydłowiec	Klwów, Potworów, Przysucha, Borkowice, Chlewiska, Szydłowiec	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano na dł. 20 km
63.	Regionalny szlak południowy (DW 747 + 727): Opole Lubelskie – Solec n/Wisłą – Lipsko – Iłża – Szydłowiec – Przysucha; w większości nowy przebieg dróg 747 i 727 oraz niezbędnego połączenia między Iłżą i Wierzbiicą	Solec nad Wisłą – Lipsko Lipsko – Iłża Iłża – Przysucha	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	w realizacji prace budowlane na odc. Solec nad Wisłą – Lipsko; w realizacji prace projektowe na odc. Lipsko – Iłża
Droga wojewódzka nr 728: Grójec – Nowe Miasto nad Pilicą – granica województwa				
64.	Budowa nowego przebiegu drogi wojewódzkiej nr 728 – obwodnica centrum Nowego Miasta nad Pilicą – etap I	Nowe Miasto nad Pilicą	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039 Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	zrealizowano
65.	Droga wojewódzka nr 728: obejścia m. Belsk Duży, Mogielnica	Belsk Duży, Mogielnica	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano

Drogi wojewódzkie				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
66.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 728 relacji: Grójec – Nowe Miasto nad Pilicą – granica województwa, odcinek od km 0+500 do km 20+809	Grójec, Belsk Duży, Mogielnica, Nowe Miasto nad Pilicą	Wykaz projektów kluczowych RPO Województwa Mazowieckiego 2007–2013 WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
Droga wojewódzka nr 730: Skurów – Jasieniec – Warka – Głowaczów				
67.	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 730 w m. Warka wraz ze skrzyżowaniem z linią kolejową nr 8	Warka	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	nie zrealizowano
Droga wojewódzka nr 731: Potycz – Warka – Białobrzegi				
68.	Do Radomia (DW 731) – Góra Kalwaria – Warka – Białobrzegi – wykorzystanie istniejącej drogi 731 na odcinku od DK 79 do Warki, obejście Warki (nowy przebieg) oraz wykorzystanie istniejącej drogi 731 od Warki do drogi krajowej DK 7	Białobrzegi, Warka	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	zrealizowano remont na dł. 3,2 km
Droga wojewódzka nr 740: Radom – Przytyk – Potworów				
69.	Budowa drogi wojewódzkiej nr 740 po nowym śladzie na odcinku Radom – Potworów	Radom, Zakrzew, Przytyk, Potworów	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039 Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
Droga wojewódzka nr 744: Radom – Wierzbica – granica województwa				
70.	Droga wojewódzka nr 744 – nowy przebieg od granicy Radomia do drogi ekspresowej S12	Kowala	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
Droga wojewódzka nr 747: Iłża – Lipsko – Solec nad Wisłą – granica województwa (rz. Wisła)				
71.	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 747 na odcinku od Iłży do granicy województwa wraz z dojazdami do obiektu mostowego na rzece Wisła	Iłża, Rzecznów, Siemno, Lipsko, Solec nad Wisłą	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	w realizacji prace budowlane na odc. Solec nad Wisłą – Lipsko; w realizacji prace projektowe na odc. Lipsko - Iłża
72.	Regionalny szlak południowy (DW 747 + 727): Opole Lubelskie – Solec n. Wisłą – Lipsko – Iłża – Szydłowiec – Przysucha – w większości nowy przebieg dróg 747 i 727 oraz niezbędnego połączenia między Iłżą i Wierzbicą	Solec nad Wisłą – Lipsko Lipsko – Iłża Iłża – Przysucha	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	w realizacji prace budowlane na odc. Solec nad Wisłą – Lipsko; w realizacji prace projektowe na odc. Lipsko - Iłża

Drogi wojewódzkie				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
Droga wojewódzka nr 801: Warszawa – Karczew – Wilga – Maciejowice – granica województwa				
73.	Droga wojewódzka nr 801: Warszawa – granica województwa	Warszawa, Józefów, Otwock, Karczew, Sobienie Jeziory, Wilga, Maciejowice	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano remont na dł. 17 km. W realizacji prace projektowe na odcinku od DW798 do DK50
74.	Droga wojewódzka nr 801: granica Warszawy – ul. Wyszyńskiego – nowy przebieg w koordynacji z Warszawą	Warszawa, Józefów	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
75.	Droga wojewódzka nr 801: ul. Wyszyńskiego – ul. Górczewska – dobudowa drugiej jezdni	Józefów	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
76.	Droga wojewódzka nr 801: ul. Górczewska – DK 50 – dobudowa drugiej jezdni	Józefów	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
77.	Droga wojewódzka nr 801: obejście Dziecinowa – nowy przebieg	Sobienie Jeziory	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
78.	Droga wojewódzka nr 801: Dziecinów – Wilga – Maciejowice – docelowa dobudowa drugiej jezdni na odcinku do mostu przez Wisłę, obejście m. Sobienie Kiełczewskie oraz nowy przebieg odcinka od m. Bączki do m. Kochów (w tym obejście Maciejowic)	Sobienie Jeziory, Wilga, Maciejowice	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
Droga wojewódzka nr 802: Mińsk Mazowiecki – Seroczyn				
79.	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 802 na odc. 6+370 do 8+680: przejście przez m. Nową Pogorzeli i Pogorzeli, od km 14+110 do km 15+800 – przejście przez m. Żaków i Żakówek	–	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
POZOSTAŁE INWESTYCJE DROGOWE				
80.	Budowa odcinka tzw. Paszkowianki, nowego odcinka drogowego po zachodniej stronie Warszawy, od drogi wojewódzkiej nr 719 do węzła autostradowego A2	Brwinów, Pruszków, Piastów	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	nie zrealizowano; w realizacji prace projektowe na odc. DW719 - A2
81.	Budowa mostu na Wiśle w miejscowości Kamień wraz z budową dróg dojazdowych (pomoc finansowa dla województwa lubelskiego)	–	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	zrealizowano
82.	Budowa obwodnicy Konstancina-Jeziorny i Góry Kalwarii w ciągu drogi nr 724	Konstancin-Jeziorna, Góra Kalwaria	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	nie zrealizowano; w realizacji prace projektowe

Drogi wojewódzkie				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
83.	Droga wojewódzka Ostrołęka – Wyszków	–	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039	nie zrealizowano
84.	Siedlce – Radom (DW 803): Siedlce – Garwolin – Wilga – Warka – nowy przebieg – DK 76, wykorzystanie DK 76 z niezbędnymi obejściami, w tym Garwolina, most przez rzekę Wisłę z dojazdami od DW 801 do DK 79 oraz nowy odcinek od DK 79 do m. Warka	Siedlce, Skórzec, Wodynie, Borowie, Garwolin	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
85.	Most w rejonie: Maciejowice – Kozienice (z dojazdami) – DK 17 (Gończyce) – DK 79 (Świerże Górne) – nowy przebieg w 90%	Sobolew, Maciejowice, Kozienice	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
86.	Żelechów – obejście dla drogi 807	Żelechów	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano
87.	Poprawa regionalnego systemu transportowego przez budowę w Ciechanowie pętli łączącej drogi krajowe nr 50 i 60, drogi wojewódzkie na 617 i 615 oraz siedem dróg powiatowych	Ciechanów	Wykaz projektów kluczowych RPO Województwa Mazowieckiego 2007–2013	zrealizowano
88.	Budowa obwodnicy południowej w Radomiu	Radom, Kowala	Wykaz projektów kluczowych RPO Województwa Mazowieckiego 2007–2013	zrealizowano
89.	Utworzenie nowego przebiegu z częściowym wykorzystaniem istniejących dróg (30%) na odcinku: Legionowo – Dębe – Nasielsk – Sońsk – Ciechanów	gminy: Ciechanów, Sońsk, Świercze, Nasielsk, Serock, Wieliszew, Legionowo	Wniosek Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich MZDW. PP.73231/2012	nie zrealizowano

9.3. Koleje dużych prędkości

19 grudnia 2008 r. Rada Ministrów przyjęła *Program budowy i uruchomienia przewozów kolejami dużych prędkości w Polsce*. Pozwoliło to rozpocząć prace nad studium wykonalności. Według wstępnych założeń, pierwsza linia kolei dużych prędkości KDP (tzw. „Y”) łącząca Warszawę z Wrocławiem i Poznaniem przez Łódź miała być gotowa do 2020 r. 3 października 2011 r. PKP Polskie Linie Kolejowe zarekomendowały

wariant przebiegu pierwszej linii KDP. Jednak w grudniu tego samego roku minister infrastruktury przesunął realizację budowy linii KDP w Polsce na okres po 2030 r., co znalazło odzwierciedlenie w rządowej *Strategii rozwoju transportu do 2020 roku – z perspektywą do 2030 roku*, w której wskazano rok 2020 jako termin podjęcia ostatecznych decyzji dotyczących KDP. Według informacji z pierwszego kwartału 2017 r., decyzyja ta ma zapaść do końca 2018 r. (tabela 17).

Tabela 17. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu infrastruktury transportowej – kolei dużych prędkości

Koleje dużych prędkości				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
1.	Budowa pierwszej w Polsce linii Kolei Dużych Prędkości Warszawa – Łódź – Poznań/Wrocław	Warszawa, Piastów, Pruszków, Brwinów, Milanówek, Grodzisk Mazowiecki, Baranów, Wiskitki	Program budowy i uruchomienia przewozów Kolejami Dużych Prędkości w Polsce	nie zrealizowano

9.4. Lotniska

Do końca I kwartału 2017 r. zrealizowano wszystkie trzy inwestycje lotniskowe zapisane w *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego*: uruchomienie lotniska w Modlinie oraz dwie dotyczące rozbudowy Portu Lotniczego im. Fryderyka Chopina w Warszawie. Oba lotniska obsłużyły łącznie w 2016 r. 46% pasażerów w Polsce (nie uwzględniając pasażerów w ruchu tranzytowym), czyli odpowiednio

2,9 i 12,8 milionów osób. Tym samym lotnisko Chopina uplasowało się na pierwszym miejscu, a lotnisko w Modlinie na piątym w kraju pod względem liczby pasażerów i liczby operacji lotniczych. Spośród inwestycji nie ujętych w *Planie*, w 2014 r. uruchomiono port lotniczy Radom-Sadków, z którego w 2016 r. skorzystało 9 tysięcy osób (tabela 18).

Tabela 18. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu infrastruktury transportowej – lotnisk

Infrastruktura lotniskowa				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
INFRASTRUKTURA LOTNISKOWA W SIECI TEN-T				
1.	Port Lotniczy Warszawa im Fryderyka Chopina - budowa/rozbudowa/przebudowa (modernizacja) infrastruktury lotniskowej	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
2.	Port Lotniczy Warszawa im. Fryderyka Chopina – budowa nawierzchni lotniskowych i drogowych	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
INFRASTRUKTURA LOTNISKOWA POZA SIECIĄ TEN-T				
3.	Uruchomienie lotniska komunikacyjnego poprzez modernizację istniejącej infrastruktury oraz budowę nowej, związanej z obsługą samolotów i pasażerów, na terenie byłego lotniska wojskowego w Modlinie	Nowy Dwór Mazowiecki	WPF Województwa Mazowieckiego 2014–2039 Wykaz projektów kluczowych RPO Województwa Mazowieckiego 2007-2013	zrealizowano

9.5. Transport kolejowy

W części inwestycji celu publicznego dotyczącej transportu kolejowego zapisano 40 inwestycji. Wśród nich w całości zostało zrealizowane 17 inwestycji, 5 nie zrealizowano i nie trwają w związku z nimi prace przygotowawcze, a 2 projekty zostały wycofane z realizacji przez zarządcę sieci kolejowej. Obecnie w ramach 6 projektów z listy inwestycji trwają prace budowlane, a dla 10 trwają prace przygotowawcze (studium, projekt, przetarg). Inwestycja dotycząca modernizacji linii kolejowej nr 8 (LOT A, B, F) została częściowo zrealizowana, a realizacja pozostałych części została przeniesiona do finansowania z funduszy UE w latach 2014–2020.

Przyczyny opóźnień w realizacji inwestycji są podobne jak w części dotyczącej dróg krajowych: protesty społeczne (np. w czasie modernizacji linii kolejowej nr 6), długotrwałe procedury przetargowe oraz administracyjne (np. przygotowanie do modernizacji linii kolejowej nr 8).

W ramach kształtowania strategicznego układu kolejowego (głównie nowe linie kolejowe) określonego w *Polityce poprawy dostępności i efektywności transportowej województwa* w trakcie realizacji jest jedna inwestycja dotycząca modernizacji linii kolejowej nr 8 na odcinku Warszawa Okęcie – Czachówek. Dla dalszej części tej linii trwają prace projektowe i przetargowe. Dla linii kolejowej do Płocka trwają prace nad dokumentacją przedprojektową. Brak prac projektowych dla odtworzenia linii kolejowej między Sokołowem Podlaskim a Małkinią oraz dla linii Radom – Ostro-wiec Świętokrzyski.

W części *Polityki* dotyczącej modernizacji istniejącego układu kolejowego o znaczeniu państwowym zrealizowano prace na linii kolejowej nr 9 w kierunku Gdańska, na linii kolejowej nr 1 w kierunku Skierniewic oraz na linii kolejowej nr 2 na południe od Siedlec. Prace budowlane trwają na linii kolejowej nr 7 na odcinku od Otwocka w kierunku Dębina oraz na linii kolejowej nr 6 od Zielonki w kierunku Białegostoku.

Realizacja inwestycji kolejowych wpływa na poprawę szybkości i efektywności połączenia ośrodków regionalnych i subregionalnych ze stolicą regionu i stolicami regionów ościennych. W wyniku modernizacji linii kolejowej nr 9 została zwiększona liczba połączeń pomiędzy Ciechanowem a Warszawą. Ukończenie modernizacji linii kolejowej nr 8 znacząco wpłynie na zwiększenie prędkości pociągów pomiędzy Warszawą a Radomiem. Podobny efekt zostanie uzyskany po ukończeniu modernizacji linii nr 6, która wraz z rewitalizacją linii nr 29 przyczynią się do skrócenia czasu połączenia pomiędzy Ostrołęką a Warszawą.

Problemem pozostaje czas przejazdu i liczba połączeń pomiędzy Płockiem a Warszawą – głównie w wyniku braku bezpośredniego połączenia. Nadal nie są realizowane prace planistyczne, dotyczące bezpośrednich połączeń kolejowych pomiędzy Płockiem, Ciechanowem i Ostrołęką, a elementy połączenia kolejowego Ostrołęki

z Siedlcami są zastępowane drogą – w tym przypadku DW627 na odcinku Kosów Lacki – Małkinia. Połączenie kolejowe Siedlec z Radomiem – pomimo istnienia linii kolejowych przez Dęblin i Łuków, jest realizowane z przesiadkami w Warszawie (tabela 19).

Tabela 19. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu infrastruktury transportowej – infrastruktury kolejowej

Rozwój transportu kolejowego				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
1.	Budowa nowej linii kolejowej w relacji Modlin – Płock	Nowy Dwór Mazowiecki, Zakroczym, Załuski, Czerwińsk nad Wisłą, Wyszogród, Mała Wieś, Bodzanów, Słupno, Płock	PO Infrastruktura i Środowisko 2014–2020	nie zrealizowano; w realizacji prace nad dokumentacją przedprojektową
2.	Modernizacja linii kolejowej E65/CE65 na odcinku: Warszawa – Gdynia – obszar LCS Ciechanów	Nasielsk, Świercze, Sońsk, Ciechanów, Regimin, Stupsk, Wiśniewo, Mława	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych do 2015 r.	zrealizowano
3.	Modernizacja linii kolejowej E65/CE65 na odcinku Warszawa – Gdynia – obszar LCS Działdowo	Mława	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych do 2015 r.	zrealizowano

Rozwój transportu kolejowego				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
4.	Modernizacja linii kolejowej E65/CE65 na odcinku Warszawa – Gdynia – w zakresie warstwy nadrzędnej LCS, ERTMS/ETCS/GSMR, DSAT oraz zasilania układu trakcyjnego	Warszawa, Jabłonna, Legionowo, Chotomów, Nowy Dwór Mazowiecki, Pomiechówek, Nasielsk, Świercze, Sońsk, Ciechanów, Regimin, Stupsk, Wiśniewo, Mława	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych do 2015 r.	zrealizowano
5.	Prace przygotowawcze do modernizacji linii kolejowej E65 – Południe: odcinek Grodzisk Mazowiecki – Kraków/Katowice – Zebrzydowice/Zwardoń – granica państwa – faza II	Grodzisk Mazowiecki, Radziejowice, Mszczonów	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych do 2015 r.	nie zrealizowano
6.	Zabudowa systemu zdalnej diagnostyki dla automatyki kolejowej i rozjazdów na liniach kolejowych nr 8 i 64 oraz E65 – prace przygotowawcze	Grodzisk Mazowiecki, Radziejowice, Mszczonów	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych do 2015 r.	nie zrealizowano; projekt wycofany
7.	Dostosowanie Centralnej Magistrali Kolejowej do prędkości 250 km/h na odcinku Grodzisk Mazowiecki – Zawiercie	Grodzisk Mazowiecki, Radziejowice, Mszczonów	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 – lista rezerwowa	nie zrealizowano
8.	Modernizacja linii kolejowej nr 4 – Centralna Magistrala Kolejowa	Grodzisk Mazowiecki, Radziejowice, Mszczonów	Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych do 2015 r.	zrealizowano
9.	Modernizacja linii kolejowej E20 na odcinku Warszawa – Poznań – pozostałe roboty; odcinek Sochaczew – Swarzędz – prace przygotowawcze	Sochaczew, Nowa Sucha	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych do 2015 r.	zrealizowano
10.	Modernizacja linii kolejowej E20 na odcinku Warszawa – Poznań – pozostałe roboty; odcinek Sochaczew – Swarzędz	Sochaczew, Nowa Sucha	PO Infrastruktura i Środowisko 2014–2020 (CEF)	w realizacji prace budowlane
11.	Modernizacja linii kolejowej E20/CE20 na odcinku Siedlce – Terespol, etap II	Siedlce, Wiśniew, Zbuczyn	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych do 2015 r.	zrealizowano
12.	Zabudowa systemu ERTMS/ETCS poziom 1 na ciągu linii E20/CE20 na odcinku Kunowice – Warszawa	Warszawa, Ożarów Mazowiecki, Błonie, Baranów, Teresin, Sochaczew, Nowa Sucha	Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych do 2015 r.	nie zrealizowano
13.	Budowa infrastruktury systemu GSM R zgodnie z NPW ERTMS na linii kolejowej E20/CE20, korytarz F na odcinku Kunowice – Terespol	Warszawa, Ożarów Mazowiecki, Błonie, Baranów, Teresin, Sochaczew, Nowa Sucha, Sulejówek, Halinów, Dębe Wielkie, Mińsk Mazowiecki, Cegłów, Mrozy, Kotuń, Siedlce, Wiśniew, Zbuczyn, Puszcza Mariańska, Mszczonów, Żabia Wola, Tarczyn, Prażmów, Góra Kalwaria, SobienieJezioro, Karczew, Osieck, Pilawa, Garwolin, Parysów, Borowie	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych do 2015 r.	nie zrealizowano

Rozwój transportu kolejowego				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
14.	Poprawa przepustowości linii kolejowej E20 na odcinku Warszawa – Kutno	Warszawa, Ożarów Mazowiecki, Błonie, Baranów, Teresin, Sochaczew, Nowa Sucha	PO Infrastruktura i Środowisko 2014–2020 (CEF)	nie zrealizowano; w realizacji postępowanie przetargowe w trybie „projektuj i buduj”
15.	Poprawa przepustowości linii kolejowej E20 na odcinku Warszawa Rembertów – Mińsk Mazowiecki	Warszawa, Sulejówek, Halinów, Dębe Wielkie, Mińsk Mazowiecki	PO Infrastruktura i Środowisko 2014–2020	nie zrealizowano; w realizacji postępowanie przetargowe w trybie „projektuj i buduj”
16.	Linia kolejowa CE20 na odcinku: Skierniewice – Pilawa – Łuków	Puszcza Mariańska, Mszczonów, Żabia Wola, Tarczyn, Prażmów, Góra Kalwaria, SobienieJeziory, Karczew, Osieck, Pilawa, Garwolin, Parysów, Borowie	PO Infrastruktura i Środowisko 2014–2020 (CEF)	nie zrealizowano; w realizacji aktualizacja studium wykonalności
17.	Modernizacja linii kolejowej E75 Rail Baltica: Warszawa – Białystok – granica z Litwą, etap I: odcinek Warszawa Rembertów – Zielonka – Tuszcz (Sadowne)	Zielonka, Kobyłka, Wołomin, Klembów, Tuszcz, Jadów, Łochów, Stoczek, Sadowne	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych do 2015 r.	w realizacji roboty budowlane
18.	Modernizacja linii E75 na odcinku Sadowne – Białystok wraz z robotami pozostałymi na odcinku: Warszawa Rembertów – Sadowne; prace przygotowawcze (dokumentacja projektowa i materiały przetargowe)	Zielonka, Kobyłka, Wołomin, Klembów, Tuszcz, Jadów, Łochów, Stoczek, Sadowne, Małkinia Górna, Zaręby Kościelne, Szulborze Wielkie	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych do 2015 r.	zrealizowano
19.	Modernizacja linii kolejowej E75 na odcinku Sadowne – Białystok wraz z robotami pozostałymi na odcinku Warszawa Rembertów – Sadowne	Zielonka, Kobyłka, Wołomin, Klembów, Tuszcz, Jadów, Łochów, Stoczek, Sadowne, Małkinia Górna, Zaręby Kościelne, Szulborze Wielkie	PO Infrastruktura i Środowisko 2014–2020 (CEF)	nie zrealizowano; w realizacji prace projektowe i przetargowe
20.	Modernizacja linii kolejowej Warszawa – Łódź, etap II, Lot A – odcinek Warszawa Zachodnia – Miedniewice (Skierniewice)	Warszawa, Piastów, Pruszków, Brwinów, Milanówek, Grodzisk Mazowiecki, Jaktorów, Żyrardów, Wiskitki, Puszcza Mariańska	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych do 2015 r.	zrealizowano
21.	Modernizacja linii kolejowej Warszawa Włochy – Grodzisk Mazowiecki – prace przygotowawcze	–	Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych do 2015 r.	zrealizowano
22.	Linia kolejowa Warszawa Włochy – Grodzisk Mazowiecki (linia nr 447)	Warszawa, Piastów, Pruszków, Brwinów, Milanówek, Grodzisk Mazowiecki	PO Infrastruktura i Środowisko 2014–2020 (CEF)	w realizacji prace budowlane

Rozwój transportu kolejowego				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
23.	Modernizacja linii kolejowej nr 7: Warszawa Wschodnia Osobowa – Dorohusk na odcinku Otwock – Lublin; prace przygotowawcze (dokumentacja projektowa i materiały przetargowe)	Otwock, Celestynów, Pilawa, Garwolin, Łaskarzew, Sobolew, Trojanów	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych do 2015 r.	zrealizowano
24.	Linia kolejowa nr 7 Warszawa Wschodnia Osobowa – Dorohusk na odcinku Otwock – Lublin	Otwock, Celestynów, Pilawa, Garwolin, Łaskarzew, Sobolew, Trojanów	PO Infrastruktura i Środowisko 2014–2020	w realizacji prace budowlane na odc. Otwock-Dęblin
25.	Modernizacja linii kolejowej nr 8, odcinek Warszawa Okęcie – Radom (LOT A, B, F)	Warszawa, Nowa Iwiczna, Piaseczno, Prażmów, Chynów, Warka, Radom	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych do 2015 r.	zrealizowano w zakresie LOT F (stacja Radom); w realizacji roboty budowlane na LOT A (Warszawa Okęcie - Czachówek Południowy); wybrano wykonawcę modernizacji LOT B (Czachówek Południowy -Warka)
26.	Modernizacja linii kolejowej nr 8, odcinek Warszawa Okęcie – Radom (LOT C, D, E)	Grabów nad Pilicą, Stromiec, Jastrzębia, Radom	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 – lista rezerwowa PO Infrastruktura i Środowisko 2014–2020	nie zrealizowano; w realizacji prace w trybie „projektuj i buduj”
27.	Modernizacja linii kolejowej nr 8 Radom – Kielce	Szydłowiec, Jastrząb, Wierzbica, Kowala, Radom	Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych do 2015 r.	zrealizowano prace torowe; w realizacji postępowanie przetargowe na systemy sterowania ruchem
28.	Linia kolejowa nr 13, 513 na odcinku Krusze/Tłuszcz – Pilawa	Tłuszcz, Klembów, Poświętne, Stanisławów, Dęba Wielkie, Mińsk Mazowiecki, Siennica, Kołbiel, Pilawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2014–2020	zrealizowano
29.	Modernizacja linii średnicowej w Warszawie na odcinku: Warszawa Centralna – Warszawa Wschodnia	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 – lista rezerwowa	nie zrealizowano; w realizacji postępowanie przetargowe na projekt i budowę
30.	Linia średnicowa w Warszawie na odcinku: Warszawa Wschodnia – Warszawa Zachodnia	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2014–2020 (CEF)	nie zrealizowano; w realizacji postępowanie przetargowe na projekt i budowę
31.	Modernizacja linii obwodowej w Warszawie (odc. Warszawa Gołębki/Warszawa Zachodnia – Warszawa Gdańska) – prace przygotowawcze	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych do 2015 r.	zrealizowano

Rozwój transportu kolejowego				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
32.	Linia obwodowa w Warszawie (odc. Warszawa Gołębki/Warszawa Zachodnia – Warszawa Gdańska)	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2014–2020 (CEF)	zrealizowano w zakresie Warszawy Gdańskiej; w realizacji prace budowlane na odc. Warszawa Zachodnia–Warszawa Gdańska oraz prace projektowe w zakresie sterowania ruchem kolejowym
33.	System bezpieczeństwa publicznego na dworcach kolejowych Warszawskiego Węzła Kolejowego	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
34.	Poprawa bezpieczeństwa przez zabudowę nowych rozjazdów kolejowych o podwyższonym standardzie konstrukcyjnym	–	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych do 2015 r.	zrealizowano
35.	Poprawa bezpieczeństwa i likwidacja zagrożeń eksploatacyjnych na przejazdach kolejowych – etap I i II	–	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych do 2015 r.	zrealizowano częściowo (przebudowano 15 przejazdów kolejowych)
36.	Budowa infrastruktury systemu GSMR – etap I i II	–	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	nie zrealizowano
37.	Zakup kolejowego taboru pasażerskiego do obsługi połączeń dalekobieżnych – etap I	–	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
38.	Budowa hali wielopociągowej na potrzeby taboru pasażerskiego do obsługi połączeń dalekobieżnych – etap II	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
39.	Modernizacja linii nr 29: Tuszcz – Ostrołęka	Tuszcz, Zabrodzie, Wyszków, Rząśnik, Brańszczyk, Długosiodło, Goworowo, Rzekuń, Ostrołęka	Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych do 2015 r.	zrealizowano
40.	Dokumentacja przedprojektowa dla budowy nowej linii kolejowej łączącej Jaktorów (linia nr 4) z linią nr 3, segregującej ruch pociągów na trasach wylotowych z Warszawy w kierunku zachodnim	Jaktorów, Wiskitki, Nowa Sucha	Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych do 2015 r. – wykaz zadań rezerwowych	nie zrealizowano; projekt wykreślony z planów inwestycyjnych PKP PLK SA

9.6. Transport metropolitalny

W *Planie* zapisano 11 inwestycji mających służyć rozwojowi transportu zbiorowego w obrębie Obszaru Metropolitalnego Warszawy, w tym budowę centralnego odcinka II linii metra, zakup i modernizację taboru kolejowego, metra i tramwajowego oraz budowę i modernizację infrastruktury szynowej (kolejowej,

tramwajowej i metra). Prawie wszystkie inwestycje ujęte w dokumencie zostały zrealizowane, do czego przyczyniły się znaczące opóźnienia w realizacji inwestycji kolejowych, skutkujące przesunięciem środków na komunikację miejską. Jedynym projektem z listy podstawowej pozostałym na etapie przygotowań jest łącznik kolejowy do lotniska w Modlinie i stacja/przystanek kolejowy na terenie lotniska (tabela 20).

Tabela 20. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu transportu metropolitalnego

Transport miejski w obszarze metropolitalnym				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
1.	II linia metra w Warszawie – prace przygotowawcze, projekt i budowa odcinka centralnego wraz z zakupem taboru	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 PO Infrastruktura i Środowisko 2014–2020	zrealizowano
2.	Przebudowa i rozbudowa boczniczy kolejowej ze stacji kolejowej Modlin do Mazowieckiego Portu Lotniczego Warszawa Modlin oraz budowa stacji/przystanku kolejowego na terenie lotniska	Nowy Dwór Mazowiecki	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 Wykaz przedsięwzięć do WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2014–2039	nie zrealizowano; w realizacji prace nad dokumentacją przedprojektową
3.	Obsługa północnych obszarów Warszawy komunikacją tramwajową w związku z rozbudową sieci metra oraz zakupem taboru	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
4.	Zakup 20 nowych piętrowych wagonów oraz 2 nowych wagonów sterowniczych i 2 nowych lokomotyw do składów pociągów w systemie pushpull	–	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
5.	Zwiększenie możliwości przewozowych Szybkiej Kolei Miejskiej Sp. z o.o. w ruchu aglomeracyjnym Warszawy na istniejących i planowanych liniach	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
6.	Modernizacja elektrycznych zespołów trakcyjnych do kolejowych przewozów pasażerskich w ruchu regionalnym i w obrębie aglomeracji warszawskiej	–	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 – lista rezerwowa	zrealizowano
7.	Zakup niskopodłogowych tramwajów dwukierunkowych do obsługi sieci komunikacji tramwajowej w Warszawie	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano
8.	Dostosowanie infrastruktury tramwajowej w Warszawie do potrzeb związanych z eksploatacją tramwajów niskopodłogowych	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013	zrealizowano

Transport miejski w obszarze metropolitalnym				
Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja – gminy	Źródło (programy/dokumenty/wnioski)	Stopień realizacji
9.	Dostosowanie infrastruktury do obsługi taboru dla I i II linii metra wraz z zakupem taboru	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 – lista rezerwowa	nie zrealizowano
10.	Zakup taboru kolejowego przewożącego pasażerów do obszarów aglomeracji warszawskiej	-	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 – lista rezerwowa	zrealizowano
11.	Budowa trasy tramwajowej w ciągu ul. Powstańców Śląskich oraz modernizacja zaplecza wraz z wymianą sprzętu w Zakładach Eksploatacji Tramwajów i Zakładzie Naprawy Tramwajów	Warszawa	PO Infrastruktura i Środowisko 2007–2013 – lista rezerwowa	zrealizowano

10. Podsumowanie

Łącznie w przyjętym w 2014 r. *Planie* ujęto ponad pół tysiąca inwestycji celu publicznego (licząc jako pojedyncze inwestycje pozycje zbiorcze dotyczące gospodarki wodnej wskazane w *Programie małej retencji*). Do I kwartału 2017 r. zrealizowane zostało ok. 45%. Drugie tyle pozostało do zrealizowania, a około 10% było w trakcie realizacji. Wysoki stopień realizacji zapisów inwestycyjnych ujętych w *Planie* wskazuje na potrzebę jego aktualizacji.

Widoczne jest przy tym zróżnicowanie stopnia wykonania zapisów *Planu* pomiędzy kategoriami inwestycji oraz rodzajem dokumentów źródłowych, które wskazywały na plany ich realizacji. Najwyższymi wskaźnikami realizacji cechowały się projekty z kategorii infrastruktury społecznej oraz te ujęte w programach operacyjnych na lata 2007–2013 i w wieloletniej prognozie finansowej województwa. Projekty ujęte w dokumentach nie zapewniających bezpośrednio finansowania (planistycznych – KPZK i studialnych – *Program małej retencji*) lub uwzględnione tylko na podstawie wniosku zarządcy drogi cechowały się niższymi wskaźnikami realizacji.

Przyczyną różnic w stopniu realizacji różnych kategorii inwestycji jest ich charakter oraz możliwość wydatkowania środków finansowych na ich realizację. Obiekty infrastruktury społecznej mające charakter punktowy są łatwiejsze w realizacji niż wielokilometrowe inwestycje liniowe i mają zagwarantowane środki na ich realizację; liniowe inwestycje celu publicznego o charakterze ponadlokalnym są trudne do realizacji w sensie samej procedury, często też nie posiadają zagwarantowanych wystarczających środków finansowych na ich realizację (są elementem planowania długoterminowego).

Zadania wprowadzone do *Planu* na podstawie art. 39 ust. 5 UoPZP będące inwestycjami celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, które zostały przyjęte przez Sejm, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa często nie mają zagwarantowanych środków finansowych na ich realizację, określonego terminu wykonania zadań i warunków ich wprowadzania. Należy powtórzyć za poprzednią oceną *Planu*: nie funkcjonuje system programów zadań rządowych w rozumieniu art. 48 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, będących głównym instrumentem realizacji ponadlokalnych przedsięwzięć publicznych oraz koordynacji w zakresie zadań sektorowych. Problemem jest brak odpowiedniego programowania w ujęciu finansowo-rzeczowym, którego nie mogą zastąpić ustalenia planu województwa nie posiadającego cech aktu normatywnego. *Wieloletnia prognoza finansowa województwa mazowieckiego*, jako dokument służący efektywnemu zarządzaniu finansami publicznymi Samorządu Województwa w perspektywie długookresowej, nie przewiduje wystarczających środków finansowych na realizację wszystkich zadań wojewódzkich zapisanych w *Planie*.

Zarząd Województwa Mazowieckiego podjął decyzję o dokonaniu przeglądu i rewizji wprowadzanych do MPZP wojewódzkich inwestycji drogowych zapisanych w *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego*, które nie są uwzględnione w dokumentach o charakterze rzeczowo-finansowym, określających koszty oraz przybliżony termin realizacji. Przedmiotem analizy są inwestycje wywołujące skutki finansowe dla samorządu województwa

na podstawie art. 44 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i art. 98 o gospodarce nieruchomościami. Analiza ta zostanie przedstawiona Zarządowi Województwa Mazowieckiego jako punkt wyjścia do potencjalnych zmian w aktualizowanym *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego*. Ocena inwestycji będzie dokumentem pomocnym do określenia ich niezbędności i pilności.

W świetle wyników niniejszej Oceny, przy niskim stopniu realizacji zadań - głównie liniowych - oraz niejasnym i mało skutecznym mechanizmie ich wprowadzania należy liczyć się ze zmianą zakresu planu i jego formuły. Jednocześnie należy wyraźnie podkreślić, że jeżeli w planie województwa znajdują się tylko

te inwestycje, wprowadzane do MPZP, na których realizację przewidziano środki finansowe w perspektywie krótko- i średnioterminowej, to plan województwa przestanie pełnić funkcje dokumentu planowania przestrzennego, a stanie się dokumentem rozwoju regionalnego. Zawarte w dokumencie aspekty planowania przestrzennego będą miały wymiar zasad zagospodarowania odniesionych do głównych elementów struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu. Usunięcie z niego docelowego układu dużych strategicznych inwestycji celu publicznego, z uwzględnieniem tych planowanych w dłuższej perspektywie, uczyniłoby planowanie przestrzenne jeszcze bardziej ułomnym (tabela 21).

Tabela 21. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym ujętych w PZP WM – według kategorii

Inwestycje celu publicznego i najważniejsze inwestycje strategiczne ujęte w PZP WM				
Kategoria	Liczba inwestycji	Zrealizowane	W trakcie realizacji	Nie zrealizowane
Bezpieczeństwo	3	0	0	3
Infrastruktura społeczna – kultura	14	10	0	4
Infrastruktura społeczna – edukacja	6	6	0	0
Infrastruktura społeczna – zdrowie	20	20	0	0
Infrastruktura społeczna – sport	8	7	1	0
Infrastruktura społeczna – innowacyjność	14	12	0	2
Infrastruktura społeczna – dziedzictwo kulturowe	13	13	0	0
System elektroenergetyczny	25	7	4	14
System gazowy	5	1	1	3
System paliw płynnych	1	0	1	0
Systemy telekomunikacyjne	1	1	0	0
Gospodarka wodna	126	38	3	85
Infrastruktura wodno-kanalizacyjna	66	53	3	10
Infrastruktura transportowa – drogi krajowe	48	10	17	21
Infrastruktura transportowa – drogi wojewódzkie	89	10	19	60
Infrastruktura transportowa – koleje dużych prędkości	1	0	0	1
Infrastruktura transportowa – lotniska	3	3	0	0
Transport kolejowy	40	17	8	15
Transport metropolitalny	11	9	0	2
Gospodarka odpadami	21	11	0	10
SUMA	515	228	57	230

Źródła

1. *Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych – V AKPOŚK 2017*, zatwierdzona przez Radę Ministrów 31.07.2017 r.
2. *Aktualizacja planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*, Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. 2016, poz. 1911).
3. *Analiza kolejowych przewozów intermodalnych w Polsce*, Urząd Transportu Kolejowego, Warszawa 2016 r.
4. *Analiza ruchu turystycznego w województwie mazowieckim w latach 2013-2015*; Landbrad, 2016 r.
5. *Analiza stanu zagospodarowania i kierunku polityki przestrzennej na potrzeby Płockiego Obszaru Funkcjonalnego (MAZOWSZE. Analizy i Studia, 6, 47/2015, MBPR, Warszawa).*
6. *Badanie nad stanem zabytków w województwie mazowieckim w celu opracowania wojewódzkiego programu Opieki nad Zabytkami na lata 2017–2020* wykonane przez Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie na zlecenie Departamentu Kultury Promocji i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego.
7. *Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2016*, Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy.
8. *Decyzja nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych wraz ze zmianami.*
9. *Generatory ruchu pojazdów ciężarowych w województwie mazowieckim*, na podstawie badania przeprowadzonego w odpowiedzi na pismo Ministerstwa Infrastruktury i Budownictwa, 2016 r.
10. *Kolej wąskotorowa w Polsce. Dane rynkowe oraz zasady funkcjonowania, bezpieczeństwo, ochrona dziedzictwa kolei*, Urząd Transportu Kolejowego, Warszawa, czerwiec 2017 r.
11. *Krajowy Plan Gospodarki Opadami 2022 (KPGO 2022)* przyjęty uchwałą nr 88 Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2016 r. (Dz.U. z 2016 r. poz.784).
12. *Ochrona mieszkańców dużych miast przed hałasem*, Najwyższa Izba Kontroli, Warszawa 2014 r.
13. *Plan przeciwdziałania skutkom suszy w regionie wodnym Środkowej Wisły*, Dokument przyjęty Obwieszczeniem 1/2017 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie z dnia 24 lipca 2017 r.
14. *Program ochrony środowiska dla województwa mazowieckiego do 2022 r.*, przyjęty uchwałą nr 3/17 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 stycznia 2017 r.
15. *Raport o stanie zaawansowania prac nad budową infrastruktury liniowej oraz punktowej w strefie korytarza transportowego Bałtyk – Adriatyk w Polsce na rok 2012*, Instytut Logistyki i Magazynowania w Poznaniu, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Gdańsk 2012 r.
16. *Regulamin przydzielania tras pociągów i korzystania z przydzielonych tras pociągów przez licencjonowanych przewoźników kolejowych w ramach rozkładu jazdy pociągów 2016/2017*, Załącznik 2.8: Wykaz odległości do terminali kolejowych, punktów zaopatrzenia w paliwo, torów postojowych i punktów utrzymania pojazdów kolejowych oraz Załącznik 2.9: Wykaz ogólnodostępnych torów do czynności ładunkowych z przyległym placem lub rampą będących w zarządzie PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., stan na dzień: 15.03.2017 r.
17. *Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim za rok 2016*, WIOŚ, Warszawa 2017 r.
18. *Rocznik statystyczny województwa mazowieckiego 2016 r.*
19. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych*, (Dz.U. 2002, nr 58 poz. 535).
20. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2015 r. w sprawie wprowadzenia ograniczeń w dostarczaniu i poborze energii elektrycznej* (Dz.U. 2015, poz. 1136).
21. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 sierpnia 2016 r. (Dz.U. 2016 poz. 1325) zmieniające rozporządzenie w sprawie wykazu przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym – aktualizacji (zmianie) podlega załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 listopada 2015 r. w sprawie wykazu przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym* (Dz.U. 2015, poz. 1871).
22. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności* (Dz.U. nr 251, poz. 1885, z późn. zm.).
23. *Rozporządzenie z dnia 28 października 2015 r. w sprawie określenia wód powierzchniowych wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć na terenie województwa mazowieckiego* (Dz. Urz. Woj. Maz. z dn. 5 listopada 2015 r. poz. 8835).

24. Rozporządzenie z dnia 29 marca 2017 r. w sprawie określenia wód powierzchniowych i podziemnych wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszaru szczególnie narażonego, z którego odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć w granicach regionów wodnych: Środkowej Wisły, Łyny i Węgorapy, Niemna, Świeżej oraz Jarft (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2017r. Poz. 3191).

25. Stan klimatu akustycznego w Polsce w 2015 r., Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy, Biblioteka Monitoringu Środowiska 2016 r.

26. Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2015 roku, WIOŚ, Warszawa 2016 r.

27. Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2015 roku, WIOŚ, Warszawa 2016 r.

28. Strategia Rozwoju Turystyki w województwie mazowieckim na lata 2014 -2020, zrealizowana na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w 2013 r. (zespół ekspertów: T. Buczak, M. Kachniewska, R. Konewecka, K. Kowalikowska, W. Kłosowski, I. Majewska, A. Somorowska, I. Stelmańska, T. Telniuk).

29. Uchwała Sejmiku Województwa Mazowieckiego NR 211/12 w sprawie uchwalenia Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2012-2017 z uwzględnieniem lat 2018-2023 z załącznikami.

30. Uchwała 11/14 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 15 grudnia 2014 r. zmieniająca Uchwałę w sprawie WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2039 – łączne nakłady finansowe okres realizacji 2000-2014.

31. Uchwała nr 162/17 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 października 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa mazowieckiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

32. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz.U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.).

33. Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz.U. z 2016 r. poz. 1629 i 1948).

34. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz.U. poz. 774).

35. Ustawa z dnia 24 lutego 2017 r. o zmianie ustawy o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych, (Dz. U. z 2017 r. poz. 635).

36. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym województwa mazowieckiego, (Dz.U. z 2017 r. poz. 1073 z późn.zm.).

37. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 26 czerwca 2013 r., sygn. akt II SA Po 463/13.

Słownik skrótów

AKPOŚK – Aktualizacja krajowego programu oczyszczenia ścieków komunalnych

BDL – Bank Danych Lokalnych

DPS – Dom Pomocy Społecznej

FTTB – ang. Fiber to the Building - światłowód do budynku

GDDKiA – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

GIOŚ – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

GPR – Generalny Pomiar Ruchu

ILS – radiowy system nawigacyjny, wspomagający lądowanie samolotu w warunkach ograniczonej widzialności

ISCED – Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Edukacji

JCW – jednolita część wód, podstawowa jednostka gospodarki wodnej w myśl polskiego prawa wodnego, obejmująca zarówno zbiorniki wód stojących, jak i cieki, a także przybrzeżne fragmenty wód morskich i wody podziemne

JCWP – Jednolite części wód powierzchniowych

JST – jednostka samorządu terytorialnego

KDP – Kolej Dużych Prędkości

KPD – Krajowy plan działań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych

KPOŚK – Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych

KPZK – Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju

kV – jednostka napięcia elektrycznego, 1 kilowolt = 1000 woltów

LNG – ang. Liquefied Natural Gas - skroplony gaz ziemny

LPS POIŚ 2014-2020 – Lista Projektów Strategicznych dla infrastruktury energetycznej, w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, zatwierdzona przez Ministra Energii w dn. 19 grudnia 2016 r.

Mbit/s – używana w telekomunikacji jednostka informacji

MOF – miejski obszar funkcjonalny

MPZP – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

MW – jednostka mocy, 1 megawat = 1 000 000 watów
MWh – jednostka pracy, energii oraz ciepła, 1 megawatogodzina = 1 000 000 watogodzin
MZDW – Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich
NATO Security Investment Programme – NSIP
 – Program inwestycji Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego w dziedzinie bezpieczeństwa
NGA – ang. Next Generation Access – sieć dostępu nowej generacji
NGN – ang. Next Generation Network – sieć następnej generacji
NID – Narodowy Instytut Dziedzictwa
NIK – Najwyższa Izba Kontroli
OMW – Obszar Metropolitalny Warszawy
OSN – Obszar szczególnie narażony
OZE – odnawialne źródła energii
PEM – Pole elektromagnetyczne
PGO WM – Plan gospodarki odpadami województwa mazowieckiego
PKD – polska klasyfikacja działalności
 pkt. proc. – punkty procentowe
POIiŚ – Program operacyjny infrastruktura i środowisko
POP – Program ochrony powietrza
PPS – Standard Siły Nabywczej (Purchasing Power Standard) - Wspólna umowna jednostka walutowa stosowana w Unii Europejskiej do przeliczeń zagregowanych danych ekonomicznych na potrzeby porównań przestrzennych, w taki sposób, aby wyeliminować różnice w poziomach cen między państwami członkowskimi
PZPWM – Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego, przyjęty uchwałą nr 180/14 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 7 lipca 2014 r.
RIPOK – regionalne instalacje przetwarzania odpadów komunalnych
RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
SPZOZ – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej
SUiKZP – Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego
TEN-T – ang. Trans-European Transport Networks – Transeuropejska sieć transportowa
ULC – Urząd Lotnictwa Cywilnego
UoPZP – ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
URE – Urząd Regulacji Energetyki
WDB – Wartość dodana brutto
WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WOF – Warszawski Obszar Funkcjonalny
WPF – Wieloletnia prognoza finansowa
WPGO – Wojewódzki plan gospodarki odpadami
ZDR – Zakłady dużego ryzyka
ZOL – Zakład opiekuńczo-leczniczy
ZZR – Zakłady zwiększonego ryzyka

Strony internetowe

<http://warszawa.rdos.gov.pl/rezerwaty-przyrody>
<http://www.konstancin24.eu/print.php?news.2835>
<http://parkiotwock.pl/>
<http://www.parki.kujawsko-pomorskie.pl/glpk>
<http://www.parki.kujawskopomorskie.pl/gwpk>
<https://bpk.parkilodzkie.pl/tekst-planu-ochrony,284.html>
www.parki.lubelskie.pl/parki_krajobrazowe/podlaski-przelom-bugu.html
<http://warszawa.rdos.gov.pl/>
http://www.nid.pl/pl/Informacje_ogolne/Zabytki_w_Polsce/rejestr-zabytkow/zestawienia-zabytkow-ruchomych/
<https://www.mazowieckie.pl/pl/urząd/polityka-społeczna/rejestry-i-wykazy/9481, Rejestry.html>
<http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/>
<http://www.kbto.pl/mapa-sieci-idm>

Spis tabel cz. I

Tabela 1. Porównanie maksymalnych prędkości na liniach kolejowych w relacjach do głównych ośrodków	23
Tabela 2. Porównanie liczby połączeń kolejowych w dni powszednie pociągami regionalnymi w relacjach do głównych ośrodków	23
Tabela 3. Liczba pasażerów korzystających z przewozów spółki Koleje Mazowieckie	23
Tabela 4. Zmiany powierzchni i zdolności przeładunkowych terminali przeładunkowych w województwie w latach 2012 i 2015	26
Tabela 5. Podstawowe wskaźniki dotyczące zaopatrzenia w wodę w województwie mazowieckim w latach 2012 i 2016	35
Tabela 6. Podstawowe wskaźniki dotyczące gospodarki ściekowej w województwie mazowieckim w latach 2012 i 2016	36
Tabela 7. Zasoby geologiczno-bilansowe i wydobycie surowców mineralnych w 2012 r. i 2016 r.	43
Tabela 8. Wykaz obowiązujących programów ochrony powietrza (POP) i planów działań krótkoterminowych	47
Tabela 9. Rezerwaty przyrody ustanowione w województwie mazowieckim w latach 2013–2016	50
Tabela 10. Dobra kultury współczesnej w województwie mazowieckim wg badania ankietowego oraz wg studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin	56
Tabela 11. Wykaz dóbr kultury współczesnej	56

Spis tabel cz. II

Tabela 1. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu bezpieczeństwa	9
Tabela 2. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu infrastruktury społecznej - kultury	10
Tabela 3. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu infrastruktury społecznej - edukacji	12
Tabela 4. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu infrastruktury społecznej - zdrowia	13
Tabela 5. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu infrastruktury społecznej - sportu	16
Tabela 6. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu infrastruktury społecznej - innowacyjności	17
Tabela 7. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu infrastruktury społecznej – dziedzictwa kulturowego	19
Tabela 8. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu systemu elektroenergetycznego	22

Tabela 9. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu systemu gazowego	26
Tabela 10. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu systemu przesyłu paliw płynnych	28
Tabela 11. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu systemów telekomunikacyjnych	30
Tabela 12. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu gospodarki wodnej	31
Tabela 13. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	40
Tabela 14. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi	46
Tabela 15. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu infrastruktury transportowej – dróg krajowych	48
Tabela 16. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu infrastruktury transportowej – dróg wojewódzkich	54
Tabela 17. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu infrastruktury transportowej – kolei dużych prędkości	65
Tabela 18. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu infrastruktury transportowej – lotnisk	65
Tabela 19. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu infrastruktury transportowej – infrastruktury kolejowej	67
Tabela 20. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, z zakresu transportu metropolitalnego	71
Tabela 21. Stan realizacji inwestycji strategicznych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym ujętych w PZPWM – według kategorii	74

Spis rycin cz. I

Ryc. 1. Miasta wg wielkości i funkcji oraz wskaźnik urbanizacji w województwie mazowieckim	9
Ryc. 2. Przeciętna wielkość miejscowości wiejskiej w województwie mazowieckim w latach 2012–2016	10
Ryc. 3. Grunty zabudowane i zurbanizowane w powierzchni ogółem w latach 2012–2014 w województwie mazowieckim	13
Ryc. 4. Zmiany na sieci drogowej województwa w latach 2010–2016	20
Ryc. 5. Prędkości maksymalne na sieci kolejowej w rozkładzie rocznym w 2015/2016 roku	22
Ryc. 6. Regionalne połączenia kolejowe w 2016 roku	24
Ryc. 7. Lotnictwo i transport wodny śródlądowy w 2016 roku	27
Ryc. 8. Zużycie energii elektrycznej niskiego napięcia w miastach powiatów województwa mazowieckiego w latach 2012–2016	30
Ryc. 9. Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w województwie mazowieckim	34

Ryc. 10. Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w województwie mazowieckim	37
Ryc. 11. Lesistość w 2016 roku	41
Ryc. 12. Gospodarka odpadami komunalnymi	45
Ryc. 13. Dziedzictwo kulturowe – zmiany w latach 2012–2016	54
Ryc. 14. Tereny zamknięte PKP – wybrane elementy	66
Ryc. 15. Tereny zamknięte (bez terenów PKP) – wybrane elementy	67
Ryc. 16. Zmiany w liczbie ludności ogółem w latach 2012–2016	70
Ryc. 17. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2016 r.	71
Ryc. 18. Dynamika zmian liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2012–2016	72
Ryc. 19. Bezrobocie rejestrowane w latach 2012–2016	74
Ryc. 20. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w 2016 roku	76
Ryc. 21. Zmiany w ochronie zdrowia w latach 2012–2016	78
Ryc. 22. Zmiany w rozmieszczeniu domów pomocy społecznej w latach 2012–2016	80
Ryc. 23. Zmiany w szkolnictwie wyższym w latach 2012–2016	82
Ryc. 24. Zmiany w rozmieszczeniu instytucji kultury w latach 2012–2016	8

Spis rycin cz. II

Ryc. 1. Rozbudowa systemu elektroenergetycznego najwyższych napięć po uchwaleniu PZPWM (stan na 30 czerwca 2017 r.)	23
Ryc. 2. Rozbudowa systemu gazowego wysokiego ciśnienia i systemu paliw płynnych po uchwaleniu PZPWM (stan na 30 czerwca 2017 r.)	27
Ryc. 3. Schemat sieci szerokopasmowej "Internet dla Mazowsza" (IDM)PZPWM (stan na 30 czerwca 2017 r.)	31

Spis wykresów cz. I

Wykres 1. Średnioroczna liczba wydanych decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego i decyzji o warunkach zabudowy w latach 2009–2012 i 2013–2016	12
Wykres 2. Udział gruntów rolnych i leśnych, które w obowiązujących planach przeznaczono na cele nierolnicze i nieleśne	14
Wykres 3. Poziom nasycenia mieszkaniami w latach 2012 i 2015	14
Wykres 4. Średnioroczna liczba mieszkań oddanych do użytku na 1000 ludności w województwie mazowieckim w latach 2009–2012 i 2013–2015	15
Wykres 5. Liczba wypadków drogowych na 100 tys. ludności w latach 2012–2016	18
Wykres 6. Zmiana liczby samochodów osobowych na 1000 mieszkańców w latach 2012–2016	18
Wykres 7. Zmiany średniego dobowego ruchu rocznego na drogach krajowych w latach 2010 i 2015	19
Wykres 8. Zmiana średniego dobowego ruchu rocznego na drogach wojewódzkich w latach 2010 i 2015 ...	20
Wykres 9. Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca w województwie mazowieckim w latach 2012–2016	28
Wykres 10. Struktura mocy elektrycznej z OZE w latach 2012 i 2016	31
Wykres 11. Moc zainstalowana OZE w latach 2012–2016 w województwie mazowieckim	32
Wykres 12. Udział województwa mazowieckiego w krajowej mocy zainstalowanej źródeł energii elektrycznej z OZE w latach 2012–2016	32
Wykres 13. Udział OZE w produkcji energii elektrycznej w latach 2012–2016	33
Wykres 14. Udział powierzchni obszarów chronionych (bez obszarów Natura 2000) w powierzchni województwa mazowieckiego na tle innych województw w 2016 r.	49
Wykres 15. Instytucje kultury w województwie mazowieckim w latach 2012–2016	83
Wykres 16. Udział województw w tworzeniu produktu krajowego brutto w 2014 r. (ceny bieżące)	85
Wykres 17. Dynamika zmian PKB w latach 2011–2014 r. (ceny stałe)	86
Wykres 18. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w 2014 r. (ceny bieżące)	86
Wykres 19. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w 2014 r. (ceny bieżące)	87
Wykres 20. Udział podregionów w tworzeniu produktu krajowego brutto województwa mazowieckiego w 2011 r. i 2014 r.	88
Wykres 21. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w 2011 r. i 2014 r. wg podregionów (ceny bieżące)	88
Wykres 22. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w 2011 i 2014 r. wg podregionów, Polska = 100 (ceny bieżące)	89
Wykres 23. Zmiana wartości dodanej brutto w latach 2011 2014 (ceny bieżące)	89
Wykres 24. Struktura gospodarstw rolnych wg liczebności grup obszarowych w województwie mazowieckim w latach 2010 i 2016	91